εἰς τὸν τόπον τοῦ ρηγὸς, ἦλθαν εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ὁ κοντοσταύλης ἐπερίλαβέν τους πρεπάμενα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Εὐνομένος (1) καὶ ἄλλαξεν παπᾶς καὶ ἄρχεψεν ἡ λειτουργία εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ὄνταν ὁ ἱερεὺς ὕψωσεν τὴν ὅσταν καὶ τὸ αἷμαν καὶ τότε ἔβαλλέν τα εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν, τότε ὁ σὶρ Τατιαμὲ Γατανία τὸ χαρτὶν τὸ ἐποῖκεν ὁ ἀμιράλης καὶ οἱ λοιποὶ καβαλλάρηδες τὸ ἐγράψαν καὶ ἐμηνῦσαν τοῦ κοντοσταύλη γράψιμον ἐμπιστοσύνης καὶ πολλὰ ἕτερα στοιχήματα καὶ προυμουτιάσματα(2) καὶ ἐβάλλαντο εἰς τὸ βῆμα, καὶ τὸ σαλβοκουντοῦτον ὅπου τοῦ ἐπέψαν ταῖς διαβούσαις ἡμέραις καὶ ἔβαλαν τὰ χεργία τους ὁ σὶρ Τάμε Γατανία καὶ ὁ σὶρ Τζάκα τὲ Σανταμικὲλ καὶ εἶπαν — ἐγὼν Τάμε Γατανία ὀμνύω εἰς τὸ κορμὶν τοῦ Χριστοῦ διὰ οὔλους τοὺς καραβοκυροὺς νὰ κρατήσωμεν στερεωμένα καὶ ὑποτακτοῦμεν τὸ σαλβοκουντοῦτον τοῦτον τὸ σοῦ ἐπέψαμεν μὲ ὅσα προυμουτιάζουν (3) μέσα, νὰ εἶναι γεγραμμένα, χωρὶς καμμίαν κακουργίαν κακῆς ἀφορμῆς. Ὁ ἱερεὺς εἶπέν του—ἤτζου νὰ σοῦ βοηθήσῃ ὁ Θεός! Ὁ σὶρ Τζάκες τὲ Σανταμικὲλ εἶπέν του — ἀφέντη μόνω σου ἀπάνω εἰς τὸ τίμιον σῶμα καὶ αἷμαν τοῦ Κυρίου, διὰ τὸν ἀφέντην μου τὸν ρῆγα, ὡς χριστιανὸς ὅπου εἶμαι ὅτι ἀπὸ οὔλαις ταῖς γραφαῖς, τ·ξίματα καὶ ἄλλα ὅπου σοῦ ἐμήνυσεν ὁ ρήγας, νὰ τὰ κρατήσῃ καλὰ καὶ στερεωμένα μὲ τὸ δίκαιόν του πογέριν.(4)

Καὶ πάλιν ὁ σὶρ Τατιαμὲ εἶπέν του — μόνω σου ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅπου νὰ μισεύσῃς νὰ μὴν ἐβγοῦμεν ἐμεῖς ὡς ἡμέρας ιε΄ ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, διὰ νὰ πάγῃς εἰς τὸ ταξεῖδίν σου. Καὶ τελειόνοντα ἡ λειτουργία καὶ πάλε μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησία ἐξαναπαράδωκεν ὁ κοντοσταύλης τὸ κάστρον εἰς τὸ χέριν τοῦ

(1) Evgnomono (2) ὑποσχέσεις (3) ὑπόσχονται (4) pouvoir, ἰσχὺς, δικαίωμα.

καπετάνου. Καὶ οὗλοι τοῦ μηνίου (1) ἐμόσαν νὰ βλέπουν τὸ κάστρον καλὰ καὶ ἐμπιστὰ διὰ τὸν ρῆγα κατὰ πρόσωπα πᾶσα λογῆς ἀνθρώπου. Ὁ δὲ ἱερεὺς κάθα νὰ ᾽μόσαν ἢ νὰ προυμουτιάσαν τίποτας, ἐλάλει τους—ἤτζου νὰ σᾶς βουθήσῃ (2) ὁ Θεός!

Καὶ μοναῦτα ἐδιαλαλῆσαν εἰς τὴν Κερινίαν « ἄρχοντες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἠξεύρετε ὅτι λογῆς εὑρίσκεσθε πλούσιοι καὶ πένητες; ᾽κλησιαστικοὶ καὶ λαγικοὶ ὅπου εὑρίσκεσθε ὧδε εἰξεύρετε ὅτι οἱ Γενουβίζοι ἐποῖκαν καλὴν ἀγάπην μὲ τὸν ἀφέντην μας τὸν ρῆγα τῆς Κύπρου· διὰ τοῦτον πᾶσα εἷς εἰμπορεῖ ν᾽ ἀμπῇ καὶ νὰ ἐβγῇ, νὰ πάγῃ πέρα ἢ τῆς γῆς ὅπου νὰ θελήσῃ εἰς τὴν ὄρεξίν τους ὡς γοῦον ἦτον συνειθισμένοι καὶ κανέναν δισπλαζίριν(3) νὰ μὴν ἔχουν οὐδὲ ἀπαὶ τὸ κορμίν τους, οὐδὲ ἀπαὶ τὸ δικόν τους, καὶ εἴτι ἐγινέτον καὶ θανάτοι, κούρση καὶ ἀδικιαῖς ἀπαὶ τὴν μίαν μερίαν καὶ ἀπαὶ τὴν ἄλλην νὰ ἦναι συμπαθημένον, καὶ μηδὲν εἶναι τινας ἀπότορμος νὰ γυρέψῃ τίποτας ἀπαὶ τὸ ἐδιάβην εἰς πέναν τῆς ζωῆς του.(4) Καὶ τοῦτος εἶναι ὁρισμὸς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀφέντη μας τοῦ ρὲ Πιὲρ τοῦ ρηγὸς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου.»

Τότε ἐβγῆκεν ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα ἀπὸ τὴν Κερηνείαν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Λευκωσίαν μὲ τὴν ὑποταγήν της καὶ τὸ ἐδικόν της . . . . . .

Καὶ ὁ σὶρ Πιὲρ τὲ Καμπὲ Φρεγκοῦζε ἐπῆρεν τοὺς Γενουβίσους καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν ᾽Αμμόχουστον. Καὶ ὁ κοντοσταύλης ἔπεψεν μαντατοφόρον τὸν Μοντολὴφ τὲ Βερνὴ καὶ ἦλθεν εἰς τὸν ἀμιράλην, πρὶν ν᾽ ἄβγῃ ἀπαὶ τὴν Λευκοσίαν διὰ νὰ στερεώσουν τὰ μαντάτα· καὶ τῇ η΄. ἀπριλίου ατοδ΄ Χριστοῦ (5) ἐξέβην ὁ Μουτολὴφ ἦλθεν εἰς τὴν Λευκωσίαν ἔμπροσθεν τοῦ ρηγὸς καὶ εἶπεν του—ὁ ἀφέντης ὁ θεῖος σου ρικουμαντιάζεται(6) εἰς τὴν ἀφεντιάν

---

(1) ὅλοι οἱ μηνιασμένοι, μισθωτοὶ (2) βοηθήσῃ (3) δυσαρέσκειαν (4) ἐπὶ ποινῇ θανάτου (5) τῇ 8ῃ ᾽Απριλίου 1374 μ. Χ. (6) συστήνεται.

σου καὶ παρακαλῶ σε νὰ τοῦ μηνύσης ἀνισῶς καὶ ὁ ὅρκος ἐγίνην ἔμπροσθέν σου. Καὶ ὁ ρήγας εἶπέν του — οὖλα ἐγίνησαν ὁμπρός μου καὶ μὲ τὴν βουλήν μου. Τότε ἦλθεν καὶ ὁ ἀμιράλης ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ ρήγας· καὶ οὖλοι τοῦ φουσάτου ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον χωρὶς τὸν ἀμιράλην καὶ τοὺς δικούς του.....

Καί ἄνταν ἐστράφην ὁ σὶρ Μουντολὴφ τὲ Βερνῆς εἰς τὴν Κερινίαν εἰς τὸν κοντοσταύλην καὶ ἔδωκέν του τὸ σαλβοκουντοῦτον, ὡς γῖον τοῦ παράγγειλεν ὁ κοντοσταύλης καὶ τὸ χαρτὶν τοῦ ρηγὸς τοῦ ἀλλαμάτου(1) καί εἶπέν του πῶς ἐμόσαν ὁμπρὸς τοῦ ρηγὸς καὶ εἶπεν του πῶς μέλλει νὰ δηγήσουν (2) τὸ κάτεργον νὰ πάγῃ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ρηγὸς μὲ τὸν κοντοσταύλην, καὶ ἄνταν οἱ Κερινιῶταις ἐμάθαν πῶς ξορίζουν τὸν κοντοσταύλην ἀπὲ τὴν Κύπρον, ὤ, τίντα κλάμαν(3) καὶ ποτάπη (4) λύπη ἐγίνετον! ἀμμὲ ὀλίγον ἐφελέσαν, ἐπειδὴ ἦτον τὰ πράματα εἰς τὸ τέλος....

. . . . . .

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐράνην τὸ κάτεργον εἰς τὴν Κερινίαν τὸ ἔμελλε νὰ μπῇ ὁ κοντοσταύλης μέσα, καὶ ἐδηγήθην (6) καὶ ἡ κυρὰ ἡ κοντοσταύλαινα καὶ ἡ κόρη του καὶ ὅλη του ἡ ποταγή· καὶ ἄνταν ἐσηκώθην ὁ κοντοσταύλης, πάλε ἔπεψεν πανταχοῦ καὶ ἐκουβαλῆσαν εἰς τὸ κάστρον σιτάριν, ἀπὸ τὴν ἀγάπην τὴν εἶχεν εἰς τὴν Κερινίαν καὶ ἀπὸ τὸν φόβον μηδὲν στραφοῦν οἱ Γενουβίσοι καὶ πάρουν την».(7)

. . . . . .

Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης Κυπριανὸς ἐν τῇ «Ἱστορίᾳ τῆς Κύπρου» σελ. 274—279 διηγεῖται ὡς ἑξῆς τὰ τῆς πολιορκίας τοῦ 1374·

---

(1) ἀντικαταστάσεως. (2) ὁδηγήσουν, συνοδεύσουν. (3) ὁποῖον κλάμα (4) ὁπόση λύπη.

(6) ὡδηγήθη.

(7) Ὅρα «Χρονικὸν Κύπρου» Λεοντίου Μαχαιρᾶ, Μεσ. Βιβλ. Κ. Σάθα 1873, καὶ E. Miller 1882 Τομ. 205.

«Εὑρισκόμενος (ὁ Βασιλεὺς Πέτρος ὁ Β΄) εἰς ἀπιστίαν τῆς Μητρός του βασιλίσσης (Ἐλεονώρας) καὶ τοῦ Κώμητος (Ρουχιᾶ) ἔζη δυστυχισμένον παράδειγμα εἰς τὴν ἀκαταστασίαν τῆς τύχης. Ὁ Φρεγόζος ἐπῆγε νὰ τὸν ἰδῇ, καὶ μετὰ μερικοὺς λόγους εἶπέ του, πῶς τὸ συμφέρον τῆς Μεγαλειότητός του εἶνε ἐκεῖνο ὁποῦ ἐκίνησαν τὰ ἅρματα τῶν Γενουβέζων, καὶ ὅτι διὰ τὴν κοινὴν εἰρήνην τοῦ βασιλείου ἤθελε τὰ Κάστρη τῆς Κυρηνείας καὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἔρωτος ὁποῦ ἐκρατοῦντο ἀπὸ τοὺς θείους του, οἱ ὁποῖοι διωκόμενοι ἐκεῖθεν ὁ Ηρίγκηψ καὶ ὁ Κοντεστάπιλες, εὔκολον ἦτον νὰ κρύψῃ τὴν σύγχυσίν του, ὁποῦ νὰ μὴ ξεθυμάνῃ. Ἐπροφασίσθη μὲ θυμὸν πῶς δὲν ἔχει ἐξουσίαν κατὰ τῶν θείων του, καὶ ὅτι ἐφοβεῖτο τὴν ὀργήν των, ἐὰν ἐφανέρωνεν, ὅτι ἤθελε νὰ τοὺς συκώσῃ ἀπ' ἐκεῖ ποῦ ἐφυλάττοντο. Ἀλλ' ὁ Φρεγόζος θυμωθεὶς τοῦ ἔδωκεν ἕνα ράπισμα εἰς τὸ πρόσωπον κράζων αὐτὸν παιδάριον. Ὁ βασιλεὺς ἐδοκίμασε νὰ ἐκδικηθῇ, ἀλλ' ἐκρατήθη ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, ὄχι χωρὶς κίνδυνον καὶ τῆς ζωῆς του. Ἀπελπισμένος λοιπόν, ἤθελε νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πεῖναν. Παρακινημένος ὅμως ἀπὸ τὴν μητέρα του, εὐχαριστήθη νὰ σώσῃ τὴν πόλιν Κυρηνείας. Ὁ Φρεγόζος ὑποπτεύων ὅτι θέλει ἐναντιωθεῖ ὁ Κοντεστάπιλες εἰς τὴν παράδοσιν ἐπαρακίνησε τὴν βασίλισσαν νὰ ὑπάγῃ αὐτὴ ἡ ἰδία ὅπως μὲ τὴν παρουσίαν της, χωρὶς τινὸς ἐναντιότητος, ἤθελε καταρθωθῇ τὸ ζητούμενον. Ἐκίνησεν ἡ βασίλισσα διὰ τὴν Λευκοσίαν (ἀπὸ τὴν Ἀμμόχωστον) καὶ ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς ἐστειλεν (ἐξ Ἀμμοχώστου ὅπου ἐκρατεῖτο αἰχμάλωτος) αὐτῇ Δημήτριον Δανιὴλ νὰ τῆς εἰπῇ νὰ σταθῇ μερικὰς ἡμέρας ἐκεῖ, καὶ νὰ προσποιηθῇ τὴν ἀσθενῆ, τοῦτο ἦτον διὰ νὰ τὴν δοκιμάσῃ ἂν εἰσηκούετο μὲ τοὺς Γενουβέζους εἰς τὰς ἐπιβουλάς. Αὐτὴ ἤκουσεν, ἔκαμε τὴν ἄρρωστον, ἀλλ' ἐβιάσθη ὑπὸ τῶν Γενουβέζων νὰ συνοδεύσῃ ἕως εἰς τὴν Κυρηνίαν. Ὅταν ἔφθασαν ἐν τῷ μεταξὺ τῶν βουνῶν, μία Καβαλλαρία σκλάβων ὥρμησε κατὰ τῶν Γενουβέζων καὶ ἄλλους ἐδιασκόρπισεν ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἄλλους ἐθανάτωσε, καὶ ἡ βασίλισσα

ἐφυλάχθη εἰς Κυρηνίαν. Ὁ Φρεγόζος μαθὼν ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄλλην νέαν βοήθειαν ἐκ Γένουβας, ἐπῆρε τὸν βασιλέα μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἦλθε διὰ θαλάσσης εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς Κυρηνίας καὶ διὰ ξηρᾶς ἔστειλεν Ἰάκωβον Γρίλλον μὲ τέσσαρας χιλιάδας στρατιώτας καὶ ἐλθὼν αὐτὸς ἐτέντωσεν(1) εἰς χωρίον Δίκωμον. Ἐδοκίμασεν ὁ Γρίλλος δύο, καὶ τρεῖς νὰ περάσῃ τὸ στένωμα ἐκεῖνο ἀλλ' ἐμποδίσθη ὑπὸ τῶν σκλάβων καὶ ἐξωρισμένων μὲ μεγάλην του ζημίαν. Ἕνας ὅμως Ἱερεὺς Ρωμαῖος ἀπὸ ἁπλότητα πλανημένος ἀπὸ τὰ λόγια, ὁποῦ ἐσπέρνοντο, πῶς ὑπάγουν νὰ πάρουν τὴν Κυρηνίαν διὰ τὸν βασιλέα του, ἐλπίζων νὰ πάρῃ καὶ βραβεῖον, ἔδειξε τῶν Γενουβέζων ἕνα δρόμον ἀκίνδυνον καὶ ἀγκαλὰ καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν σκλάβων, θανατωθέντες ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν ἔφθασαν ὅμως οἱ Γενουβέζοι νὰ ἀπεράσωσιν ἐκεῖθεν καὶ νὰ στήσουν τὸ στρατόπεδόν των ἄντικρυς τῆς Κυρηνίας. Ὁ Φρεγόζος ἐδοκίμασε τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν Κοντεστάπιλε διὰ νὰ τοῦ παραδώσουν θεληματικῶς τὸ Κάστρον, ἀλλ' ἔλαβεν ἐναντίαν τὴν ἀπόκρισιν. Ἐκήρυξεν ἔπειτα χίλια φλωρία χάριν, ὅποιος πρῶτος ἤθελε στήσῃ τοῦ βασιλέως τὸ φλάμπουρον (2) εἰς τὸ τειχόκαστρον, ὁ δεύτερος πεντακόσια, ἕως εἰς τοὺς πέντε. Ἐδοκίμασαν τέως οἱ Γενουβέζοι, ἐδιώχθησαν μὲ πολλὴν των φθορὰν, καὶ ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους φονευθέντες. Ἐκατασκεύασεν ἀπὸ τὰ πλοῖα μίαν μηχανὴν μὲ τὴν ὁποίαν ἐχάλασε πολλὰ ὁσπήτια ἄλλ' οὐδὲν ἐκατόρθωσεν· εἶδεν ὅτι δυσκολοκατόρθωτον τὸ ἐπιχείρημά του, ἄφησε τοὺς ἄλλους νὰ τὴν πολιορκοῦσι καὶ αὐτὸς ἐστράφη εἰς Ἀμμόχουστον. Ὁ Δόριας δὲ διὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἀκολούθησε τὸν πολιορκησμὸν μὲ ἐξαίρετον ἀνδρείαν. Ἀλλ' ὁ Κοντεστάπιλες μὲ τοὺς Κυρηναίους τοῦ ἐχάλασε πολὺ στράτευμα. Ἔλειψαν τῶν Γενουβέζων αἱ τροφαὶ καὶ αἱ δυνάμεις, ἔγραψεν ὁ ἄνωθεν τοῦ Φρεγόζου τὴν ταλαιπωρίαν του

(1) Κατεσκήνωσεν (2) Σημαίαν.

καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς ἐκπορθήσεως. Ὁ Φρεγόζος ἔστειλεν αὐτῷ εὐθὺς ἑξήκοντα ἀνθρώπους φορτωμένους ἀπὸ ζωτροφίας μὲ τριακοσίους στρατιώτας ὁδηγοὺς καὶ φύλακας. Ἀλλ' ὁ Πρίγκηψ,(1) μαθὼν ἀπὸ τοὺς κατασκόπους, εὐγῆκε,(2) καὶ τοὺς ὑπάντησεν εἰς τὸ στόμα ἑνὸς ὄρους, καὶ τοὺς ἔκαμε νὰ ἀφήσουν τὰ φορτώματα καὶ νὰ φύγουσι. Ἐκ τούτου ὁ Φρεγόζος ἀπελπισθεὶς νὰ κερδίσῃ τὴν Κυρηνείαν, μάλιστα ὁποῦ ὁ Δόριας διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν τῆς τροφῆς ἐτραβίχθη ἀπὸ τὴν πολιορκίαν, ἔτυχε νὰ λάβῃ καὶ προστάγματα ἀπὸ τὴν Γένουβαν μὲ κάθε τρόπον νὰ συμφωνήσῃ τὴν εἰρήνην. Διὰ τοῦτο ἐνήργησε καὶ ἔπεισε τὸν βασιλέα εἰς ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἤθελε μὲ αὐτὰ τὰ κεφάλαια.

Πρῶτον. ὅτι ὁ Πρίγκηψ νὰ ἔβγῃ ἀπὸ τὸ Κάστρον τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος καὶ ὁ Κοντεστάπιλες νὰ μισεύσῃ ἀπὸ τὴν Κυρηνίαν καὶ νὰ δοθοῦν αὐτὰ τὰ δύω εἰς ἐξουσιαστὰς νὰ τὰ φυλάττουν ἐπ' ὀνόματι τοῦ βασιλέως.

Δεύτερον. Ὅτι διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου νὰ δώσῃ ὁ βασιλεὺς ἕνα μιλλιούνιον δουκάτα καὶ ἂν δὲν ἔχει μετρητὰ, νὰ ἀφήσῃ τὴν Ἀμμόχουστον ἐνέχειρον ἕως τῆς τελείας πληρωμῆς.

Τρίτον. Ὅτι μὴν εὐχαριστούμενοι οἱ Γενουβέζοι, δι' ὅσα ἔχουν νὰ λάβουν, ὡς μὴ ἀρκετῆς οὔσης τῆς Ἀμμοχώστου εἰς ἐκπλήρωσιν νὰ δώσῃ ὁ βασιλεὺς διὰ ἐνέχειρον τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Πρίγκηπος, τὸν Ἰακωβον Κόμητα τῆς Τρίπολης καὶ Ἰωάννην νόθον υἱὸν ἀπὸ τὴν Ἀρχόντισσαν Ἄλις τοῦ Γιβλὲτ, γυνὴν τοῦ ποτὲ Φιλίππου Κῶνστα, ἕως τῆς τελείας ἐξωφλήσεως.

Τέταρτον. Ὅτι εἰς τὰ ἀπερασμένα μία ἀμνηστεία παντοτινὴ, φερόμενοι οἱ Γενουβέζοι εἰς ὅλον τὸ βασίλειον μὲ τὴν ἰδίαν κατάστασιν ὡς πρὶν νὰ ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος.

Ἐβεβαιώθησαν αὐτὰ μεθ' ὅρκου τὰ κεφάλαια, ἀλλὰ δὲν ἐστάθη τρόπος ὁ Κοντεστάπιλες νὰ καταπεισθῇ νὰ εὔγῃ ἔξω ἀπὸ τὴν Κυρηνίαν, λέγων πάντοτε, ὅτι ἀσυμπάθητος ἀφροσύνη νὰ πιστεύῃ τινὰς ἐκείνους ὁποῦ τοσάκις ἐπιβουλεύθησαν. Ὁ Φρεγόζος ἐλυ-

(1) Θεῖος τοῦ Βασιλέως Πέτρου Β'. (2) ἐξ Ἁγίου Ἱλαρίωνος.

πεῖτο νομίζων, πῶς βλάπτει τὴν τιμήν του, ἂν δὲν ἐλάμβανεν εἰς χεῖρας του τὸν Κοντεστάπιλε. Ἔκαμε τόσον, ὥστε ἔπεισε τὸν βασιλέα νὰ γράψῃ πῶς ἐτελείωσε τὴν ἀγάπην μὲ τοὺς Γενουβέζους καὶ ὅτι τὸν παρεκάλει διὰ τὴν ἀγάπην του καὶ διὰ τὴν χρεωστουμένην αὐτῷ ὑπ' αὐτοῦ ὑποταγὴν νὰ ἤθελε παραιτήσῃ τὸ Κάστρον τοῦ Λοῦκα Ἀνσιέμε, καὶ ὅτι τοῦ ἔστελλεν ἕνα Κάτεργον ἁρματωμένον μὲ τὸ ὁποῖον ἐδύνατο νὰ προβλέψῃ τὴν φύλαξίν του, στέλλων αὐτῷ μὲ πιστὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸ ἀνενοχλητικὸν γράμμα παρὰ τῶν Γενουβέζων· καὶ γιὰ περισσοτέραν του ἀσφάλειαν ἔστελλέ του καὶ δέκα εὐγενεῖς νὰ τοῦ ὁρκισθοῦν τὴν συμφωνίαν καὶ νὰ τὸν βεβαιώσουν ἀπὸ κάθε κίνδυνον. Τὸν ἐπαρακίνει νὰ πορευθῇ εἰς τὸν Πάπα νὰ φανερώσῃ τὰ πραχθέντα ὑπὸ τῶν Γενουβέζων κατὰ τοῦ βασιλείου, οὗ χάριν ἔστελλεν αὐτῷ μίαν γραφὴν διὰ νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τὴν Βενετίαν δέκα χιλιάδας σκούδα, καὶ εὐχαρίστα τοὺς τῆς Κυρηνίας διὰ τὴν ἐμπιστοσύνην των, παρακινῶν αὐτοὺς νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὸν Λοῦκαν Ἀνσιέμε νέον Καπετάνον.

Ὁ Κοντεστάπιλες ἀπεκρίθη μὲ μίαν χαρτὴν πρὸς τὸν Βασιλέα οὕτω· «Βασιλεῦ, εἰς ἐνέργειαν τῆς θελήσεως τῆς σῆς Μεγαλειότητος, ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυρηνείας ὁ Λοῦκας Ἀνσιέμες. Ἐγὼ θέλω εὔγει ἀπὸ τὸ κάστρον, ἡ γνώμη τῆς ὑμετέρας Μεγαλειότητος ἔχει νὰ ὑπερισχύῃ ἀπὸ ὅλα μου τὰ συμφέροντα. Ἐγνωρίζω τοὺς κινδύνους τῆς ζωῆς μου, ὁποῦ ἐπιβουλεύεται ἀπὸ τὰς ἀπάτας τῶν Γενουβέζων. Εἶναί μου ὅμως εἰς εὐχαρίστησιν νὰ τὴν κινδυνεύσω εἰς δούλευσιν τοῦ βασιλέως μου. Ἄμποτες ἡ ἐλευθερία τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος νὰ κρέμμαται ἀπὸ τὸν μισευμόν μου. Θέλω δουλευθεῖ ἀπὸ τὸ σταλθὲν Κάτεργον, καὶ ἐπειδὴ αἱ ὑποσχέσεις τῶν Γενουβέζων ἐφάνησαν πάντοτε ἀσβολωμέναι ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν, ἠγάπουν ἵνα τινὰς μὲ ἀξιοπιστίαν ἀπὸ τοῦ Γενεράλε νὰ ἤθελαν ἔλθῃ νὰ μοῦ ὁμώσῃ ἀσφάλειαν καθ' ὅσον δύνανται νὰ μὲ κάμουν νὰ πιστεύσω· ἂς ἐπαγγέλλεται ἡ ὑμετέρα Μεγα-

λειότης κάθε δυνατὸν ἐπάνω εἰς τὸν ταπεινότατον αὐτῆς καὶ εὐλαβῆ δοῦλον καὶ θεῖον».

«Ο ΚΟΝΤΕΣΤΑΠΙΛΕΣ.»

Αὐτὴ ἡ γραφὴ τόσον ἐλευθέρα ἄναψε περισσότερον τὴν ὀργὴν τοῦ Φρεγόζου, ἀσυνείθιστον τὸ ὠτίον του εἰς μίαν γλῶσσαν, ὁποῦ δὲν ἴξευρεν, ἢ δὲν ἤθελε νὰ κολακεύῃ. Μὲ ὅλον τοῦτο ἐστοχάσθη ὁ Φρεγόζος νὰ ὑποκριθῇ ὅλα διὰ νὰ εὐκολύνῃ περισσότερον τὴν γνώμην του. Ὅθεν ἔστειλε τὸν Δαμιανὸν Κατάνεον εἰς Κυρηνίαν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰελωὴ, ὁρκίσθη ἐπ' ὀνόματος τοῦ Φρεγόζου καὶ τῶν ἄλλων Γενουβέζων νὰ τηρήσουν τὸ ἀσφαλιστικὸν γράμμα καὶ ὅσα ἄλλα ἐνέχοντο εἰς τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως. Πρὸς τούτοις ἐπρόσθεσεν, ὅτι ὁ στόλος δὲν ἤθελεν εὔγῃ ἀπὸ τὴν Ἀμμόχωστον, εἰμὴ δεκαπέντε ἡμέρας ὕστερον τῆς φυγῆς τοῦ Κοντεστάπιλε ἀπὸ Κυρήνης. Τούτων τελειωθέντων ἐμίσευσεν ὁ Δαμιανὸς χαίρων. Ὁ Κοντεστάπιλες ἐμίσευσε μὲ τὸν οἶκόν του συνοδίᾳ μὲ δέκα εὐγενεῖς διὰ φύλαξίν του. . . . . .

Τὸ δὲ στράτευμα τῶν Γενουβέζων, φορτωμένον ἀπὸ λάφυρα εὔγῃ μὲ θρίαμβον ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐπορεύθη εἰς Ἀμμόχουστον, καὶ ἡ βασίλισσα ἦλθεν εἰς Λευκοσίαν, ὑποδεχθεῖσα ἀπὸ τὸν βασιλέα μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν».

Ἡ πέμπτη πολιορκία τοῦ Φρουρίου, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ μακροτέρα πασῶν, ἔλαβε χώραν ἀπὸ τοῦ 1460 μέχρι τοῦ 1463 μ.Χ. ὅτε ὁ Ἀποστόλης ἢ Ἰάκωβος ὁ Νόθος, ὁ μετέπειτα κληθεὶς Βασιλεὺς Ἰάκωβος ὁ Β', ἐπολιόρκησεν ἐν τῷ Φρουρίῳ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ βασίλισσαν Καρλόττην μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς Πρίγκηπος Λουδοβίκου τῆς Σαβοίας. Ὁ βασιλεὺς Ἰάκωβος Β' κατεσκεύασεν ἓν μέγα τηλεβόλον «Bombarda» (1) ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας «Καθο-

(1) Μνεία τῆς λέξεως «Bombarda» (Βομβάρδα) ἐγένετο τὸ πρῶτον κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως «Quesnoy» (Κεσνόης) ἐν Γαλλίᾳ τῷ 1340 μ.Χ.

λικῆς» ἀλλὰ μὴ ὑπάρχοντος ἀρκετοῦ μετάλλου πρὸς πλήρωσιν τοῦ χοάνου τὸ τηλεβόλον κατέστη ἄχρηστον. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἔκειτο ἀπέναντι τῆς Ἀψίδος δὲ Κανοῦζο («la volta de Canuzo») ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰάκωβος ἐτοποθέτησεν ἐκεῖ δύο πυροβολαρχίας.

Ἡ εἰς τὸ Φρούριον προξενηθεῖσα κυριωτέρα βλάβη ὠφείλετο εἰς ἓν «Coulevrine»(1) ὅπερ ὁ Ἰάκωβος ἐτοποθέτησεν ἐπὶ τῆς ὀροφῆς μικρᾶς τινος Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἀναμφιβόλως τῆς μικρᾶς κατερειπωμένης Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἥτις κεῖται μεταξὺ τῆς οἰκίας τοῦ κ. Μ. Σιακαλλῆ καὶ τῶν Κυβερνητικῶν γραφείων ἐν Κερυνείᾳ.

Ἡ πολιορκία ὑπῆρξε μακρὰ καὶ ὀδυνηρά. Καὶ μόνον κατὰ τὸ ἔτος 1463 ὁ λοχαγὸς Σὸρ δὲ Νάβες (Capitaine Sor de Naves) παρέδωκε τὸ μέρος εἰς χεῖρας τοῦ Ἰακώβου τοῦ Νόθου (2). Ἡ νόμιμος ἀδελφὴ αὐτοῦ καὶ ὁ σύζυγός της Λουδοβῖκος τῆς Σαβοΐας ἐπεβιβάσθησαν καὶ ἀπώλεσαν διὰ παντὸς τὸ Βασίλειον. (3)

Ὁ Γεώργιος Βουστρώνιος ἐν τῷ «Χρονικῷ Κύπρου» ἀφηγεῖ-

Παράγουσί τινες τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως «βόμβος«. Αἱ πρῶται βομβάρδαι ἦσαν μεγάλαι, βραχεῖαι καὶ μὲ πολὺ εὐρὺ στόμα. Κατεσκευάζοντο ἐκ σιδηρῶν ἐλασμάτων ἐκαλύπτοντο δὲ διὰ κρίκων ἐκ σιδήρου. Βραδύτερον κατεσκευάζοντο ἐκ σφυρηλάτου καὶ ἐκ χυτοῦ σιδήρου, ἀλλὰ τοῦ δευτέρου τούτου τύπου ὄντος ἐλαττωματικοῦ, αὗται κατεσκευάζοντο ἐξ ὀρειχάλκου. Ἡ βομβάρδα ἔπαυσε τοῦ νὰ εἶνε ἐν χρήσει πρὸς τὸ τέλος τῆς 15ης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε αὗται ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῶν Cannons (τηλεβόλων), ὁ τίτλος ὅμως «Bombardier,» (βομβαρδιστὴς») διατηρεῖται ὡς τάξις τις ἐν τῷ πυροβολικῷ. (Ὅρα «Encyclopedie Moderne» de M. Léon Renier.)

(1) Τὸ Calverin ἢ Coulevrine ἦτο ἀρχαῖον τηλεβόλον ὅπερ ἦτο πολὺ μακρόν· (ὅρα «Encyclopedie Moderne» de M. Léon Renier.

(2) Florio Boustron p, 411.

(3) Enlart l'art Gothique vol II p. 566. Florio Boustron p. 396.

ται ὡς ἐξῆς τὰ τῆς πολιορκίας ταύτης :—ὅρα Μεσαιωνικὴν Βιβλ. Κ. Ν. Σάθα Τόμ. 2. σελ. 447. 1873.

. . . . . .

«Καὶ τῇ ἐσχάτῃ σεττεβρίου (1) ᾠξ΄ Χριστὸν(2) ἦρτεν ὁ ῥήγας(3) εἰς τὴν Κερινίαν μὲ μερτικὸν ἀποὖχεν Σαρακηνοὺς καὶ τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ ἐτέντωσε (4) μὲ τοὺς Σαρακηνούς· καὶ εἰς γ΄ ἡμέραις ἐπῆγαν ὁ καπετάνος, καὶ ἐτέντωσεν εἰς τὴν Κερινίαν εἰς τὴν μερίαν τῆς Καμούζας (5) καὶ ὁ ῥήγας, καὶ ἐπῆραν καὶ τοῦς πρεζουνιέριδες (6) ἀποῦ φέρεν ἀπὸ τὴν Συρίαν, τὸν Ἀποδοχάτορον καὶ τὸν φρὰ Χριστόφορον.

Καὶ ἀπεσώνοντα (7) ἡ ἀρμάδα εἰς τὴν Κύπρον ἔπεψεν ὁ ρὲ Λοῆς (8) τὸν φρὰ Χριστόφορον μὲ κανισκία, (9) βουδία, σραχτὰ, ὀρνιθία, ψουμία, ζαχάρητα, καὶ ἄλλα πολλὰ πράματα· καὶ ὅσον τὰ ἐπρεζεντίασεν, (10) οὖλα ἔδωκέν τα τοὺς χαλφούσιδες (11) καὶ τὸν ἄνωθεν φρὰ Χριστοφόρον ἔδωκέν τον εἰς τὸ χέριν τοῦ ρηγός· καὶ μοναῦτα ὁ ῥήγας ἐφόρησέν του σίδερα καὶ ἔβαλέν τον μὲ τοὺς προδελοίπους (12) καὶ ἐπολόμαν (13) τους καλὴν συντροφίαν. Καὶ μέσα εἰς τὸ χορτίον τὸ Ρηγιάτικον (14) ἐτέντωσεν ὁ ἀμιρᾶς ὁ Κοῦν Τζαρκᾶς· καὶ ὠρδινίασεν μίαν πουνπάρδαν τὴν ποίαν ἐπῆραν ἀπὲ τὴν Σίκουρην (15) καὶ ἐστῆσάν την μέσα εἰς τὴν παρπακάναν. (16) Καὶ εἰς τὴν μερίαν τῆς Καθολικῆς ἐτεντῶσαν δύο ἀμιράδες (17) ἐβάλαν δύο πουνπάρδαις ὅπου ἐδέρναν τὴν μερίαν τῆς Καμούζας. Καὶ ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ Σπηρουνίου ἐτεντῶσεν ἄλλος ἀμιρᾶς καὶ

---

(1) Σεπτεμβρίου. (2) 1460 μ. Χ. (3) Ἰάκωβος ὁ Νόθος. (4) ἐσκήνωσε. (5) ὁ παρὰ τὴν δημοτικὴν ἀγορὰν στρογγύλος Πύργος ὅστις καλεῖται Καμούζα ἄχρι τῆς σήμερον (6) αἰχμάλωτοι (7) ἀφιχθεῖσα (8) Λουδοβῖκος τῆς Σαβοΐας, σύζυγος τῆς βασιλίσσης Καρλόττας (9) δῶρα (10) προσέφερεν. (11) Αἰγύπτιοι πεζοί στρατιῶται (12) ὑπολοίπους. (13) ἐποίει, ἔκαμνεν. (14) Ρηγάτικον ἢ Ρηγιάτικον καλεῖται σήμερον ἡ Ἄνω Κερύνεια (15) Σίβουρην. (16) Barbacana (Προμαχὼν) (17) Τοῦρκοι ἡγεμόνες (ἐμῖραι).

ἐβάλαν καὶ δύο πουνπάρδαις. Καὶ ἀπάνω εἰς μίαν ἐκκλησίαν ρωμαίικην (1) ἔβαλεν ὁ ρήγας μίαν σηρπηντίναν, (2) καὶ ποῖκεν (3) μεγάλην ζημίαν, καὶ ἐσκότωσεν εἰς τὴν Κερινίαν κγ'. (23) ἀνομάτους. Καὶ ὠρδινίασεν ὁ ρήγας μίαν μεγάλην πουνπάρδα εἰς τὸ Καζὰ Πιφάνι καὶ ἐπολόμαν (4) την ἕνας Σαρακηνός· καὶ διὰ κείνην τὴν πουνπάρδαν ἔκοψεν ρ' (500) ἐληαῖς ἥμεραις καὶ ἄλλα πολλὰ δεντρὰ εἰς τὸ Καζὰ Πιφάνι· καὶ ἐξέβην ποντισμένη (5) Τάπισα (6) ἐποῖκαν σκάλαις καὶ πολλὰ τζενία. (7) Καὶ ἡ Κερινία ἦτον δυνάτη καὶ εἶχεν καὶ πολλὴν ἀρτιλερίαν (8) καὶ κακὰ ἦτον νὰ τὴν πάρῃ· καὶ εἶχαν καὶ εἰς τὸν λιμιόναν μίαν ὄμορφην ἁρμάδαν, τὸ κάτεργον τῆς Ρόδου μὲ (9) μίαν ὄμορφην συντροφίαν φρέριδες (10) καὶ δύο κάτεργα τοῦ Σόρ τὲ Νάβες καλὰ ἁρματωμένα, ὁ (11) Πουνέσος μὲ τὰ κάτεργά του καὶ ἕτερα ξύλα (12) τὰ εὑρίσκουνταν εἰς τὸν λιμιόναν.

. . . . . .

Καὶ τῇ ιε' ἀπριλίου ᾳυξα' (1461) ἐπῆγεν ὁ ρήγας εἰς τὴν Κερινίαν διὰ νὰ ποίσῃ ποσχάδα (13) καὶ ἦτον καὶ ὁ Νικολὸ Μοράπιτος, ἔτρεξεν ἀπὸ τὴν Καθολικὴν εἰς τὸ Χαντάκιν τῆς παρπακάνας, (14) καὶ μέσα εἶχεν ἔγκρυμμαν οἱ ἀνθρῶποι τοῦ ρὲ λοῆς· καὶ ὡς γὲν ἔτρεχεν ἔπιασέν τον ὁ Διέγο τὲ Κατζόρλας ἀπέ τὰ ρέτινα· καὶ ὁ Τζάκος τοῦ μισὲρ Μαρτὶ σέρνει τὸ σπαθὶν νὰ σκοτώσῃ τὸν Μοράπιτον, καὶ ἀγιτιάστην (15) καὶ κόβγει τ' ἀρέτινον τὸ ἐκράτει ὁ Κατζόρλας καὶ τὸ ἄλογον μοναῦτα ἐπῆρεν τον καὶ ἔβγαλάν τον ἔξω καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν ρῆγαν καὶ εἶπαν τοῦ τὸ πράμαν.

. . . . . .

(1) Ἡ ἐκκλησία Ἁγ. Γεωργίου ἀπέναντι τῆς οἰκίας τοῦ κ. Μ. Σιακαλλῆ (2) εἶδος τηλεβολίσκου (3) προὐξένησεν (4) διηύθυνεν (5) βεβλαμμένη. (6) ὕστερον (7) πολεμικὰ ὄργανα (8) πυροβολικὸν (9) καὶ (10) Μοναχοί, ἰδίως Ἰωαννῖται ἱππόται· (11) καὶ ὁ (12) πλοῖα· (13) νὰ στήσῃ ἐνέδραν (14 ἐξωτερικὸς προμαχὼν Φρουρίου (15) ἐξησφαλίσθη.

Καὶ εἰς τούς ᾳυξγ' (1463) ἐστενοχώρησεν ὁ ρὲ Τζὰκ τὴν Κερινίαν τόσον πολλὰ, ὅτι πῖον ζωὴν δὲν εἶχαν· καὶ ἐφάγαν καὶ σκύλλους καὶ κάτταις, καὶ ἕναν αὐγὸν ἐξάζεν(1) ἕναν λοκοτίνιν.(2) Καὶ μέσα ἦτον καπετάνος ὁ Σὸρ τὲ Νάβες, καὶ ἐτραχτίασεν (3) ὁ ρὲ Τζὰκ καὶ ἐπῆράν τον γαμπρὸν εἰς τὴν παστάρδαν τοῦ θειοῦ του· καὶ μοναῦτα ἐπῆρέν την. (4)

Ὁ Στρατηγὸς Ἄγγελος Γάττος ἐξ Ὀρβιέτου ἀφηγεῖται ὡς ἑξῆς τὰ τῆς καταλήψεως τῆς Κερυνείας καὶ τοῦ Φρουρίου αὐτῆς ὑπὸ τῶν τούρκων (5)

«Τὴν 9ην Σεπτεμβρίου (1570 μ. Χ.) ἐγένετο ἡ ἅλωσις τῆς Λευκωσίας.

Κατὰ τὴν 11ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀφίκετο εἰς Ἀμμόχωστον χωρικός τις ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ καὶ φέρων ἐν δίσκῳ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐξοχωτάτου κ. Νικολάου Δανδόλου, ἀντιστρατήγου τοῦ βασιλείου, ἐκόμισε δὲ καὶ ἐπιστολὴν τοῦ Μουσταφᾶ, αἰτοῦντος τὴν πόλιν φιλικῶς καὶ παρακινοῦντος αὐτοὺς νὰ μὴ θελήσωσι νὰ ὑποστῶσιν οἵαν ἡ Λευκωσία συμφοράν· ταὐτοχρόνως ἔστειλεν ὁ Μουσταφᾶς εἰς Κυρήνειαν ἐφ' ἵππου τὸν στρατηγὸν Παῦλον Δὲλ-Γρνάστον, ἀλυσίδετον, φέροντα δύο κεφαλὰς ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου καὶ ἐπιστολὴν ὁμοίαν ἐκείνης, ἣν ἔστειλεν εἰς Ἀμμόχωστον. Ὁ Φρούραρχος τῆς Κυρηνείας καὶ ὁ Συνταγματάρχης Ἀλφόνσος Παλάτσιος ἐκ Βρεσκίας, διοικητὴς τῆς Κυρηνείας, συνεβουλεύθησαν ἀλλήλους· τότε ἔστειλαν εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Μουσταφᾶ καὶ εἶπον αὐτῷ ὅτι δὲν ἀποφασίζουσί τι πρὸ τοῦ νὰ λάβωσιν ὁδηγίας ἐξ Ἀμμοχώστου.

---

(1) ἤξιζεν. (2) ὑπέρπυρον, χρυσοῦν νόμισμα. (3) συνεφώνησε, διεπραγματεύθη. (4) τὴν Κερύνειαν.

(5) Ὅρα Μετάφρασιν Πέτρου Α. Δανδόλου τῆς «Διηγήσεως τῆς τρομερᾶς πολιορκίας καὶ ἁλώσεως τῆς Ἀμμοχώστου κατὰ τὸ 1571.»

Ὁ παρὰ τοῦ Μουσταφᾶ ἀπεσταλμένος ἀπεκρίθη ὅτι ηὐχαριστήθη ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης ἥτις τῷ ἐφάνη δικαία· ἔδωκε δὲ αὐτοῖς καιρὸν πέντε ἡμερῶν ν' ἀποφασίσωσιν· οὗτος δὲ παρεχώρησεν αὐτοῖς χωρικόν τινα μετ' ἀσφαλιστικοῦ ἐγγράφου, ἵνα ἦνε ἀπηλλαγμένος πάσης ἐνοχλήσεως κατὰ τὴν εἰς Ἀμμόχωστον ὁδοιπορίαν του, ἔνθα ἐκόμιζεν ἐπιστολὴν τοῦ Φρουράρχου τῆς Κυρηνείας.

Κατὰ τὴν 12ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀφίκετο εἰς Ἀμμόχωστον ὁ ἀπεσταλμένος ἐκ Κυρηνείας καὶ πράγματι ἐνεχείρισε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὰς Αὐτῶν Ἐξοχότητας (Ἔστωρα Βαγλιόνην καὶ Βραγαδῖνον)· τὸ περιεχόμενον δὲ ἔλεγεν ὅτι οἱ τῆς Κυρηνείας ἤθελον ἀνθέξῃ προστατεύοντες καὶ τὴν τελευταίαν σπιθαμὴν τοῦ φρουρίου ἐκείνου, ἦσαν δὲ βέβαιοι ὅτι αἱ πράξεις των θ' ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τοὺς λόγους των, καθικετεύοντες τὰς Αὐτῶν Ἐξοχότητας ν' ἀπαντήσωσιν ὁδηγοῦντες αὐτοὺς περὶ τῶν πρακτέων. Εὐθὺς αἱ Αὐτῶν Ἐξοχότητες ἀπεκρίθησαν ὅτι δὲν ἀμφέβαλλον περὶ τῆς ἀνδρείας καὶ πίστεως αὐτῶν καὶ πρὸ πολλοῦ εἶχον βεβαιωθῇ ὅτι ἐκ τοιούτων ἀνδρῶν δὲν ἠδύναντο νὰ περιμένωσιν ἄλλο εἰμὴ ἔργα γενναίων ἱπποτῶν.

Ὁ Ἐξοχώτατος Βραγαδῖνος καὶ ὁ Ἐκλαμπρότατος Βαγλιόνης ἔστειλαν αὐτοῖς ἑτέραν ἐπιστολὴν δίδοντες ὁδηγίας περὶ τῶν ὅσα ἔμελλον νὰ πράξωσι καὶ δηλοῦντες αὐτοῖς ὅτι οἱ τῆς Ἀμμοχώστου κύριοι ἦσαν ὑπερευχαριστημένοι διὰ τὴν γενναιοψυχίαν τῶν τῆς Κυρηνείας.

Τὴν 14ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡ Κυρήνεια παρεδόθη πρὸ τοῦ ἡ ἐξ Ἀμμοχώστου ἀπάντησις περιέλθῃ εἰς χεῖρας αὐτῶν καὶ χωρὶς ὁ ἐχθρὸς νὰ λάβῃ τὴν ἀνάγκην τοῦ πυροβολικοῦ.»

Ὁ δὲ Graziani, Bp. παριστᾷ ὡς ἑξῆς τὴν εἰς τοὺς Τούρκους τῷ 1570 παράδοσιν τοῦ Φρουρίου Κερυνείας (ἴδε ἔκδοσιν ὑπὸ C. D. Cobham. C. M. G. 1899.)

«Μεγάλη φρουρὰ ἐξ Ἰταλῶν καὶ ἐλευθέρων πολιτῶν ἐτέθη ἐν Κερυνείᾳ ἣν ἡ γειτνίασις τῆς Κιλικίας καθίστα σπουδαίαν καὶ ἧς ἡ κατάληψις δὲν ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν εὔκολος λόγῳ τῆς περὶ τὸ μεταφέρειν πυροβολικὸν δυσκολίας. Τὸ μέρος τοῦτο ὑπῆρξεν ἄχρι τοῦδε ὠχυρωμένον καὶ κατέστη διάσημον διὰ τῆς γενναίας ἀντιστάσεως τῆς Βασιλίσσης Καρλόττας, ἣν ὁ Ἰάκωβος, ὁ νόθος ἀδελφὸς αὐτῆς, ἐπολιόρκησεν ἐκεῖ ἐπὶ μακρόν. Ἀλλ' ὁ Gian Maria Mudazzo, ὅστις ἦτο ὁ Διοικητὴς, πτοηθεὶς ἐκ τῆς συμφορᾶς τῆς Λευκωσίας χαμερπῶς ἠνέῳξε τὰς πύλας εἰς τὸν πασᾶν τῆς Κιλικίας. Ὁ Μουσταφᾶς ὠχύρωσε τὸ μέρος, ἀφώπλισε τοὺς κατοίκους, ἔθεσεν ἰδίους Διοικητὰς ἐν Πάφῳ, Λεμεσῷ καὶ Ἀλυκαῖς (Λάρνακι)» κλπ.

Ὁ δὲ S. Westiani Brenzone ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῷ τῷ ἐν Βερώνῃ ἐκδοθέντι τῷ 1591, ἀναφέρει τὰ ἑξῆς σχετικὰ μὲ τὴν θέσιν τοῦ φρουρίου τῆς Κερυνείας πρὸ καὶ μετὰ τὴν εἰς τοὺς τούρκους ἀμαχητεὶ παράδοσίν του.

«Μάϊος, 1569.»

«Οὗτος (ὁ Ἔστωρ Βαγλιόνε) μετέβη ἐξ Ἀμμοχώστου εἰς τὸ Φρούριον Κερυνείας, οὗτινος προεδρεύων Λοχαγὸς ἦτο ὁ Ἀλφόνσος Παλάτσος, πρὸς ὃν ἔδωκε τὰς δεούσας ὁδηγίας, ὑπομιμνήσκων αὐτῷ ὅτι τὸ φρούριον ἦτο ἐπιδεκτικὸν ὅπως καλύψῃ αὐτὸν μὲ τιμήν.» σελ. 8. «Σεπτέμβριος, 1570.»

Οὗτος (ὁ Μουσταφᾶς) ἔστειλεν εἰς Κερύνειαν τὸν αἰχμαλωτισθέντα Παῦλον δὲλ Βάστο ὅπως οὗτος (ὁ λοχαγὸς) παραδοθῇ.

Ὁ δειλὸς λοχαγὸς ἀπέστειλεν αὐθωρεὶ τὰς κλεῖδας τοῦ φρουρίου πρὸς τὸν Πασᾶν καίτοι τοῦτο ἦτο φρούριον ὅπερ ἠδύνατο νὰ καλύψῃ αὐτὸν μὲ τιμήν, ὡς ὁ κύριος Ἔστωρ εἶπεν, ἐννοῶν ὅτι ἡ Κερύνεια θὰ ἐγίνετο ἀφορμὴ βοηθείας διὰ τὴν Ἀμμόχωστον.

Οἱ ἄνδρες, ὅθεν, τὸ πυροβολικὸν καὶ τὰ πυρομαχικὰ ἀπωλέσθησαν» σελ. 310.

Κατὰ τὸ ἔτος 1764 οἵ τε Χριστιανοὶ καὶ οἱ Μωαμεθανοὶ κάτοικοι τῆς Νήσου Κύπρου ἦσαν σφόδρα ἐξηρεθισμένοι κατὰ τῆς διοικήσεως τοῦ Μουχασσίλ ἢ Κυβερνήτου τῆς Νήσου, ὀνόματι Τζὴλ 'Οσμὰν 'Αγᾶς ἐπὶ τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιβληθείσῃ ἐκτάκτῳ βαρείᾳ φορολογίᾳ καὶ τῇ ἐξασκουμένῃ καταδυναστεύσει τοῦ λαοῦ. Οἱ 'Επίσκοποι ὅθεν ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν καὶ οἱ ἔγκριτοι τῶν Τούρκων, ἐκ μέρους τῶν Μωαμεθανῶν, ἐποιήσαντο δεόντως τὰς κατὰ τοιαύτης ἀδίκου φορολογίας παραστάσεις αὐτῶν πρὸς τὸν Τζὴλ 'Οσμὰν 'Αγᾶν, οὗτος ὅμως παρέπεμψεν αὐτοὺς εἰς τὸν Μέγαν Αὐθέντην του πρὸς θεραπείαν τῆς εἰς αὐτὸν ἀποδιδομένης ἀδικίας. 'Εκεῖνοι λοιπὸν ἀπέστειλαν πρεσβείαν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην ἧς αἱ ἐνέργειαι ἐπέτυχον τὴν εἰς Κύπρον ἀποστολὴν Βεζύρου τινος, ὀνόματι Τζοκαδὰρ, ὅστις ἀφίκετο εἰς Κύπρον ἐν συνοδείᾳ τῆς ρηθείσης πρεσβείας τὴν 31ην 'Οκτωβρίου 1764, φέρων, μεθ' ἑαυτοῦ τρία διατάγματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν παῦσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου ὑποβληθείσης ἐκτάκτου φορολογίας, εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν καὶ ἐπιστροφὴν τῶν παρανόμως εἰσπραχθέντων ποσῶν, καὶ εἰς τὴν ἐπιτίμησιν τῶν προσώπων ἐκείνων ἅτινα συνεβούλευσαν αὐτὸν εἰς τοιαύτας πράξεις ἀργυρολογίας.

Τῇ 5ῃ Νοεμβρίου ὁ Κυβερνήτης ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν τῷ Βεζύρῃ ὅπως προσέλθῃ εἰς τὸ Παλάτιον καὶ ἀναγνώσῃ πρὸς τὸν λαὸν τὰ Αὐτοκρατορικὰ διατάγματα. Ὁ Βεζύρης, οἱ 'Επίσκοποι, οἱ πρόκριτοι τῶν Μωαμεθανῶν καὶ πολὺ πλῆθος προσῆλθεν εἰς τὸ Παλάτιον, ἀλλὰ μόλις ἀνεγνώσθη τὸ πρῶτον διάταγμα τὸ πάτωμα τοῦ ὑπερῴου ὅπου ἵσταντο οἱ 'Επίσκοποι καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν Τούρκων ἐνέδωκε καὶ παρέσυρε μεθ' ἑαυτοῦ περὶ τὰ 300 πρόσωπα, ἐξ ὧν μόνον 4 ἢ 5 ἐλαφρῶς ἐπληγώθησαν. 'Εξετάσεων γενομένων ἐπιτοπίως ὑπὸ τοῦ Βεζύρου Τζοκαδὰρ, τοῦ 'Αρχικαδῆ καὶ ἄλλων, ἀνεκαλύφθη ὅτι ὁ Τζὴλ 'Οσμὰν εἶχεν ἐξυφάνῃ τέχνασμα κατ' αὐτῶν, διότι εὗρον ὅτι οὗτος ἐνήργησεν οὕτως ὥστε αἱ δο-

κοὶ καὶ οἱ στῦλοι, οἵτινες ὑπεστήριζον τὸ πάτωμα, νὰ πριονισθῶσιν εἰς τοιοῦτο σημεῖον, ὥστε ἅμα τῇ τούτων ἕλξει διὰ σχοινίων τὸ ὅλον πάτωμα νὰ ἠδύνατο νὰ καταρρεύσῃ.

Τ' ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης κακοβούλου σκληρότητος ὑπῆρξαν, ὡς εἰκὸς, ὀλέθρια διὰ τὸν ἐν λόγῳ Κυβερνήτην, ὃν ὁ ὄχλος ἐξεγερθεὶς, ἐδολοφόνησεν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ Παλατίου του ἐν Λευκοσίᾳ μετὰ προηγηθεῖσαν μάχην μεταξὺ τοῦ ἐξαγριωθέντος ὄχλου καὶ τοῦ Κυβερνήτου μετὰ τῆς ἐν τῷ Παλατίῳ ἐγκλεισθείσης ἀκολουθίας του, τὸ δὲ Παλάτιον παρεδόθη εἰς τὸ πῦρ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυβερνήτου οἱ στασιασταὶ ἐσύλησαν τὸν «Χαζνὲν» ἢ «Δημόσιον Ταμεῖον» καὶ ἀπεγύμνωσαν τὸ Παλάτιον τῶν ἐπίπλων αὐτοῦ.

Τῇ 12ῃ ἡμέρᾳ Αὐγούστου 1765 μ. Χ. διὰ λόγους ἐπίσης βαρείας φορολογίας, ἐπιβληθείσης ὑπὸ τοῦ νέου Μουχασσίλη Χαφοὺζ Μεχμὲτ Ἐφφένδη, ἐξερράγη ἑτέρα ἐπανάστασις τῶν Κυπρίων, ἐν εὐρυτέρᾳ κλίμακι, κατὰ τῆς Διοικήσεως. Οἱ ἐπαναστάται ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τὸν Δισδάρην ἢ τὸν Διοικητὴν τοῦ Φρουρίου Κερυνείας, ὀνόματι Χαλὴλ Ἀγᾶν, ἄνδρα πλήρη θάρρους καὶ ἱκανότητος, προὐξένησαν καταστροφὰς καὶ ἐνέσπειραν τὸν τρόμον εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἥτις ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τῶν δυσηρεστημένων πρὸς ἀποφυγὴν μεγαλητέρων περιπλοκῶν.

Ὁ Σουλτᾶνος Μαχμοὺτ ὁ Γ'. ὑπείκων εἰς τὰς αὐτοπροσώπους παραστάσεις τῆς κυρίας εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταβάσης κυπριακῆς πρεσβείας, συνισταμένης ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, καὶ τῶν Ἐπισκόπων Πάφου καὶ Κερυνείας (τοῦ τῆς Λάρνακος μὴ λαβόντος μέρος) κατὰ τῆς παρανόμου φορολογίας τοῦ Χαφοὺζ Μεχμὲτ ἐφφένδη, ἀπέστειλεν ἄλλον Κυβερνήτην, τὸν Σουλεϊμὰν Ἐφφένδην, ἄνδρα γηραιὸν, ἀποβιβασθέντα ἐν Κερυνείᾳ ταχέως μετὰ τὴν 28ην Αὐγούστου 1765. Οἱ Ἐπίσκοποι ἀφίκοντο εἰς Κύπρον ἐπὶ Γαλλικοῦ πλοίου περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον.

Ὁ νέος Κυβερνήτης ἐπεδαψίλευσεν εὐνοίας, δῶρα, καὶ μεγάλας ὑποσχέσεις πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἐπαναστατῶν Χαλὴλ Ἀγᾶν, οὕτω δὲ ἠδυνήθη νὰ κερδίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην του, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ πείσῃ τοῦτον ὅπως τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς Λευκοσίαν, ὅπου ὁ Σουλεϊμὰν ἀφίκετο ἀνενόχλητος, ὡς ἐκ τῆς κολακείας ἧς χρῆσιν ἐποιήσατο πρὸς τὸν Χαλὴλ Ἀγᾶν. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ὁ νέος Κυβερνήτης παρασυρθείς, προφανῶς ὑπὸ τοῦ Χαφοὺζ, μὴ στέρξαντος νὰ καταθέσῃ τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν διάδοχόν του πρὸ τῆς τελείας καταπνίξεως τῆς ἐπαναστάσεως, ἐπέμενεν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Χαφοὺζ ἐπιβληθεῖσαν φορολογίαν, ὁ ἐν λόγῳ Χαλὴλ Ἀγᾶς τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς 5,000 ἐπαναστατῶν, Ἑλλήνων καὶ Μωαμεθανῶν, ἐξεστράτευσε πάλιν κατὰ τῆς Λευκοσίας, ὅπου ἦσαν ἀμφότεροι οἱ Μουχασσίλαι καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτὴν τῇ 24ῃ Ἰανουαρίου 1766, ἐποιήσατο δὲ καὶ ἀνεπιτυχεῖς ἐφόδους κατὰ τῶν τειχῶν τῆς Πρωτευούσης. Τῶν πραγμάτων ἐξιχθέντων εἰς τοιοῦτο ὀξὺ σημεῖον ὁ Σουλτᾶνος ἀπεφάσισεν ὅπως λάβῃ αὐστηρὰ μέτρα πρὸς καταστολὴν τῆς στάσεως καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπέστειλε τὸν Κιὸρ Μεχμὲτ Πασᾶν μετὰ στόλου καὶ στρατοῦ ἐκ 2,000 ἀνδρῶν μετὰ 500 ἵππων, ὅστις ἀφίκετο εἰς Σκάλαν, Λάρνακος, τῇ 27ῃ Ἰουνίου 1766.

Ὁ Κιὸρ Μεχμὲτ πασᾶς πληροφορηθεὶς παρὰ τοῦ ἐκτάκτου συμβουλίου, ὅπερ συνεκάλεσε τῇ 30ῃ Ἰουνίου 1766, συγκειμένου ἐκ τῶν ἐν Λάρνακι Προξένων, περὶ τῆς ἐπικρατούσης ἐκρύθμου καταστάσεως, κατώρθωσεν ὅπως, διὰ τοῦ ἐν Λάρνακι Ἄγγλου Προξένου κ. Τέρνερ, ἀποσταλῇ εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Χαλὶλ Ἀγᾶ ἐπιστολὴ δι' ἧς ὁ Πασᾶς ἐξέφραζε τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως οἱ ἐπαναστᾶται ἀπέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια, προσθέτων ὅτι αὐτὸς θὰ ἐξετάσῃ πάντα τὰ ζητήματα, θὰ πράξῃ πᾶν τὸ ἀμέσως ἀναγκαιοῦν καὶ θὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς πάντας. Ταῦτα, καὶ μικρός τις πανικὸς ἀναπτυχθεὶς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, συνετέλεσαν ὅπως ὁ

Χαλὴλ Ἀγᾶς ἐγκαταλειφθῇ μὲ 200 περίπου ὀπαδοὺς μεθ' ὧν, ἀπεσύρθη εἰς Κερύνειαν καὶ ἐνεκλείσθη ἐν τῷ φρουρίῳ τῇ 2ᾳ Ἰουλίου 1766. Αὐθημερὸν δὲ ὁ Κιὸρ Μεχμὲτ ὥδευσεν εἰς Λευκοσίαν μετὰ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, ὁπόθεν οὗτος ἐπανειλειμμένως ἀνεκάλεσε τὸν Χαλὴλ Ἀγᾶν εἰς τὸ καθῆκόν του, ὡς φρουράρχου τῆς Κερυνείας, ἀλλὰ, τούτου ἀπειθήσαντος, ὁ Κιὸρ Μεχμὲτ ἐξεστράτευσε μεθ' ὅλου τοῦ στρατοῦ του τὴν 28ην Ἰουλίου 1766 κατὰ τῆς Κερυνείας ὅπως πολιορκήσῃ τὸ Φρούριον. Ἅμα τῇ ἀφίξει του ἤρξατο πληρῶν τὴν τάφρον ἵνα ποιήσηται ἔροδον κατὰ τοῦ Φρουρίου διὰ κλιμάκων, ἀλλ' ἡ ἐκ μέρους τῶν πολιορκουμένων ἀντίστασις ὑπῆρξεν ἰσχυρὰ καὶ ἀποτελεσματικὴ καὶ τὰ πυροβόλα αὐτῶν ἐφόνευσαν πολλοὺς τοῦ Πασᾶ στρατιώτας.

Τὸ ἐν Λάρνακι ὑπὸ τοῦ Κιὸρ Μεχμὲτ Πασᾶ ἀφεθὲν πολεμικὸν πλοῖον ὑπὸ τὸν πλοίαρχον Μελὲκ Βέην ἀφίκετο ἤδη εἰς Κερύνειαν, ὅπου καὶ ἕτερα πλοῖα ἐφρούρουν τὴν διὰ θαλάσσης δραπέτευσιν τῶν ἐπαναστατῶν, καὶ ἀπεβίβασε πυροβολικὸν πρὸς κανονιοβολισμὸν τοῦ φρουρίου. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο ἀρκετὸν ὥστε νὰ προξενήσῃ αἴσθησιν εἰς κτίριον τόσῳ ἰσχυρὸν καὶ τόσῳ καλῶς ἐφωδιασμένον μὲ πυρομαχικὰ καὶ τροφάς. Ἡ βία ἀπέτυχε καὶ ὁ πασᾶς ἐτράπη εἰς τὸν δόλον, ἐπεφυλάττετο δὲ τῷ πλοιάρχῳ Μελὲκ βέῃ ἡ δόξα τοῦ νὰ συλλάβῃ τὸν Χαλὴλ Ἀγᾶν ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ στηθείσῃ παγίδι. Ὁ Μελὲκ βέης προὐφασίσθη ὅτι ἐπεθύμει νὰ λάβῃ ἰδιαιτέραν συνέντευξιν μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἐπαναστατῶν, ἥτις ὡρίσθη τὴν νύκτα τῆς 14ης Αὐγούστου 1766, ὅτε ἔπεισε τὸν Χαλὴλ ἀγᾶν νὰ δραπετεύσῃ ἐκ τοῦ Φρουρίου, διά τινος κρυφίας ἐξόδου πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ νὰ καταφύγῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου του διαβεβαιῶν αὐτὸν ποικιλοτρόπως περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτοῦ. Ἀλλ' αἱ διαβεβαιώσεις αὗται ἦσαν ὕπουλοι διότι ὁ ἀνδρεῖος Χαλὴλ ἀγᾶς μετ' ὀλίγον παρεδίδετο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κιὸρ Μεχμὲτ Πασᾶ ἐν τῷ κατὰ ξηρὰν στρατοπέδῳ του. Τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκλιπόντος τὸ φρού-

ριον παρεδόθη αὐθημερὸν, ἐλευθερία δὲ ἐχορηγήθη ταῖς ἐν τῷ φρουρίῳ γυναιξὶν, ἀλλ' ὁ Χαλὴλ ἀγᾶς ὑπέστη τὸν διὰ στραγγαλισμοῦ θάνατον τῇ διαταγῇ καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Κιὸρ Μεχμὲτ πασᾶ, ἕτεροι δὲ 200 ἐπαναστᾶται ἐκαρατομήθησαν καὶ αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν, ὡς καὶ ἡ τοῦ Χαλὴλ ἀγᾶ, ἀπεστάλησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ ὑπὸ τοῦ Σουλεϊμὰν ἐφ. ἀντικατασταθεὶς Μουχασσίλης Χαφοὺζ Μεχμὲτ Ἐφ. κατέθεσεν ὁριστικῶς τὴν ἀρχὴν τῇ 11ῃ Ὀκτωβρίου 1766 καὶ τῇ 17ῃ ἀπῆλθεν ἐκ Λάρνακος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ δὲ Κιὸρ Μεχμὲτ Πασᾶς, ὅστις ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διὰ τῆς προαγωγῆς αὐτοῦ εἰς Κυβερνήτην τοῦ Ἰκονίου ἐπεβιβάσθη ἐν Κερυνείᾳ τῇ 30ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς διὰ τὴν νέαν αὐτοῦ θέσιν (1)

Τὸ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς αὐλῆς τοῦ Φρουρίου Κερυνείας ὑφιστάμενον Τουρκικὸν μνημεῖον ἐνδέχεται νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν ἐν λόγῳ γενναῖον ὑπερασπιστὴν τοῦ Φρουρίου Χαλὴλ Ἀγᾶν.

Μεταξὺ τοῦ γεγονότος τούτου καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἄγγλων κατὰ τὸ ἔτος 1878 μ. Χ. διὰ Συνθήκης καταλήψεως τῆς Νήσου οὐδὲν ἀξιοσημείωτον ἱστορικὸν γεγονὸς ἀφορῶν κυρίως τὸ Φρούριον Κερυνείας ἔλαβε χώραν.

Κατὰ τὸ 1821ον ἔτος ὅμως ἡ Ἐπαρχία Κερυνείας ἐπλήγη ὑπὸ τῆς αὐτῆς συμφορᾶς ἥτις ἔπληξε πάσας τὰς Ἐπαρχίας τῆς Νήσου διὰ τῆς συλλήβδην ἀπαγχονίσεως τοῦ τε Ἀρχιεπισκόπου, τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῶν προκρίτων τῆς Κύπρου ὑπὸ τοῦ Κιουτζούκ Μεχμὲτ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ ἐν Λευκοσίᾳ Σεραγίου.

Τῇ 12ῃ ἡμέρᾳ Ἰουλίου 1878ου Σωτηρίου ἔτους ἀνεπετάσθη ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Φρουρίου Κερυνείας ἡ Ἀγγλικὴ Σημαία ἀντικαταστήσασα τὴν Τουρκικήν.

(1) Ὅρα Abbe G. Mariti, μετάφρασιν ὑπὸ κ. Κ. Δ. Κόπαμ, 1895 σελ. 112 καὶ ἑφεξῆς.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ

Η ΕΠΑΡΧΙΑ Κερυνείας ὁρίζεται πρὸς Βορρᾶν ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Κιλικίας, πρὸς Δυσμὰς ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Παμφυλίας ἢ τῆς Ἀτταλείας, πρὸς Ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου καὶ πρὸς Νότον ὑπὸ τῆς Ἐπαρχίας Λευκοσίας, εἶναι δὲ κατά τε τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν ἡ μικροτέρα τῶν λοιπῶν πέντε Ἐπαρχιῶν τῆς Νήσου Κύπρου καὶ κατέχει τὸ ἥμισυ σχεδὸν μέτωπον τῆς βορείου ἀκτῆς τῆς Νήσου, τῆς ἀρχομένης ἀπὸ τὸ Ἀκρωτήριον ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας (ἢ Δεινάρετον) (ἢ Κλεῖδες) καὶ ἀποληγούσης εἰς τὸ Ἀκρωτήριον ὁ Κορμακίτης (ἢ Κρόμμυον) καλυπτούσης δὲ ἀπόστασιν περὶ τὰ 100 Ἀγγλικὰ μίλια.

Τὸ μεγαλήτερον μῆκος τῆς Ἐπαρχίας ἀπὸ τοῦ ἀπωτάτου ἀνατολικοῦ ἄκρου, ἤτοι τοῦ χωρίου Καλορκᾶς ἢ (Καλογραίας) μέχρι τοῦ ἀπωτάτου δυτικοῦ ἄκρου, ἤτοι τοῦ χωρίου Λιβερὰ, εἶνε περὶ τὰ 60 μίλια ἀπέχει δὲ τῆς ἀκτῆς τῆς Κιλικίας ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀκρωτηρίου Κορμακίτου περὶ τὰ 46 μίλια, ἀπὸ δὲ τοῦ λιμένος Κερυνείας περὶ τὰ 60 μίλια.

Ἡ Ἐπαρχία αὕτη διατέμνεται ὑπὸ τῆς σχοινοτενοῦς ἀλύσεως τῆς βορείου ὀροσειρᾶς, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀκρωτηρίου τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου τοῦ Κορμακίτου, διαιρεῖται δὲ εἰς βόρειον καὶ μεσημβρινὸν Τμῆμα. Ἡ ὅλη Ἐπαρχία εἶνε σχεδὸν ὀρεινὴ, πλὴν στενῆς τινος λωρίδος εὐφό-

ρου πεδιάδος ἐκτεινομένης ἀπὸ τοῦ χωρίου Δικώμου μέχρι τοῦ χωρίου Μύρτου, κειμένης δὲ πρὸς νότον τῆς Ἐπαρχίας. Ἡ Ἐπαρχία Κερυνείας, ὡς ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῆς δὲν ἔχει λίμνας, διασχίζεται ὅμως ὑπὸ πολυαρίθμων ποταμῶν καὶ χειμάρρων πηγαζόντων ἐκ τῶν ὀρέων, καὶ ἐκβαλλόντων εἰς τὴν θάλασσαν, ὧν οἱ κυριώτεροι εἰσὶν οἱ ἑξῆς, ἀρχόμενοι ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Ποταμὸς Κήπου, πηγάζων ἐκ τῶν κήπων Διορίου καὶ Κορμακίτου ἐκβάλλει εἰς τὴν βόρειον ἀκτήν. Ποταμὸς Ἀγκούλου, πηγάζων ἐξ Ἀσωμάτου, Καρπάσιας, Μαχαίρας καὶ Πετέλειας, ἐκβάλλει δυτικῶς τῆς Ἐπαρχίας.

Ὁ ποταμὸς Πανάγρων, πηγάζων ἐκ Παλαιομύλου ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁ ποταμὸς Λαπήθου, καὶ ὁ ποταμὸς Βαθυρκάκας (Βαθὺ Ἀργάκι), ὅστις χωρίζει τὰ δημοτικὰ ὅρια τῶν δύο κωμοπόλεων, Λαπήθου καὶ Καραβᾶ, ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν κόλπον «Ἀσπρόβρυσις» δυτικῶς τῆς Ἀχειροποιήτου. Ὁ χείμαρρος Καραβᾶ ὅστις χωρίζει τὴν κωμόπολιν ταύτην εἰς δύο, ἐκβάλλων ἀνατολικῶς τοῦ Βαθυρκάκα. Ὁ χείμαρρος τοῦ χωρίου Μότηδες, ἐκβάλλων εἰς τοποθεσίαν Ἅγιος Ἀνδρέας, ἀνατολικῶς τῆς Ἀχειροποιήτου. Ὁ χείμαρρος Ἐλῃᾶς καὶ ὁ Φτέρυχας, ἐκβάλλων ἐπίσης εἰς Ἅγιον Ἀνδρέαν. Ὁ τῶν Πλατάνων ἢ Βαθυπόταμος, ἐκβάλλων εἰς τοποθεσίαν Πλατάνια. Ὁ τοῦ Καλαμουλλίου ἐκβάλλων εἰς ὁμώνυμον τοποθεσίαν. Ὁ τοῦ Πικροῦ Νεροῦ(1) ἐκβάλλων εἰς ὁμώνυμον τοποθεσίαν. Ὁ τοῦ Καρμίου καὶ Τριμηθίου πηγάζων ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ἁγίου Ἱλαρίωνος ἐκ-

(1) Ἐκλήθη οὕτω ὑπὸ μητρὸς ἥτις ἀφῆκέ ποτε τὸ τέκνον της παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ἀποκρήμνου χειμάρρου κατελθοῦσα ὅπως πίῃ ὕδωρ ἐκ τῆς παρακειμένης πηγῆς. Τὸ παιδίον ἕρπον ἔπεσεν εἰς τὸ κάτωθεν κείμενον βάραθρον καὶ ἀπωλέσθη. Τότε ἡ μήτηρ ἀνέκραξεν «Ἄχ! Πικρὸν Νερὸν» ὅπερ καὶ διετηρήθη μέχρι σήμερον.

βάλλει εἰς Ἅγιον Γεώργιον. Ὁ ποταμὸς Παληοκλησιᾶς ἐκβάλλων εἰς τὸν ἀνατολικῶς τῆς Παναγίας τὴς Γλυκιώτισσας κείμενον κόλπον. Ὁ τοῦ Τσιφλικίου Ἀτᾶ διασχίζων τὴν πόλιν Κερυνείας ἐκβάλλει παρὰ τὰς Κυβερνητικὰς ἀποθήκας. Ὁ Μέγας ποταμὸς τοῦ Στενοῦ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης (Πογάζι) διερχόμενος ἀνατολικῶς τοῦ Τσιφλικίου Θέρμιας καὶ ἐκβάλλων εἰς τοποθεσίαν Γιατζήμηδες. Ὁ τοῦ Πελλαπαϊσίου-Καζάφανι ἐκβάλλων μεταξὺ Καράκουμι καὶ Καμαρῶν. Μεταξὺ τῆς θέσεως ταύτης καὶ τοῦ χωρίου Ἁγίου Ἐπικτήτου εὑρίσκονται οἱ ἑξῆς μικροτέρας σημασίας χείμαρροι. Ὁ τῶν Ἀντουρκῶν, ὁ Τζεχεννὲμ Δερεσὶ (ποταμὸς τοῦ Ἅδου), ὁ τοῦ Ἁγίου Μάμαντος, πηγάζων ἐκ τῆς Μούττης τῆς Ρκᾶς. Ὁ τοῦ Βασιλικοῦ καὶ ὁ τῆς Τζιερινῆς. Ὁ μέγας ποταμὸς τοῦ Ἁγίου Ἐπικτήτου ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου, ὀνόματι «Παραδείσια». Ὁ χείμαρρος τοῦ Λατζιοῦ Ἁγίου Ἐπικτήτου, πηγάζων ἀπὸ τὴν τοποθεσίαν Ἀλεστήν. Ὁ τῆς Βίκλας ὀνόματι «Πλακάνες» πηγάζων ἀπὸ τὴν τοποθεσίαν «Καρκὰν», ὁ τῆς Κλεπίνης ὀνόματι «Αὔλακες» πηγάζων ἐκ τῆς θέσεως «Πάλια». Ὁ «Τζακκιζοκούππης» πηγάζων ἀπὸ τὸν Ἀηδονόκρεμμον· ὁ τοῦ Παλαιοαλακατιοῦ πηγάζων ἀπὸ τὸν Πενταδάκτυλον· ὁ τοῦ «Παχὺ Ἄμμου» ἀπὸ Βοῦππες· ὁ τοῦ Πλατυμμάτη ἀπὸ Ἀρμενικὸν Μοναστήριον· ὁ παταμὸς «Καταρράκτης» πηγάζων ἐξ Ἀττάλλου· ὁ τῶν Καυκαβιῶν καὶ ὁ τῆς Φραγκοῦς ἐκ Χάρτζας· ὁ ποταμὸς Καμένου πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους «Λάντες τοῦ χοίρου»· ὁ Ρόντζυλος πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους «Πητταρούλλα», ὁ τῆς Μηχούνας πηγάζων ἐκ τῆς ἰδίας τοποθεσίας, ὁ Κακὸς Ποταμὸς πηγάζων ἀπὸ τὸ ὄρος Ἀπάτη καὶ ὁ ποταμὸς τῆς Καλογραίας, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Καντζέλλιν, διέρχεται πλησίον τοῦ χωρίου καὶ χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

ΔΑΣΗ

Τὰ δημόσια δάση τῆς ἐπαρχίας Κερυνείας ἄρχονται ἀνατολικῶς ἀπὸ τῆς τοποθεσίας «Μαῦρον Ὄρος,» μεταξὺ Καλογραίας καὶ Ἀκανθοῦς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀμμοχώστου, περιλαμβάνουν μέρος τῆς ἐπαρχίας Λευκοσίας καὶ ἐκτείνονται μέχρι τοῦ ἀπωτάτου δυτικοῦ ἄκρου τῆς Ἐπαρχίας Κερυνείας, καλύπτοντα ἐπιφάνειαν μήκους περὶ τὰ 60 ἀγγλικὰ μίλια. Αἱ ὀνομασίαι τῶν διαφόρων τοποθεσιῶν τῶν ἐν λόγῳ δασῶν εἶνε αἱ ἑξῆς, ἀρχόμεναι ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Δάσος Ἀπόστολοι εἰς Λιβερὰ, διαιρούμενον εἰς τρία συμπλέγματα.

Δάσος Κορμακίτου, διαιρούμενον εἰς 5 συμπλέγματα.

Δάσος Πατσαλιὲς, Ἁγίας Εἰρήνης, Μανδρῶν, Διορίου, διαιρούμενον εἰς δύο συμπλέγματα, Καρπάσιας, Κόρνου, Κορφῆς, Λαπήθου καὶ Καραβᾶ ἢ Κρεμμοῦ Αειβάδι, Καρμιοῦ ἢ Παλαιοπύργου, Κερυνείας, σύμπλεγμα, Δικώμου-Πελλαπαϊσίου, Κυθραίας, Βουφαβέντου, Κοκκινοκρέμμου, Πενταδακτύλου, Δυτικῆς Πλατανιώτισσας, Καρταλδὰγ (ὄρος τῶν γυπῶν) καὶ τὸ δάσος τοῦ Μαύρου Ὄρους, διαιρούμενον εἰς δύο συμπλέγματα.

ΟΡΗ

ΕΠΙΣΗΜΟΤΕΡΑΙ ΚΟΡΥΦΑΙ

Ὄρη τῆς ἐπαρχίας Κερυνείας εἶνε ἡ βόρειος ὀροσειρά, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀκρωτηρίου τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου τοῦ Κορμακίτου.

Αἱ ἐπισημότεραι τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων τῆς ἐπαρχίας Κερυνείας, ἐξ ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς εἶνε αἱ ἑξῆς :

Σιγὸν Βουνὸν, ἔχουσα ὕψος 1700 ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Παλαιὰ Βρύσις, 2689 πόδας, Γιαϊλὰς 3065 πὸδας, Καρκότισσα 3014 πόδας, Βουφαβέντον 3135 πόδας, Κακοσκάλα 2964 πόδας, Κούρβελλος πλησίον τῶν Σκασμάτων, Τρύπα Βουνοῦ 3085 πόδας, ἀνατολικῶς τοῦ Στενοῦ Κερυνείας, ἄνωθεν τοῦ Δικώμου, Μούττη τῆς Ρκᾶς, παραπλεύρως τῆς Τρύπας Βουνοῦ, Ἅγιος Ἱλαρίων 2400 πόδας, Μούττη τῆς Ρήγαινας, ἄνωθεν τοῦ χωρίου Ἀγρίδι, (Ἀγύρτας) ὅπου σώζονται λείψανα ἀρχαίου Πύργου, ἢ σκοπιᾶς, Πυρόκρεμμος ἢ Κουρτέλλα, ἄνωθεν τοῦ χωρίου Φτέρυχας, Γομαρίστρα ἄνωθεν τοῦ χωρίου Καραβᾶς, Μούττη τοῦ Λειβαδιοῦ, ἄνωθεν τῆς Λαπήθου, καὶ Κόρνος Βουνὸν, ἄνωθεν Βασίλειας, 3106 πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

ΓΕΩΛΟΓΙΑ

ΠΕΡΙ τῆς Γεωλογίας τῆς Κύπρου ἔγραψαν ἀκριβῶς μὲν πολλοὶ κλασσικοὶ συγγραφεῖς καὶ περιηγηταί, ἐκτενέστερον δὲ κατόπιν Εὐρωπαῖοι φυσιοδίφαι, ὧν οἱ κυριώτεροί εἰσιν οἱ κ. κ. Gaudry, Unger, Bergeat, Russel καὶ συστηματικώτερον ὁ πρώην Διευθυντὴς τῶν Δημοσίων Ἔργων ἐν Κύπρῳ κ. C. V. Bellamy ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ κ. A. J. Jukes-Browne.

Ἐκ τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1905 ἐν Πλυμούθῃ ἀδείᾳ δημοσιευθέντος περισπουδάστου διὰ τὴν πατρίδα ἡμῶν ἔργου ἡ «Γεωλογία τῆς Κύπρου» τῆς τελευταίας ταύτης δυάδος τῶν συγγραφέων ἐρανιζόμεθα τὰς ἑξῆς πολυτίμους καὶ λίαν διδακτικὰς πληροφορίας περὶ τῆς γεωλογικῆς διαπλάσεως καὶ κατατάξεως τοῦ ἐδάφους τῆς Νήσου Κύπρου καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἐπαρχίας Κερυνείας.

«Γεωλογικαὶ Διαπλάσεις ἐν Κύπρῳ».

«Ἡ ἐν Κύπρῳ εὑρισκομένη ἀρχαιοτάτη διάπλασις φαίνεται οὖσα ἐν μέρει τῆς Κρητιδικῆς καὶ ἐν μέρει τῆς Ἠωκαίνου Ἐποχῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐλήφθησαν μέχρι τοῦδε ὀρυκτὰ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀσβεστολίθων καὶ μαρμάρων αὐτῆς τοῦτο δὲν εἶνε βέβαιον καὶ κατὰ συνέπειαν δίδοντες αὐτῇ ἐγχώριόν τι ὄνομα θέλομεν ἀποφύγει πᾶν ἐνδεχόμενον λάθος. Διὰ τὴν διάπλασιν ταύτην ἐξελέξαμεν τὴν λέξιν «Τρυπανιακὴ» ἐκ τοῦ ὄρους «Τρύπα ἢ Τρύ-

πα Βουνοῦ» ἥτις εἶνε κορυφὴ τῆς ὀροσειρᾶς Κερυνείας εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου.

Μεταξὺ τῶν Τρυπανιακῶν ἀσβεστολίθων καὶ τῆς τριτογενοῦς ἀσβεστολιθικῆς σειρᾶς φαίνεται ὅτι ὑφίστανται χάσμά τι καὶ ἀσυμφωνία, ἀδυνατοῦμεν δὲ (λέγουσιν οἱ κ.κ. Bellamay καὶ Browne) νὰ ὁρίσωμεν τὴν ἀκριβῆ ἐποχὴν τῶν ἰζημάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ τῆς βάσεως μέρος τῆς σειρᾶς ταύτης. Οἱ ἀσβεστόλιθοι οὗτοι παρεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ Γωδρὺ πρὸς τοὺς τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τὸ ὄνομα «Macignos» καὶ ἀπεδόθησαν εἰς τὴν Ἠώκαινον περίοδον, ἐπειδὴ ὅμως φαίνονται μεταπίπτοντες ἐν τοῖς Μειοκαίνοις κατακρημνίσμασιν εἶνε πιθανώτερον οὗτοι νὰ ἀνήκωσι κυρίως εἰς τὴν Ὀλιγόκαινον ἐποχήν. Προτιθέμεθα νὰ καλῶμεν τούτους «Κυθραϊκοὺς» ἐκ τῆς πόλεως Κυθραίας, ὅπου οὗτοι εἶνε καλῶς ἀνεπτυγμένοι καὶ ἐκτεθειμένοι.

Τὰ ἑπόμενα ἰζήματα εἶνε ὀρυκτοφόρα καὶ ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν Μειόκαινον σειράν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔχουσιν ἰδιάζοντά τινα γνωρίσματα θέλει προσέτι εἶσθαι πρόσφορον νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν χρῆσιν τῆς ἐγχωρίου ὀνοματολογίας καὶ νὰ καλῶμεν ταῦτα «Ἰδαλιακὰ» ἐκ τῆς ἀρχαίας πόλεως τοῦ Ἰδαλίου (νῦν Δάλι). Ἐν τούτῳ πράγματι ἀκολουθοῦμεν τὸν κ. Ροῦσσελ ὅστις ἐκάλεσε ταῦτα «τὰ τοῦ Ἰδαλίου Στρώματα».

Ὑπεράνω τῆς Μειοκαίνου ὑπάρχει ἑτέρα διακοπὴ καὶ ἀσυμφωνία, διαρκείᾳ δὲ τοῦ διαλείμματος τούτου μεγάλοι ὄγκοι ἠφαιστειωδῶν πετρωμάτων ἀνεξῆλθον διὰ μέσου τῶν προϋπαρχόντων στρωμάτων. Μεταγενεστέρα κατακάθισις κατὰ τὴν Πλειόκαινον ἐποχὴν ἐπέτρεψε περαιτέρω κατακρημνίσματα καὶ ἡ διαδοχὴ κλείει μετὰ μερικῶν ἐπισωρευμάτων Πλειστοκαίνου ἐποχῆς.

Ἡ ἀλληλουχία, τὰ γνωρίσματα, καὶ αἱ κατὰ προσέγγισιν πυκνότητες τῶν διαπλάσεων τούτων, δεικνύονται, ἐν κατιούσῃ τάξει, ἐν τῷ ἀκολούθῳ πίνακι :—

ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΕΠΟΧΗ		ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ	Πυκνότης εἰς πόδας.
Πλειστόκαινος		Προσχωματικὰ ἰζήματα, ἀμμώδεις ἀσβεστόλιθοι, ἄμμοι καὶ συμπετρώματα ἢ συσφαιρώματα χαλίκων.	μέχρι 50
Πλειόκαινος		Κογχυλιοβριθεῖς ἀσβεστόλιθοι μετὰ τιτανωδῶν ἄμμων καὶ ἀμμολίθων ἢ ψαμμιτῶν.	100 μέχρις 150.
Διακοπή.		Εἰσχώρησις πυριγενῶν πετρωμάτων.	
Ἰδαλιακὴ	Νεωτέρα (Μειόκαινος)	Λευκοὶ κογχυλιοβριθεῖς ἀσβεστόλιθοι, λευκοὶ κρητιδώδεις ἀσβεστόλιθοι, καὶ ἀργιλλοτιτανώδεις κρητίδες μετὰ στρωμάτων πυρίτου λίθου.	περὶ τοὺς 1000 πόδας
	Ἀρχαιοτέρα (Ὀλιγόκαινος)	Τεφραὶ καὶ κιτρινωπαὶ ἀργιλλοτίτανοι μετὰ στρωμάτων ἐκ γύψου.	400
Κυθραϊκὴ (Ἄνω Ἐώκαινος (Ἠώκαινος) ἢ Ὀλιγόκαινος.		Φαιοὶ σπαθιοαμμόλιθοι καὶ ἀμμώδεις σχιστόλιθοι ἀργιλλικοί.	; 1500
Τρυπανιακὴ	Ἠώκαινος	Πρασινωποὶ σχιστόλιθοι ἀργιλλικοὶ μετὰ λωρίδων πυριτολιθικοῦ χαλαζίου.	; 100
	Κρητιδικὴ	Φαιοὶ ἀσβεστόλιθοι καὶ δολομῖται, λευκὰ καὶ ροδόχροα μάρμαρα ἀδρομελῆ τε καὶ ἐλασματώδη ἢ φυλλωτά.	πιθανῶς 5000.

Η ΤΡΥΠΑΝΙΑΚΗ ΣΕΙΡΑ, (ΚΡΗΤΙΔΙΚΗ—ΗΩΚΑΙΝΟΣ)

Οἱ συμπαγεῖς ἀσβεστόλιθοι.

Ἡ σειρὰ τῶν Κερυνειακῶν Ὀρέων ἡ ἀποτελοῦσα τὸ βόρειον

τεῖχος πρὸς τὰς Κεντρικὰς Πεδιάδας, ἄρχεται ἐκ δυσμῶν μικρὸν βορειοδυτικῶς τοῦ χωρίου Κορμακίτου καὶ περὶ τὰ 5 ½ μίλια ἀνατολικῶς τοῦ ὁμωνύμου ἀκρωτηρίου.

Τὸ μέρος ὅπου τὰ Τρυπανιακὰ πετρώματα ὑψοῦνται μέχρι τῆς ἐπιφανείας εἶνε γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Σκάσματα» (οἱ κρημνοὶ) ὅρος ὅστις ὑποδηλοῖ τὰ ἰδιάζοντα φυσικὰ γνωρίσματα τῶν πέριξ.

Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἡ ὀροσειρὰ ἐκτείνεται εἰς μῆκος 28 μιλίων ἐν νοτιοανατολικῇ διευθύνσει μέχρι τῶν πέριξ τῆς Κυθραίας, καὶ ἐκεῖθεν πρὸς τὰ πρόσω διὰ 30 ἕτερα μίλια ἐν βορειοανατολικῇ διευθύνσει μέχρι πλησίον τῆς Κώμης Κεπίρ, εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Καρπασίας, ἤτοι εἰς ἀπόστασιν ἐν ὅλῳ 58 μιλίων.

Ἡ ὑπὸ τῶν Τρυπανιακῶν ἀσβεστολίθων κατεχομένη ἔκτασις οὐδαμοῦ εἶνε πλέον τῶν 2 ½ μιλίων πλάτος, καίτοι αἱ κορυφαὶ τῆς ὀροσειρᾶς φθάνουσιν ὕψος κυμαινόμενον μεταξὺ τῶν 2,000 καὶ 3,000 ποδῶν ἀνὰ τὸ μεγαλήτερον μέρος τοῦ μήκους αὐτῆς.

Ἡ μοναδικὴ αὕτη ὀροσειρὰ σύγκειται κυρίως ἐξ ἀσβεστολίθων οἵτινες τόσον περιεκαλύφθησαν ὑπὸ τῶν κινήσεων τοῦ φλοιοῦ ὥστε τὰ στρώματα εἶνε τώρα σχεδὸν εἰς κάθεστον θέσιν, κατέστη δὲ ἀδύνατον ὅπως ἐξακριβωθῇ ὁποῖά εἰσι τὰ ἀρχαιότερα καὶ ποῖα τὰ νεώτερα. Διὰ τὴν διάπλασιν ταύτην προτίθεται νὰ υἱοθετηθῇ τὸ ὄνομα «Τρυπανιακὴ» (Trypanian), ἐκ τοῦ Ὄρους Τρύπα ὅπερ εἶνε μία ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων κεντρικῶν κορυφῶν. Τὰ πετρώματα ὑπέστησαν μεγάλην μεταβολὴν διὰ τῆς συμπιέσεως καὶ τῶν πυριγενῶν παρεισαγωγῶν οὐδέποτε δὲ εὑρέθησαν ὀρυκτὰ ἐν αὐτοῖς, οὕτως ὥστε ἡ ἀκριβὴς ἐποχὴ αὐτῶν εἶνε ἄγνωστος, ἀλλ' ὁ Γωδρὺ ἀπέδωκεν αὐτὰ εἰς τὴν Κρητιδικὴν περίοδον.

Ὁ Γωδρὺ περιηγήθη τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐξωκειώθη πρὸς τὴν ἄποψιν τῶν Ἑλληνικῶν ἀσβεστολίθων καὶ μαρμάρων τῆς Κρητιδικῆς περιόδου.

Οὗτος λέγει ὡς ἑξῆς περὶ τῶν Τρυπανιακῶν πετρωμάτων:—

«Ἐν γένει ταῦτά εἰσι συμπαγῆ καὶ ἔχουσι τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τῶν ἐν Ἀττικῇ Ἱππουριτικῶν ἀσβεστολίθων· ἐνίοτε εἶνε (ceroidal) κηροειδῆ καὶ ἡμικρυστάλλινα καὶ τότε εἶνε ἀκριβῶς ὅμοια τῶν ἀσβεστολίθων τοῦ Ὄρους Λυκαβητοῦ, πλησίον τῶν Ἀθηνῶν. Εἶνε ἐπίσης ἀξιοσημείωτον, ὡς ἐν Ἑλλάδι, ὅτι ὅσῳ περισσότερον διαυγῆ ἢ κρυστάλλινα καθίστανται τὴν ὑφὴν τόσῳ ἀνοικτοτέραν προσλαμβάνουσι τὴν χροιάν.»

Οἱ σκληροὶ οὗτοι συμπαγεῖς ἀσβεστόλιθοι εἶνε ἐν γένει τεφροί, ὑποκύανοι ἢ ὑπόφαιοι, ὑπάρχει ὅμως καὶ μέλαινά τις παραλλαγὴ ἥτις, κατὰ τὸν Γωδρύ, ὀφείλει τὸ χρῶμά της εἰς τὴν ὕπαρξιν ὀρυκτῆς ἀσφάλτου, λέγει δὲ ὅτι ἐὰν ὁ μέλας ἀσβεστόλιθος θερμανθῇ καθίσταται λευκός. Ἀσβεστόλιθός τις βαθύχρους ἰνδικο-κυανοῦς συχνὰ ἀπαντᾷ, καὶ φαίνεται ὅτι ὅσῳ βαθυχρωτέρα εἶνε ἡ χροιὰ τόσῳ περισσότερον ἀσφαλτώδη καὶ εὔθρυπτα εἶνε τὰ πετρώματα. Μερικοὶ ἐκ τῶν βαθυχρόων τούτων ἀσβεστολίθων εἶνε ὡσαύτως δολομιτικοί.

Σχετιζόμενοι μετὰ τῶν τεφρῶν καὶ κυανῶν ἀσβεστολίθων ὑπάρχουσιν ἄλλοι διαφόρων ἀποχρώσεων, ἤτοι κίτρινοι, ἐρυθροί, ροδόχροοι, καὶ λευκοί, ἢ ἔχοντες κιτρίνας φλέβας μετὰ λευκῶν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἶνε ἐντελῶς κρυστάλλινοι καὶ δύνανται νὰ παραγάγωσι κοσμητικὰ μάρμαρα λεπτῶν καὶ ὡραίων χροιῶν. Ὑπάρχουσιν ἐπίσης μάρμαρα ἐξ ἀμυγδαλίτου (brecciated). Τῇδε κἀκεῖσε κατὰ μῆκος τῆς ὀροσειρᾶς οἱ ἀσβεστόλιθοι εἶνε διάτρητοι ὑπὸ μαζῶν πυριγενῶν πετρωμάτων, σαϋνίτου (syenite) χαλαζιακοῦ ψαμμίτου (Quartz-felsite) λιπαρίτου (liparite) καὶ δολερίτου ἢ δολεροφανίτου (dolerite) καὶ ἐν τοῖς πέριξ τῶν μαζῶν τούτων ἡ κατὰ στοιβάδας διάταξις τῶν πετρωμάτων εἶνε ἐντελῶς ἀπομεμαρμαρωμένη, ἐνίοτε εἰσερχομένη εἰς σακχαρώδη μάρμαρα ἄτινά εἰσίν εἴτε λευκὰ ἢ ἐπικεχρωματισμένα μετὰ διαφόρων σκιῶν ἐρυθροῦ, ἀπὸ ροδόχρουν εἰς χρῶμα μέλανος οἴνου (Βορδώ). Εἰς

ἄλλα μέρη τὰ στρώματα ἄτινά εἰσιν ἐν ἐπαφῇ μετὰ τῶν πυριγενῶν πετρωμάτων εἶνε σχιστολιθικοὶ ἀσβεστόλιθοι· ἀλλὰ δὲν εἶνε βέβαιον ὅτι οὗτοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Τρυπανιακὴν σειράν, ἀλλ' οὔτε σαφὲς εἶνε ὅτι ἡ σχιστολιθικότης αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὴν διὰ τῆς ἐπαφῆς μεταμόρφωσιν.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὸ πάχος τῶν Τρυπανιακῶν ἀσβεστολίθων, ὡς οὗτοι εἶνε ἐκτεθειμένοι, τοῦτο δύναται μόνον νὰ εἰκασθῇ καθ' ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποδειχθῇ διαδοχὴ πετρωμάτων. Ὁ Γωδρὺ ἔθεσε τοῦτο εἰς 2,000 μέτρα (περίπου 6,500 πόδας) ἀλλ' οὗτος ὁ ὑπολογισμὸς θεωρεῖται ὅτι εἶνε παρὰ πολὺ ὑψηλός. Ἐν πρώτοις, ἡ θέσις τῶν Κυθραϊκῶν ἀμμολίθων ἑκατέρωθεν τῆς ὀροσειρᾶς δεικνύει ὅτι ὁ γενικὸς αὐτῆς σχηματισμὸς εἶνε ἀντικλινής, οὕτως ὥστε μέρη τινα ἐνδέχεται νὰ διπλασιάζωνται καὶ βεβαίως ὑπάρχει ἐπίσης διπλασιασμός τις ἐξ ἐκτοπισμῶν. Τὸ κατὰ μέσον ὅρον πλάτος τῆς ὀροσειρᾶς εἶνε περίπου 2 μίλια, οὕτως ὥστε ἐὰν ὁ διπλασιασμὸς ἦτο πλήρης ἡ πραγματικὴ πυκνότης ἢ πάχος ἠδύνατο νὰ ἦνε 5,200 πόδες.

ΤΑ ΤΗΣ ΛΑΠΗΘΟΥ ΣΤΡΩΜΑΤΑ
(Ἠώκαινα;)

Ἀνὰ τὸ δυτικὸν ἥμισυ τῆς Κερυνειακῆς ὀροσειρᾶς ὑπάρχει σειρά τις σκληρῶν σχιστολίθων ἀργιλλικῶν ἢ εὐσχίστων ἀσβεστολίθων, οἵτινες φαίνονται ὄντες μᾶλλον στενῶς σχετιζόμενοι μετὰ τῶν Τρυπανιακῶν ἀσβεστολίθων ἢ μετὰ τῶν Κυθραϊκῶν στρωμάτων, ἀλλὰ πιθανῶς ἀνεξάρτητοι ἀμφοτέρων. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο ἀδύνατον νὰ δείξωμεν (λέγει ὁ κ. Bellamy καὶ Browne) τὰ στενὰ

ἐξογκώματα τῶν στρωμάτων τούτων ἐπὶ τοῦ γεωλογικοῦ χάρτου(1) καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀνεκαλύφθη ἀπόδειξίς τις περὶ τῆς ἀσυμφωνίας ἢ ἀνομοιότητος αὐτῶν, περιελήφθησαν ταῦτα ἐν τῇ Τρυπανιακῇ Σειρᾷ.

Ὁ Γωδρὺ περιγράφει ταῦτα ὡς σχιστολιθικὰς μάργας καὶ ἀσβεστολίθους καὶ κατέταξεν αὐτὰ ὡς Κρητιδικά. Οὗτος λέγει ὅτι κατ' ἀρχὰς ἀπέδωκε τὰ ἰδιαίτερα αὐτῶν γνωρίσματα εἰς τὴν δι' ἐπαφῆς μετὰ τῶν πυριγενῶν βράχων μεταμόρφωσιν, ἀλλὰ κατόπιν ἤλλαξε τὴν γνώμην ταύτην καὶ ἐπίστευσεν ὅτι ταῦτα ἀποτελοῦσι χωριστὴν ὑποδιαίρεσιν τῆς σειρᾶς ἣν ἡμεῖς ἐκαλέσαμεν Τρυπανιακήν. Ταῦτα ἀναφέρονται ἐπίσης ὑπὸ Ροῦσσελ ὑπὸ τὴν περιγραφὴν «λευκοὶ εὔσχιστοι ἀσβεστόλιθοι» ἀλλ' οὗτος δὲν χωρίζει αὐτὰ ἐκ τῶν συμπαγῶν Τρυπανιακῶν ἀσβεστολίθων.

Ἐξέτασίς τις τῆς περιοχῆς ὅπου τὰ στρώματα ταῦτα εἶνε κάλλιον ἀνεπτυγμένα, δῆλον ὅτι, πέριξ τῆς Ὄργας, Κόρνου Βουνοῦ, Λαπήθου καὶ Συσκλήπου δεικνύει ὅτι ταῦτα εἶνε πολὺ ἐξηρθρωμένα ὑπὸ μετατοπίσεων καὶ διπλώσεων οὕτως ὥστε ἔν τισι περιπτώσεσιν οἱ ἀσβεστόλιθοι φαίνονται ἐπαλλάσσοντες μετὰ τῶν συμπαγῶν ἀσβεστολίθων καὶ ἐν ἄλλοις μέρεσιν ὄντες στενῶς συνδεδεμένοι μετὰ τῶν Κυθραϊκῶν ἀμμολίθων καὶ συμπετρωμάτων, καθότι ἐν ταύτῃ τῇ δυτικῇ ἄκρᾳ τῆς ὀροσειρᾶς τὰ συμπετρώματα τῆς τελευταίας σειρᾶς σμικρύνονται κατὰ τὴν πυκνότητα καὶ ἐνίοτε ἀποκλείονται καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ μετατοπίσεων. Λιθολογικῶς τὰ Στρώματα τῆς Λαπήθου δύνανται νὰ περιγραφῶσιν ὡς μαργοειδεῖς ἢ ἀργιλοτιτανώδεις ἀσβεστόλιθοι κείμενοι εἰς λεπτὰ στρώματα, ἀλλὰ συχνάκις πολὺ ταράττονται καὶ διαρρηγνύονται, προσλαμβάνοντα οὕτω τὴν ὄψιν τιτανωδῶν σχιστολίθων ἐνῷ πλησίον πυριγενῶν μαζῶν συχνὰ μεταβάλλονται εἰς διὰ

(1) Γεωλογικὸς χάρτης τῆς Κύπρου, ὑπὸ C. V. Bellamy, 1905.

γραμμῶν ἢ χρωμάτων πεποικιλμένα σχιστολιθικὰ ἢ καὶ εἰς ἀδρομερῆ κρυσταλλώδη πετρώματα. Τὸ κανονικὸν χρῶμα αὐτῶν εἶνε ὠχροπράσινον ἢ ὑποφαιόλευκον, ἀλλ' ἐνίοτε ταῦτά εἰσι σχεδὸν λευκὰ, καὶ εἴς τινα μέρη καθίστανται λευκέρυθρα, ἢ κεχρωματισμένα διὰ χρώματος ἀττακέως, ἢ χρώματος Μαγέντας (1) ἀναμφιβόλως ἕνεκεν ἐγχύσεώς τινος σιδήρου. Στρώματα ἀδιαφανοῦς πυρολίθου ἢ πυρίτου λίθου ἀπαντῶσι καὶ ποικίλλουσι μεταξὺ τῶν 2 καὶ 6 δακτύλων τὸ πάχος. Αἱ πυριτολιθικαὶ αὗται ταιναι εἶνε πάντη διάφοροι τῶν ἐν τοῖς Ἰδαλιακοῖς ἀσβεστολίθοις, ἀλλ' εἶνε ὅμοιαι πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ὕδατος φθαρέντα θραύσματα, ἅτινα εὑρίσκονται ἐν τοῖς Κυθραϊκοῖς συσφαιρώμασι χαλίκων (ἢ συμπετρώμασι) γεγονὸς ὅπερ φαίνεται ὅτι προσδιορίζει τὴν μεταγενεστέραν χρονολογίαν τῶν τελευταίων.

Οἱ εὔσχιστοι οὗτοι καὶ ἀργιλλικοὶ ἀσβεστόλιθοι, σχηματίζουσι σχεδὸν συνεχεῖς, ἀλλὰ πολὺ στενὰς ταινίας ἔν τε τῇ βορείῳ καὶ νοτίῳ πλευρᾷ τῆς κεντρικῆς Τρυπανιακῆς ράχεως, μέχρις ἀνατολικῶς τοῦ ὄρους Πενταδακτύλου, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνατολικωτέρᾳ μοίρᾳ τῆς ὀροσειρᾶς ἀπαντῶσι μόνον σποραδικῶς.

Τὸ σύγγραμμα τοῦ κ. Bergeat, λέγουσιν οἱ κύριοι Bellamy καὶ Browne, κατέστη γνωστὸν εἰς αὐτοὺς λίαν ἐσχάτως, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἦτο ἕν τινι τῶν πυρολιθικῶν ταινιῶν τῶν τῆς Λαπήθου Στρωμάτων, ὡς προτιθέμεθα νὰ καλῶμεν ταῦτα, ὅπου οὗτος ἀνεκάλυψε τρυματοφόρα ἀνήκοντα εἰς τὴν διάπλασιν τῶν Νουμμουλιτῶν. Ἡ ἀκόλουθός ἐστι μετάφρασις τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ (op.cit.P.8). «Εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῶν ὀρέων, πλησίον τῆς Λαπήθου, ὑπάρχουσι καλῶς ἐκτε-

(1) Λαμπρὸν ἐρυθρὸν χρῶμα ἀνακαλυφθὲν ἐν ἔτει 1859, ὅτε συνεκροτήθη ἡ μάχη τῆς Μαγέντας.

θειμένα στρώματα πυριτιακῶν ἀσβεστολίθων, οἵτινες περιέχουσι μικροὺς τύπους Νουμμουλιτῶν εἰς μέγαν ἀριθμὸν καὶ βυθίζονται ἀσυμφώνως πρὸς τοὺς ἀσβεστολιθικοὺς λόφους. Ἐν σχέσει πρὸς ταῦτα τὰ στρώματα εὗρον ἀνοικτοπρασίνους ἀργιλλικοὺς σχιστολίθους ἄνευ ὀρυκτῶν, ἅτινα ἐνδέχεται νὰ κεῖνται ὑπὸ τοὺς ἀργιλλικοὺς σχιστολίθους καὶ δύνανται νὰ κατέχωσιν ὁμοίαν ἔκτασιν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς βορείου ἀλύσεως... Νουμμουλικὰ στρώματα εἶδον μόνον παρὰ τὴν Λάπηθον, ὑποπρασίνους ἀργιλλοτινάνους παρετήρησα πανταχοῦ τῆς ὀροσειρᾶς δυτικῶς τοῦ Πενταδακτύλου, παρουσιάζουσι δὲ τὴν ἰσχυροτέραν ἀνάπτυξιν αὐτῶν εἰς τὴν δυτικὴν κλιτὺν τῶν ὀρέων ὅπου σχεδὸν λαμβάνουσι τὸ μέρος τῶν ἀσβεστολίθων τῆς Ἠωκαίνου περιόδου, οἵτινες εἰς πᾶν ἄλλο μέρος εἶνε καλῶς ἀνεπτυγμένοι».

. . . . . .

. . . . . .

Νῦν ἐρχόμεθα εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐποχῆς ἣν ὁ Δόκτωρ Βέργητ ὑπέλαβεν οὖσαν Ἠώκαινον· παρατηροῦντες ὅμως ὅτι οὗτος δὲν ἠδυνήθη, καθ' ἃ φαίνεται, νὰ ἐξακριβώσῃ ὁποῖον εἶδος Νουμμουλιτῶν παρίστατο ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ εὑρεθεῖσι πετρώμασιν ἐγράψαμεν, ἐξακολουθοῦν οἱ κύριοι Πέλλαμυ καὶ Πράουν, ἐρωτῶντες αὐτὸν ἐὰν τοιαύτη τις ἀναγνώρισις ἦτο ἀδύνατος. Εἰς ἀπάντησιν ὁ Δόκτωρ Bergeat ἐπληροφόρησεν ἡμᾶς ὅτι τὰ ὀρυκτὰ ἠδύναντο νὰ ὁραθῶσι μόνον ἐν διατομῇ καὶ ὅτι δὲν ἦσαν εὔκολα ὅπως προσδιορισθῶσιν, ἀλλ' οὗτος λίαν εὐγενῶς ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν τῶν πετρωμάτων ὑπ' αὐτοῦ ληφθεῖσαν ἐντομὴν ἢ (πλάκα). Αὕτη καθυπεβλήθη τῷ Δόκτωρι Hinde, ὅστις ἐκθέτει ὅτι καίτοι αἱ ὑφαὶ δὲν φαίνονται εὐκρινῶς ἐν τοῖς πυριτιῶσι πετρώμασιν, ἐν τούτοις τινὲς ἐκ τῶν τύπων δύνανται νὰ ἦνε Νουμμουλῖται, ἄλλοι βεβαίως εἶνε Orbitoides (Σφαιροειδεῖς ἢ κογχοειδεῖς), ἐνῷ τινες εἶνε πιθανῶς Amphistegina, (Ἀμφίστεγοι). Αἱ σχέσεις αὗται ἐνδέχεται νὰ ἦνε Ἠώκαινοι ἢ Ὀλιγόκαινοι. Ἐν συνόλῳ, ὅμως, ἀναφορικῶς

πρὸς τὴν στρωματογραφικὴν θέσιν τῶν στρωμάτων, τείνομεν νὰ συμφωνήσωμεν μετὰ τοῦ Δόκτωρος Βέργητ καὶ ν' ἀποδώσωμεν τὰ τῆς Λαπήθου στρώματα εἰς τὸ Ἠώκαινον σύστημα. Ἀδυνατοῦμεν ἐν τούτοις νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸν Δόκτωρα Βέργητ διατεινόμενον ὅτι ὑπάρχει ῥῆγμα ἢ διακοπὴ μεταξὺ τῶν Λαπηθίων Στρωμάτων καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀσβεστολίθων· ἀσύμφωνοι καταδύσεις δὲν εἶνε ἀπόδειξις διακοπῆς, δύνανται δὲ νὰ ἐξηγηθῶσι διὰ ἐκτοπισμῶν.

Ἐντεῦθεν φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἀνακάλυψις αὐτοῦ καθιστᾷ αὐτὸ ἐνδεχόμενον ὥστε οἱ συμπαγεῖς ἀσβεστόλιθοι νὰ ἦνε Ἠώκαινοι καὶ οὐχὶ Κρητιδικοί· περιπλέον αὕτη εἰσηγεῖται ὅτι ἡ Κυθραϊκὴ Σειρά, ἣν οἱ κ.κ. Bellamy καὶ Browne ἀπὸ κοινοῦ μετὰ ἀρχαιοτέρων παρατηρητῶν ἀπέδωκαν εἰς τὴν Ἠώκαινον, ἐνδέχεται νὰ μὴ ἦναι πρωϊμωτέρα ἢ τῆς Ὀλιγοκαίνου ἐποχῆς.

ΚΥΘΡΑΪΚΗ ΣΕΙΡΑ

(Ἄνω Ἠώκαινος ἢ Ὀλιγόκαινος;)

Κατὰ μῆκος τῶν πλευρῶν τῆς ὀροσειρᾶς τῆς Κερυνείας, ἔν τε τῇ βορείῳ καὶ νοτίῳ πλευρᾷ, ἀπὸ τοῦ ἀπωτάτου βορειοανατολικοῦ ἄκρου τῆς Καρπασίας μέχρι τῶν πέριξ τοῦ Ἀκρωτηρίου Κορμακίτου, καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν νοτίων καὶ δυτικῶν κλιτύων τῆς κεντρικῆς τοῦ Τροόδους ὀροσειρᾶς, ἁπανταχᾷ διάπλασίς τις συνισταμένη ἐξ ἀμμολίθων καὶ σχιστολίθων (shales) πρὸς τοὺς ὁποίους ὁ Gaudry ἔδωκε τὸ ὄνομα «Macignos».

Ὁ Γωδρὺ υἱοθετῶν τὴν ὀνοματολογίαν ταύτην ἠκολούθησε τοὺς Ἰταλοὺς Γεωλόγους οἵτινες ἐφήρμοσαν τὸν ὅρον εἰς παρομοίαν διάπλασιν, ἥτις εὑρίσκεται εἰς πολλὰ τῆς Ἰταλίας μέρη. Ὁ

Ροῦσσελ ὅμως ἀφ' ἑαυτοῦ υἱοθέτησε τὴν λέξιν «Κόννος», ἀπὸ τὴν ἐπιχωριάζουσαν γλῶσσαν, ἀλλ' ἔσφαλεν ἐν τῇ ὑποθέσει ὅτι ὁ ὅρος ἐφηρμόζετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ στρώματα ταῦτα, καθ' ὅτι οὗτος εἶνε ἐν χρήσει ἀνὰ τὴν Κύπρον, ἰδίᾳ παρὰ τοῖς φρεωρύχοις, ὅταν οὗτοι θέλωσι νὰ περιγράψωσι πᾶν ἀργιλλῶδες κατακρήμνισμα ὁπουδήποτε καὶ ἂν τοῦτο συναντηθῇ, καὶ, ἐκ τῆς φύσεως τῆς συστάσεως αὐτοῦ, θεωρεῖται ὅτι εἶνε, ὡς ἀναμφιβόλως εἶνε, στρῶμα ἀδιαπέραστον καὶ μὴ παράγον ὕδωρ. Ὅθεν εἶνε ἐν τῷ στρώματι ἐκείνῳ ὅπου οἱ φρεωρύχοι, ἀναζητοῦντες ὕδωρ, παύουσι τῶν ἐργασιῶν των, ἅμ' ὡς ἤθελεν εὑρεθῇ «Κόννος».

Τὰ στρώματα ταῦτα ἐξικνοῦνται εἰς μεγάλην ἀνάπτυξιν κατὰ μῆκος τῶν ὀρέων τῆς Κερυνείας, ἰδίᾳ δὲ ἐν τοῖς πέριξ τῆς Κυθραίας καὶ ἐντεῦθεν ἐθεωρήθη πρόσφορον ὅπως καλέσωμεν ταῦτα Κυθραϊκὴν Σειράν....

Τὰ κατώτερα στρώματα τῆς σειρᾶς ταύτης εἶνε ἀμυγδαλῖται (κοινῶς ἀμυγδαλόπετραι) καὶ συσφαιρώματα χαλίκων (συμπετρώματα) ἀλλὰ τὸ μεγαλήτερον αὐτῆς μέρος συνίσταται ἐκ κανονικῶς ἐστρωμένων συμπαγῶν τιτανωδῶν ἀμμολίθων, ὑποφαίων, τεφρῶν ἢ ὑποπρασινοφαίων τὸ χρῶμα, ἐνῷ εἰς τὴν κορυφὴν εἶνε ὑποπρασινόφαιοι ἀργιλλοτίτανοι.

Οἱ ἀμυγδαλῖται σύγκεινται κυρίως ἐκ γωνιωδῶν θραυσμάτων τῶν Τρυπανιακῶν ἀσβεστολίθων μετὰ πυριτῶν παραγομένων ἐκ τῆς αὐτῆς διαπλάσεως. Οὗτοι παρουσιάζουσι ποικιλίαν χροιῶν συμφώνως πρὸς τὸν χρωματισμὸν τῶν συνθετικῶν μερῶν τῶν ἀσβεστολιθικῶν θραυσμάτων, ἐνίοτε δὲ καὶ πολλαὶ ἀποχρώσεις κυανοῦ, λευκερύθρου, κιτρίνου, καστανόχρου καὶ λευκοῦ χρώματος εἶνε ἡνωμέναι ἐν μιᾷ μάζῃ. Καλὰ ἐκθέματα τῶν ἀμυγδαλιτῶν τούτων δύναταί τις νὰ ἴδῃ πλησίον τῶν Σκασμάτων, πλησίον τῆς Βασίλειας καὶ εἰς τὸ Φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἰλαρίωνος. Ἡ ἀμμοκονιώδης οὐσία τῶν τε ἀμυγδαλιτῶν καὶ τῶν συμπετρωμάτων εἶνε ἐν γένει, ἐὰν μὴ ἀμεταβλήτως, πυριτιώδης.

Τὰ συμπετρώματα τῆς σειρᾶς ταύτης ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς πέριξ τῶν Τρυπανιακῶν ἀσβεστολίθων, ἐπὶ τῶν κλιτύων καὶ πρὸς τὸν ἄξωνα τῶν Κερυνειακῶν ὀρέων. Ταῦτα ποικίλλουσιν κατὰ τὸ πάχος ἀπὸ 2 ἢ 3 πόδας μέχρι 10 ἢ καὶ πλέον ποδῶν, καὶ κυρίως εὑρίσκονται ὅπου χάσματα ἢ κενὰ ἀπαντῶσιν ἐν τῇ ὀροσειρᾷ. Εἶνε ἐπίσης καλῶς ἐκτεθειμένα ἐν τῷ Στενῷ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ὅπου ὁ δημόσιος δρόμος διέρχεται τὰ Κερυνειακὰ ὄρη μεταξὺ Λευκοσίας καὶ Κερυνείας, ὡσαύτως παρὰ τὴν Βρύσιν τῆς Κυθραίας, ἐπίσης δὲ καὶ ἐν τῷ Στενῷ τῆς Ἀκανθοῦς βορείως τοῦ Λευκονίκου. Εἶνε προσέτι καλῶς ἀνεπτυγμένα ἐπὶ τῆς βορείου κλιτύος τῶν ὀρέων ἀνατολικῶς καὶ δυτικῶς τῆς Ἀκανθοῦς.

Καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Κυθραϊκῆς σειρᾶς ὑπάρχει παντελὴς ἔλλειψις οἱωνδήποτε ἀπολελιθωμένων λειψάνων, καίτοι ἐπιμελὴς ἀναζήτησις διεξήχθη ἐπανειλημμένως ὁπουδήποτε ἡ διάπλασις ἀπαντᾷ ἐν ταῖς μεγάλαις ἀναπτύξεσι τῶν βορείων πλευρῶν τῶν κεντρικῶν πεδιάδων καὶ μεταξὺ τῶν (outcrops) ἐξογκωμάτων εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Νήσου.

Ἡ τοῦ Γωδρὺ περιφραφὴ τῶν Κυθραϊκῶν στρωμάτων ὡς ἀντιστοιχούντων μὲ τὰ τῶν «Macignos» τῆς Ἰταλίας φαίνεται θέτουσα ταῦτα ἐν τῇ μεγάλῃ σειρᾷ τοῦ Βιενναίου ἀμμολίθου ἢ Flysch, ἥτις σειρὰ εἶνε γνωστὴ ὡς ἐκτεινομένη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἐνδέχεται ταῦτα τὰ Κυθραϊκὰ στρώματα νὰ ἀντιπροσωπεύωσι τὸ ἄνω μέρος τῆς διαπλάσεως Flysch, καὶ δύνανται νὰ καταταχθῶσιν ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν Ὀλιγόκαινον Σειράν.

Η ΙΔΑΛΙΑΚΗ ΣΕΙΡΑ
(Ὀλιγόκαινος καὶ Μειόκαινος)

Ἡ σειρὰ αὕτη περιλαμβάνει τὰς λευκὰς κρητιδώδεις μάργας καὶ ἀσβεστολίθους, οἵτινες ἐκτείνονται σχεδὸν πέραν τοῦ ἡμίσεος τῆς ἐκτάσεως τῆς νήσου, καὶ ἀποτελοῦσι τοιοῦτο θαυμάσιον γνώρισμα ἐν τῇ σκηνογραφίᾳ τῆς Κύπρου ὥστε αἱ λευκαὶ κρητίδες εἶνε ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς Κύπρου ὅπως τὰ μάρμαρα εἶνε χαρακτηριστικὸν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Γωδρὺ ἐκάλεσε ταύτας «λευκὰς μάργας» ἀλλ' ὁ Ροῦσσελ εἰσηγήθη τὸ μᾶλλον διακριτικὸν ὄνομα «Ἰδαλιακαὶ μάργαι» ὡς ἐκ τῆς προξενηθείσης αὐτῷ ἐντυπώσεως ὑπὸ τῆς πέριξ τοῦ Δαλίου (ἀρχαίου Ἰδαλίου) ἀναπτύξεως· τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα υἱοθετήθη καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Βέλλαμυ.

Ὅ,τε Γωδρὺ καὶ ὁ Ροῦσσελ συμπεριλαμβάνουσι τὰ τοῦ γύψου στρώματα ἐν τῇ σειρᾷ τῆς «Λευκῆς Μάργας» καὶ ὁ πρῶτος λέγει ὅτι ταῦτα παρεμβάλλονται μετὰ στρωμάτων «λευκῆς μάργης» καίτοι, λέγει ἐπίσης, αἱ λευκαὶ μάργαι συχνὰ χωρίζονται ἐκ τῶν «Macignos» (Κυθραϊκῶν) διὰ ὑποφαιοπρασίνων μαργῶν. Καθ' ὅσον ἡ πεῖρα ἡμῶν, λέγει ὁ κ. Βέλλαμυ καὶ Βράουν, ἐξικνεῖται, τὰ στρώματα τοῦ γύψου καὶ σεληνίου ἀπαντῶσι μόνον εἰς τὰς κατωτέρας ταύτας ἀργιλλώδεις μάργας αἵτινες ἀποτελοῦσι διακεκριμένην ὑποδιαίρεσιν τῆς Ἰδαλιακῆς σειρᾶς καὶ ἐνδέχεται νὰ ἦνε ἀπὸ 300 μέχρι 400 ποδῶν πάχος.

ΠΥΡΙΓΕΝΗ Ἡ ΕΚΧΥΤΑ ΠΕΤΡΩΜΑΤΑ

Τὰ ἐν Κύπρῳ ἀπαντῶντα πυριγενῆ πετρώματα φαίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐὰν μὴ παντελῶς, ὄντα τῆς αὐτῆς ἐποχῆς καὶ φαίνονται ἀνεξελθόντα διαρκείᾳ τοῦ διαλείμματος μεταξὺ τῆς διαπλάσεως τῶν Ἰδαλιακῶν (Μειοκαίνων) καὶ τῶν Λευκοσιατικῶν (Πλειοκαίνων) διαπλάσεων.

Τὰ πρῶτα, ἐκεῖ ὅπου ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν πυριγενῶν μαζῶν, παρουσιάζουσι τὰ συνήθη φαινόμενα τῆς ὡς ἐκ τῆς ἐπαφῆς μεταμορφώσεως, ἐνῷ τὰ τελευταῖα διέρχονται ἀνενόχλητα καὶ ἀναλλοίωτα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν πυριγενῶν πετρωμάτων. Ὅθεν θέλει εἶσθαι ἁρμόδιον λέγουσιν, οἱ κ.κ. Bellamy καὶ Brown, νὰ διακόψωμεν ἐνταῦθα τὴν περὶ τῶν ἰζηματωδῶν πετρωμάτων περιγραφὴν ἡμῶν καὶ νὰ διηγηθῶμέν τινα περὶ τῶν πυριγενῶν πετρωμάτων, ἅτινα ἀνεξῆλθον διὰ τῶν ἤδη ἀνωτέρω περιγραφεισῶν διαπλάσεων.

Πυριγενῆ πετρώματα καταλαμβάνουσι μεγάλην ἔκτασιν ἐν τῷ κεντρικῷ μέρει τῆς νήσου, ἐκτεινόμενα συνεχῶς ἀπὸ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς μεταξὺ τῶν κόλπων Μόρφου καὶ Χρυσοχοῦς μέχρις ἀποστάσεως 6 μιλίων ἀπὸ τὴν Λάρνακα πρὸς ἀνατολάς. Ταῦτα σχηματίζουσι μᾶζαν ὀρεινοῦ ἐδάφους ὅπερ ἔχει μῆκος 60 περίπου μιλίων μετὰ 17 ἢ 18 μιλίων πλάτους, κατὰ μέσον ὅρον. Λωρίδες παρομοίων πετρωμάτων ἀναφύονται ἀνατολικῶς τε καὶ δυτικῶς τῆς κυρίας ταύτης μάζης.

Μικρότεραι ἐκτάσεις καὶ κυρτώματα πυριγενῶν πετρωμάτων ἀπαντῶσιν ἐπίσης καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῶν Κερυνειακῶν Ὀρέων.

Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ μόνον τὰ Τρυπανιακὰ καὶ Κυθραϊκὰ πετρώματα ἀλλοιοῦνται ὑπὸ τῶν πυριγενῶν εἰσχωρήσεων, ἀλλὰ ἐν Καρπασίᾳ, ἀνατολικῶς τῆς κυρίας ὀροσειρᾶς, πλησίον τῆς Ἑπτακώμης καὶ Πλατανησοῦ, ὑπάρχει μακρὰ ἔκτασις πυριγενῶν πετρωμάτων ἥτις ἐπηρεάζει τὰ Ἰδαλιακὰ στρώματα τῆς περιοχῆς ἐκείνης. Ἐντεῦθεν φαίνεται πιθανὸν ὅτι πᾶσαι αἱ εἰσχωρήσεις εἶνε τῆς αὐτῆς ἐποχῆς.

Ταυτοχρόνως δέον νὰ τηρηθῇ κατὰ νοῦν ὅτι τὸ κατώτερον μέρος τῆς Κυθραϊκῆς Σειρᾶς ἀποτελεῖται σχεδὸν ἐξ ἠφαιστειώδους ὕλης ἥτις ὑπῆρξεν εἴτε προϊὸν συγχρόνων ἐκρήξεων ἢ παρήχθη ἐκ προϋπαρχόντων πετρωμάτων. Κατὰ συνέπειαν ἐνδέχεται τινὲς

τῶν ἐν τῇ Τρυπανιακῇ περιοχῇ εἰσχωρησασῶν μαζῶν νὰ ἦνε τῆς Ἠωκαίνου ἐποχῆς, ἰδίᾳ διότι μόνον σαϋνίτης, λιπαρίτης, καὶ χαλαζιακὸς ψαμμίτης εὑρέθησαν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ.

Βασάλται ἢ Βασανίται, οὗτοι ἀπαντῶσι κυρίως ἐν τῷ διαμερίσματι Τηλλυρίας εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς κυρίας ἡραιστειώδους ἐκτάσεως. Εἶνε δὲ πολὺ ἀποσεσαθρωμένοι καὶ φέρουσι φλέβας ἀσβεστίτου καὶ συχνὰ εἰσι φυσαλλιδώδεις μετὰ γεωδῶν ἢ συγκριμάτων ἀσβεστίτου ἐν ταῖς κοιλότησιν. Ἓν δεῖγμα συλλεγὲν ἐκ τοῦ διαμερίσματος τούτου ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Δόκτωρος Τήηλ (Teal) ὡς αὐγίτης, ἓν πέτρωμα τῆς οἰκογενείας τοῦ μαγμαβασάλτου, συγγενεύοντος μὲ τὸν λιμβουργίτην ἀλλ' ἄνευ τινος ὀλιβίνου.

Σαϋνίτης εὑρέθη μόνον ἐν τῇ παρεντεθειμένῃ μάζῃ ἥτις διασταυροῦται ὑπὸ τῆς Κοιλάδος τῶν Πανάγρων εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Κερυνειακῆς ὀροσειρᾶς· οὗτος ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Δόκτωρος Teal ἔκ τινος τεμαχίου κοπέντος ἀπὸ ἓν δεῖγμα κομισθὲν εἰς Ἀγγλίαν κατὰ τὸ 1905 ὡς αὐγίτης—βιοτίτης—(Μερόξενος) σαϋνίτης.

Χαλαζιακὸς ψαμμίτης (Quartz—felsite), ἢ Rhyolite εἶνε ἄλλο πέτρωμα ὅπερ εὑρέθη εἰς ἓν μόνον μέρος, ἤτοι, πλησίον τοῦ Πενταδακτύλου, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς αὐτῆς ὀροσειρᾶς· οὗτος εἶνε λευκῆς παραλλαγῆς.

Τραχείτης, συνιστάμενος ἔκ τινος κρυπτοκρυσταλλορυοῦς συσσωματώματος, μετὰ κρυστάλλων κράματός τινος μεταλλεύματος, αὐγίτου, ὀρθοσχίστου καὶ πλαγιοσχίστου ἐσημειώθη ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Bergeat ἀπὸ σημεῖόν τι μεταξὺ Ἑπτακώμης καὶ Πλατανησοῦ ἐν τῇ Καρπασίᾳ.

Λιπαρίτης ἢ λιπαραῖος λίθος ἀπαντᾷ εἰς διάφορα μέρη ἐν τῇ Κερυνειακῇ ὀροσειρᾷ καὶ ἐνγένει φαίνεται συνιστάμενος ἐκ συσσωματώματος σπαθίου, ἐμπεριέχοντος κρυστάλλους χαλαζίου, σα-

νιδίνου καὶ βιοτίτου. Οὗτος ἀπαντᾷ ἐν τῷ λαιμῷ (Στενῷ) τῶν Πανάγρων καὶ πλησίον τῆς Κυθραίας, ὡσαύτως δὲ εἰς ὀγκώδη τεμάχια ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας νοτίως τοῦ Βουφαβέντου. Ἐν τοῖς ἀνδεσίταις καὶ βασάλταις ἢ βασανίταις, ζεόλιθοι διαφόρων εἰδῶν ἀφθονοῦσι, πληροῦντες ἐνίοτε φυσαλλιδώδη κοιλώματα, καὶ κάποτε περικοσμοῦντες τὰς ρωγμὰς καὶ διατομὰς μάζης πετρωμάτων. Ὁ Γωδρὺ ἀναφέρει ἀνάλκιμον καὶ μεσότυπον(;) Cmesotype) ὡς τοὺς κοινοτάτους γεωλίθους, ἀλλ' ἐπίσης ἐκθέτει περὶ στιλβίτου ἐν Κινούσῃ ἀνατολικῶς τῆς πόλεως Χρυσοχοῦς, περὶ henlaudite (ἐνλαυδίτου) εἰς Λιθροδόντα, ὑδρολίθου ἢ γμελινίτου εἰς Πύργον καὶ Φορνί.(Φοινί;)

Τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἀκάμαντος καὶ ἡ περιφέρεια τῆς Ἀκουρσοῦ, ἀμφότερα κείμενα εἰς τὸ ἄκρον δυτικὸν τῆς νήσου, εἶνε ἐπίσης ἐξαίρετα μέρη πρὸς μελέτην τῶν συναφῶν φαινομένων καὶ τοῦ ἰασπισμοῦ (τῆς εἰς ἴασπιν μετατροπῆς).

Ἐν τῇ βορείῳ ἁλύσει ὑπάρχει καλὴ ἔκθεσις νοτίως τῆς Κλεπίνης, ὅπου μικρὰ ἔκτασις πυριγενῶν πετρωμάτων διαπερᾷ τοὺς Τρυπανιακοὺς ἀσβεστολίθους, οἵτινες μεταβάλλονται παρὰ τὴν διασταύρωσιν, εἰς φαιὸν καὶ ἐρυθρὸν σχιστολιθικὸν ἀσβεστόλιθον μετὰ παρεμβολῶν ἐρυθροῦ καὶ πρασίνου ἰάσπιδος. Ὅμοιον τμῆμα εἶνε ὁρατὸν πλησίον τῆς Πλατανησοῦ ἐν τῇ Καρπασίᾳ.

ΠΛΕΙΟΚΑΙΝΟΣ ΚΑΙ ΠΛΕΙΣΤΟΚΑΙΝΟΣ

Τὰ ἰζήματα ἅτινα περιλαμβάνονται ἐν ταῖς μᾶλλον προσφάτοις διαπλάσεσιν, ἤτοι ἐκεῖνα τῶν Πλειοκαίνων ἢ τῶν Νεωτέρων Τριτογενῶν καὶ τῶν Πλειστοκαίνων ἢ Τεταρτογενῶν στρωμάτων, περιορίζονται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τὰς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Νήσου πεδιάδας καὶ εἰς ἐκτάσεις γειτνιαζούσας τὴν ἀκτήν. Τὰ πλειόκαινα πετρώματα συνίστανται κυρίως ἐκ τιτανωδῶν ἀμμολίθων μετὰ ἐπικουρικῶν στρωμάτων ἐκ συμπετρωμάτων, ἄμμων καὶ τιτανώδους

τόφφου, ἐνῷ ἐκ τῶν πλειστοκαίνων συσσωρεύσεων αἱ σπουδαιότεραι εἶνε τὰ τῆς ἐπιφανείας συμπετρώματα καὶ οἱ ἀμυγδαλίται, τὰ σποραδικὰ κατακαθίσματα Travertine (τὸ ἰταλικὸν ὄνομα δι' ἀσβεστόλιθον σχηματισθέντα ὑπὸ πηγῶν περιεχουσῶν ἄσβεστον ἐν διαλύσει), τὰ προσχωματικὰ καὶ τὰ τῶν ἐκβολῶν τῶν ποταμῶν ἱζήματα τῆς Μεσαορίας, αἱ ὑψηλαὶ παραλίαι ἐκ κογχυλιοβριθοῦς τιτανώδους ἀμμολίθου καὶ αἱ μαλακαὶ κογχυλιοβριθεῖς ἄμμοι τῆς Λάρνακος. Τὰ προϊόντα τῶν δύο τούτων περιόδων εὐχερῶς διακρίνονται ἐξ ὅλων τῶν ἀρχαιοτέρων στρωμάτων, οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς ὄψεως αὐτῶν καὶ τῶν συστατικῶν ὑλῶν των, ἀλλ' ἐπίσης ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ταῦτά εἰσιν ἀσύμφωνα πρὸς ὅλα τὰ ἀρχαιότερα πετρώματα καὶ κεῖνται ἐν ὁριζοντίοις στρώμασιν ἢ ἐν ἐλαφροτάτοις κλίσεσιν.

Περιπλέον, ἐνῷ πλεῖστα τῶν ἀρχαιοτέρων κατακαθισμάτων φαίνονται σχηματισθέντα ἐν βαθεῖ ὕδατι, καὶ ἐνῷ αἱ Ἰδαλιακαὶ κρητίδες ἐνδείκνυσι βαθύτατον ὕδωρ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, τὸ βασίλειον τῶν ζώων τῶν Πλειοκαίνων ἱζημάτων εἶνε παρόμοιον ἐκείνῳ ὅπερ ὑφίσταται κατὰ τὴν παροῦσαν ἐποχὴν ἐν τοῖς μᾶλλον ἀβαθέσι μέρεσι τῶν γειτνιαζουσῶν θαλασσῶν. Εἶνε, τῷ ὄντι, ἐντελῶς σαφὲς ὅτι τὰ νεώτερα ταῦτα ἱζήματα ἐσχηματίσθησαν ἐν ἀβαθεῖ ὕδατι πέριξ τῶν δύο ἐκτάσεων ἀρχαιοτέρων στρωμάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσι τοὺς πυρῆνας τῆς ὑφισταμένης νήσου Κύπρου. Ἀλλὰ καίτοι εἶνε εὔκολον νὰ διακρίνῃ τις τὰ νεώτερα ταῦτα ἱζήματα ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων Τριτογενῶν, δὲν εἶνε πάντοτε εὔκολον νὰ χωρίσῃ τὰ Πλειόκαινα ἐκ τῶν παραλιακῶν Πλειστοκαίνων ἱζημάτων. Εἶνε, πράγματι, πολὺ ἐνδεχόμενον ὅτι τὰ τελευταῖα ταῦτα ἐσχηματίσθησαν κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν πρώτων καὶ ἠδύναντο νὰ διακριθῶσι μόνον δι' ἐπιμελοῦς ἐξετάσεως τῶν μικρῶν διαφορῶν αὐτῶν καὶ τῶν ὀρυκτῶν των. Ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰ μεσόγεια πολλάκις ὑπάρχει δυσκολία περὶ τὸ διακρίνειν τὰ Πλειστόκαινα ἐκ τῶν Πλειοκαίνων συμπετρωμάτων,

ὅπου λωρίδες τῶν τελευταίων εἶνε ἀπομεμονωμέναι ἐκ τῶν σχετιζομένων πρὸς αὐτὰ κατακαθισμάτων.

. . . . . .

ΤΑ ΠΛΕΙΣΤΟΚΑΙΝΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ

Ὑπὸ τὸ κεφάλαιον τοῦτο συμπεριλαμβάνονται πάντα τὰ ἰζήματα ἅτινά εἰσι μεταγενεστέρας χρονολογίας ἢ τὰ τῆς Πλειοκαίνου.

. . . . . .

Travertine (ἀσβεστόλιθος σχηματισθεὶς ὑπὸ ἀσβεστούχων πηγῶν) καὶ Τιτανώδης Τόρφος. Ἀποθέματα τῶν ὑλῶν τούτων βρίθουσιν ἐπὶ τῶν βορείων κλιτύων τῶν Κερυνειακῶν Ὀρέων, καὶ ἰδίᾳ ἐν Καραβᾷ, Λαπήθῳ καὶ εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ Στενοῦ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης κάτωθεν τοῦ Τεμπλστόου. Ταῦτα ἀποτελοῦνται ἐκ συνεχῶν στρωμάτων σταλαγμιτικῶν ἰζημάτων καὶ περιέχουσιν ἀποτυπώσεις φύλλων καὶ φυλλωμάτων πλατάνων καὶ κληθρῶν (κλεθρῶν ἢ κοινῶς σκλέδρων) κ.λ.π.

Τὰ ἐν Λαπήθῳ κατακρημνίσματα ἐγείρονται τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἐν μιᾷ ἀλληλουχίᾳ ὀροπεδίου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκτίσθη τὸ χωρίον, τὰ κάθετα πρόσωπα λαμβάνουσιν ὄψιν ἐν εἴδει καταρράκτου, ἐνῷ ὁ ἐσωτερικὸς σχηματισμὸς εἶνε σκωλικοειδής. Κάτωθεν τοῦ Τεμπλστόου ὁ δημόσιος δρόμος διέρχεται κατὰ μῆκος τῶν προπόδων κρημνοῦ τινος ἐκ τοῦ μετώπου τοῦ ὁποίου ἄλλοτε προεξετείνετο μεγάλη μᾶζα travertine ἐπικρεμαμένη τῆς λεωφόρου, ἀλλὰ κατά τινα κακὴν ὥραν ὁ βάνδαλος ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ κατέστρεψεν ἓν ἐκ τῶν θαυμασιωτάτων φυσικῶν γνωρισμάτων τῆς περιφερείας ἐκείνης.

Ἰζήματα τῶν Σπηλαίων.—Πολλὰ σπήλαια ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς Ὄρεσι τῆς Κερυνείας, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλα ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Ἀκρωτηρίου Πύλας· εἰς ἀμφοτέρας τὰς τοποθεσίας ταύτας

ὑφίστανται ὀστεοφόρα κατακαθίσματα καὶ αἱ ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Δεσποσύνης Δωροθέας M.A. Βαίητ (Miss Dorothy M.A. Bate) διεξαχθεῖσαι ἐξερευνήσεις ἀπεκάλυψαν τὴν ὕπαρξιν λειψάνων θηλαστικῶν ζώων, ἅτινα ἀπετέλεσαν τὸ θέμα ὑπομνημάτων καθυποβληθέντων πρὸς τὴν Βασιλικὴν Ἑταιρείαν ὑπὸ τοῦ Δόκτωρος Χ. Γούδουωρδ (Dr. H. Woodward) (1)

Μεταξὺ τῶν λειψάνων τούτων εἶνε ὁ Ἱπποπόταμος ὁ μικρὸς καὶ ὁ Ἐλέφας ὁ Κυπριακὸς, ἀμφότεροι ἄγνωστοι ἄχρι τοῦδε εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἀμφότεροι δὲ πυγμαῖοι ἀντιπρόσωποι τῶν σχετικῶν αὐτῶν γενῶν. Τὸ βασίλειον ὅμως τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις διαιτωμένων ἐπιχωρίων ζώων δὲν φαίνεται νὰ ἦνε μέγα καὶ ὁ μόνος ἄλλος ἐκλείψας τύπος ποιᾶς τινος σημασίας εἶνε ἓν νέον εἶδος Ἱσπανικοῦ ἵππου μικροσώμου (Genetta Plesistoides).

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Τὸ ἀρχαιότερον τμῆμα τῆς νήσου καὶ τὸ θεμέλιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὰ μᾶλλον πρόσφατα κατακαθίσματα ἱδρύθησαν φαίνεται ὅτι ὑπῆρξεν ἔκτασίς τις συγκειμένη ἐκ περικεκαλυμμένων καὶ μεταμεμορφωμένων Κρητιδικῶν καὶ Ἠωκαίνων πετρωμάτων. Εἶνε πιθανὸν εἰς μεταγενεστέρους Ἠωκαίνους χρόνους ἡ ἔκτασις αὕτη νὰ ἦτο ἡνωμένη μετὰ ἑτέρων ἐκτάσεων ὁμοίας ξηρᾶς ἐν Ἑλλάδι, Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Συρίᾳ, εἰ καὶ ἡ Κύπρος δὲν παρέχει ἀφ' ἑαυτῆς ἀπόδειξιν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Εἶνε ὅμως σαφὲς ὅτι ἦλθέ ποτε καιρὸς ὅτε ἡ χώρα αὕτη ἐβυθίσθη ὑπὸ τὴν θάλασσαν καὶ ὅτε ἡ διάβρωσις αὐτῆς παρέσχε τὰς οὐσίας διὰ τὴν συσσώρευσιν τῶν Κυθραϊκῶν ἀμυγδαλιτῶν, τῶν συμπετρωμάτων ἢ συσφαιρω-

(1) Πράξεις τῆς Βασιλικῆς Ἑταιρείας, 1903 καὶ 1904.

μάτων χαλίκων, καὶ τῶν ἀμμολίθων. Αὕτη ἐστιν ἡ πρώτη φάσις ἐν τῇ γεωλογικῇ ἱστορίᾳ τῆς νήσου. Ἡ κατακάθισις ἐξηκολούθησε μέχρις ὅτου ἡ ἀρχαία ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς ἐτάφη κάτωθεν πολλῶν χιλιάδων ποδῶν θαλασσίων ἱζημάτων καὶ μέχρις ὅτου τὸ ὕδωρ ὑπεράνω τῶν ἱζημάτων τούτων κατέστη ἐπίσης βάθους ἀριθμοῦντος χιλιάδας πόδας. Τοῦτο διαπιστοῦται ὑπὸ τῆς Ἰδαλιακῆς Σειρᾶς περιλαμβανούσης στρώματα ἀμιγοῦς ἀσβεστολίθου ὀνόματι Globigerina (Σφαιροειδῆ) ἢ Σφαιριδώδη ὅστις εἶνε ὅμοιος πρὸς τοὺς τῆς Μάλτας, καὶ πυριτιακο-τιτανώδη στρώματα περιέχοντα ἀμφότερα τὰ εἴδη τῶν Radiolaria (Ραδιολίθων) καὶ Globigerina, ὡς αἱ πυριτιδώδεις γαῖαι τῶν νήσων Βαρβάδος, αἵτινες τόσῳ μεγάλως ὁμοιάζουσι μέ τινας νεωτέρας ὠκεανικὰς ἰλύας.

Ἡ κατακάθισις αὕτη διήρκεσε δι' ὅλης τῆς Ὀλιγοκαίνου καὶ διὰ τοῦ μεγαλητέρου μέρους τῆς Μειοκαίνου περιόδου, ἀλλὰ ταύτην διεδέχθη κίνησις ἐκ τῆς ἀντιθέτου διευθύνσεως συνοδευομένη ὑπὸ ἰσχυρᾶς ἠφαιστειώδους ἐνεργείας. Βλέποντες ὅτι τὸ ὕψιστον ἔδαφος ἐν Κύπρῳ σύγκειται ἐξ ἐκτενοῦς μάζης πυριγενῶν πετρωμάτων ἅτινα ἀνεξῆλθον διὰ μέσου τῶν ἄρτι μνημονευθεισῶν διαπλάσεων καὶ βλέποντες ὅτι αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων τούτων ἐγείρονται ὑπὲρ τοὺς 5000 πόδας καὶ ἐν μιᾷ περιπτώσει πλέον τῶν 6000 ποδῶν, ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, φαίνεται πιθανὸν ὅτι ἡ ἠφαιστειώδης αὕτη μᾶζα εἶνε ὁ πραγματικὸς πυρὴν τῆς νεωτέρας νήσου Κύπρου, καὶ ὅτι αὕτη ἀνεξῆλθε τῶν κυμάτων ὡς νῆσος ἠφαιστειωδῶν πετρωμάτων στεφωμένων πιθανῶς ὑπὸ ἑνὸς ἢ καὶ περισσοτέρων ἐνεργῶν ἠφαιστείων. Αὕτη θὰ ἦτο ἡ κατάστασίς της διαρκείᾳ τοῦ μεταγενεστέρου μέρους τῆς Μειοκαίνου περιόδου. (Σαρματιακὴ καὶ Ποντικὴ Ἐποχή, Sarmatianand Pontia Epochs.)

Τὸ γεγονὸς τοῦτο τῆς ἠφαιστειώδους καταστάσεως καὶ ἡ τούτῳ παρεπομένη ἀνύψωσις προὐξένησαν μεγάλην συμπίεσιν καὶ

λυγισμὸν τῶν στρωμάτων ἅτινα σχηματίζουσι τὴν Ἰδαλιακὴν καὶ τὴν Κυθραϊκὴν Σειράν. Ἐνδέχεται νὰ ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὅτε ἡ μεγάλη ἀντικλινὶς τῆς Κερυνειακῆς ὀροσειρᾶς ἐσχηματίσθη, δύναται δὲ μικρὰ ἀμφιβολία νὰ ὑπάρχῃ ὅτι ἡ ὀροσειρὰ αὕτη ἦτο συνεχὴς μετὰ τῆς ὀροσειρᾶς Jawah, ἥτις κεῖται μεταξὺ Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρέττας, ἐν τῇ Βορείῳ Συρίᾳ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀναμφιβόλως ἡ Κύπρος ἀπετέλει μέρος τῆς Ἀσίας, ἡνωμένη μετὰ τῆς Ἠπείρου βορείως καὶ ἀνατολικῶς».

Ὑπὸ τὸ Κεφάλαιον «Οἰκονομολογία» οἱ κ. κ. Βέλλαμυ καὶ Βράουν ἀνακεφαλαιοῦσι τὸν ὀρυκτολογικὸν πλοῦτον τῆς Νήσου παραθέτοντες καὶ τὰ πορίσματα τῆς χημικῆς ἀναλύσεως μερικῶν ὀρυκτῶν.

Πηγαί.—Μεταλλικαὶ πηγαὶ ἢ θέρμαι ἀπαντῶσιν εἰς διάφορα μέρη τῆς νήσου. Ὅλαι κοσμοῦνται ὑπὸ θαυμασίων προτερημάτων ἀλλ' ὑπάρχει φόβος ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις τοιαῦτα προτερήματα εἶνε προϊὸν τῆς φαντασίας. Αἱ κυριώτεραι πηγαὶ εἶνε (1) ἡ ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου (1) πλησίον τοῦ Βουφαβέντου, ἥτις πηγάζει ἀπὸ τοὺς Τρυπανιακοὺς ἀσβεστολίθους· (2) ἡ ἐν Καλοπαναγιώτῃ, πλησίον τοῦ Τροόδους, πηγάζουσα ἐκ πετρωμάτων διαβάσῃ ἢ ὑπερίτου· (3) αἱ ἐν Γ̓όλου καὶ Σαραμᾷ, ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Πάφου, πηγάζουσαι ἐκ τῆς Ἰδαλιακῆς Σειρᾶς. Αὗται περιέχουσι θεῖον καὶ αἱ τῆς Γ̓όλου εἰδικώτερον οὕτω. Αἱ τοῦ Σαραμᾶ εἶνε ἐπίσης θερμαὶ ἔν τινι μέτρῳ. Ἀμφότεραι αὗται εἶνε κατάλληλοι διὰ ἐπιδερμικὰς νόσους—ἐκζέματα, κλπ.—τὰ δὲ ὕδατα τοῦ Καλοπαναγιώτου κατέστησαν γνωστὰ ὅτι παρέχουσιν ἀνακούφισιν εἰς κρούσματα ἐλειογενοῦς πυρετοῦ καὶ εἰς ρευματισμούς.

---

(1) Ἡ ὑπὸ τοῦ Κυβερνητικοῦ χημικοῦ τῷ 1907 γενομένη χημικὴ ἀνάλυσις τῶν ὑδάτων τῆς πηγῆς ταύτης ἔδειξεν ὅτι ταῦτα περιέχουσι πολλὰς θεραπευτικὰς ἰδιότητας ἰδίᾳ δὲ διὰ ἐπιδερμικὰ νοσήματα

Ἐν τῇ τῶν Λειβαδίων τοῦ Πασᾶ Κοιλάδι, ὑπεράνω τοῦ προχώματος τοῦ Διαβόλου, ἐπίσης δὲ ἔν τινι γειτνιαζούσῃ κοιλάδι διὰ τῆς ὁποίας ὁ χείμαρρος τοῦ Ἁγίου Νικολάου κατέρχεται ἐκ τῶν βορείων κλιτύων τοῦ Τροόδους πρὸς τὴν Κακοπετριὰν, λέγεται ὅτι ὑπάρχει θειϊκὴ μαγνησία, ἀλλ' ἡ ἔκθεσις οὐδέποτε ἐπεβεβαιώθη.

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΟΡΥΚΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΩ ΜΟΥΣΕΙΩ

Τὰ ἑξῆς ἀποτελοῦσι βραχεῖαν περίληψιν τῶν ἐκ Κύπρου εἰς Ἀγγλίαν κομισθέντων καὶ νῦν ἐν τῷ Ὀρυκτολογικῷ Τμήματι τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου κατατεθειμένων δειγμάτων τῶν διαφόρων ὀρυκτῶν.

Ἐκ τῶν Ὀρέων τῆς Κερυνείας.—Ἓν σκληρὸν λευκὸν μάρμαρον Τρυπανιακὸν, συλλεγὲν πλησίον τοῦ μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου.

Ἓν ὑπόλευκον μάρμαρον, Τρυπανιακὸν, ἀπὸ τὴν κορυφὴν τῆς ὀροσειρᾶς πλησίον τῆς Καντάρας.

Ἓν ὑπολευκέρυθρον μάρμαρον ἀπὸ πλησίον τῆς Καντάρας, ἀπαράλλακτον ἐκείνου ἐξ οὗ μία στήλη, ἥτις εὑρίσκεται μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῆς Σαλαμῖνος, εἶνε συντεθειμένη.

Ἓν ὑπόλευκον συμπαγὲς μάρμαρον ἀπὸ πλησίον τοῦ Ἁγίου Ἰλαρίωνος καὶ δεύτερον δεῖγμα ἀπὸ τὴν ἰδίαν περιφέρειαν, ἀλλὰ λευκότερον.

Ἓν συμπαγὲς φαιόλευκον μάρμαρον ἀπὸ πλησίον τοῦ Ὀλύμπου (κορυφὴ 2431 πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης πλησίον Ἀκανθοῦς. Τοῦτο παρεβλήθη μὲ Ἀττικὸν μάρμαρον.

Ἓν λευκὸν σακχαροειδὲς μάρμαρον ἀπὸ πλησίον τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου.

Εἷς ροδόχρους ἀσβεστόλιθος περιέχων μακρὰ γωνιώδη θραύσματα μαύρου πυριτιώδους λίθου ἀπὸ πλησίον τοῦ Πελλαπαϊσίου. Οὗτος ἐπιδέχεται στίλβωμα καὶ δύναται νὰ κατασκευασθῇ ὡς τις καλὸς κοσμητικὸς λίθος.

Σημαντικὴ παραλλαγὴ ἀμυγδαλίτου καὶ μαρμάρου περιέχοντος μυγδαλίτην εὑρίσκεται μεταξὺ τῶν πετρωμάτων ἅτινα σχηματίζουσι τὰ Κερυνειακὰ ὄρη, μεταξὺ τῶν καλλίστων δειγμάτων ὄντων ἐκείνων, ἅτινα προέρχονται ἀπὸ πλησίον τοῦ Ἁγ. Ἰλαρίωνος συνιστάμενα κυρίως ἐκ θραυσμάτων λευκοῦ καὶ φαιοῦ μαρμάρου μετὰ τῶν κενῶν διαστημάτων γεμισμένων μέ τινα ὑπερυθρόφαιον ἀσβεστοειδῆ ὕλην, ἀποτελοῦσαν ἓν εἶδος φυσικοῦ μωσαϊκοῦ. Ἐπιδέχεται καλὸν στίλβωμα καὶ εἶνε ὡραῖος λίθος. Ἓν ἀκριβῶς ὅμοιον δεῖγμα εὑρίσκεται μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τοῦ λιμένος Πάφου. Ἄλλα εἴδη ἀπαντῶσιν, ὧν αἱ ἐπικρατοῦσαι ἀποχρώσεις εἶνε εἴτε λευκαί, κρεμόχρους, ἢ ὑποκύανοι, ὡς εἰς τὴν Μούττην τῆς Ῥκᾶς, εἰς Σκάσματα καὶ ἀλλαχοῦ.

Πλησίον Συσκλήπου καὶ ἐν τοῖς πέριξ τοῦ Ἁγ. Ἰλαρίωνος εἶνε τὰ κυριώτερα μέρη ὅπου εὑρίσκονται βαθύχροα κυανόφαια πετρώματα. Ὁ Γωδρὺ λέγει ὅτι ταῦτά εἰσιν ἀσφαλτώδη.

Πλησίον τῆς Ἀγίρτας εὑρίσκεται δεῖγμα καθ' ἃ φαίνεται χαλαζιακοῦ ψαμμίτου ὅστις ἠλλοιώθη ὑπὸ τῆς πιέσεως καὶ εἶνε προσπεφυκὼς καὶ ὑαλοειδής. Ὁ Γωδρὺ περιγράφει τοῦτον ὡς «etirè,» ἤτοι ἐκτεταμένος ἢ μεμηκυμμένος σχετικῶς πρὸς τὸν ἰστὸν ἢ τὸν κόκκον. Τὰ ἐν Βουφαβέντῳ πετρώματα ἀποκαλύπτουσι παραπλήσιον σχηματισμόν.

Δολομίτης εὑρίσκεται πλησίον τοῦ Πενταδακτύλου καὶ παρὰ τὸν Σύσκληπον εὑρίσκεται περιέχων ἀμυγδαλίτην δολομιτικὸς ἀσβεστόλιθος.

Πλησίον τοῦ Ἁγ. Χρυσοστόμου εὑρίσκονται μᾶζαι λευκοῦ ἀσβεστολίθου ἔχοντος ἐπικάλυμμά τι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐκ γεώδους σκωριόχρου οὐσίας.

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΣΤΕΡΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΤΡΩΜΑΤΩΝ ΤΙΝΩΝ

Τρυπανιακὴ σειρά. — Μία πλὰξ διὰ μικροσκοπικὴν ἐξέτασιν

κατεσκευάσθη ἔκ τινος τῶν πετρωμάτων τούτων. Εἷς ἀνοικτόχρους φαιὸς πυρίτης λίθος ἐκ θεμελιώδους συμπετρώματος, τοῦ Στενοῦ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, τῶν Κερυνειακῶν Ὀρέων. Οὗτος εἶνε ἀσυνήθους εἴδους συνιστάμενος ἐκ καθαρῶς πυριτιώδους μήτρας ἢ ἀμμοκονίας (οὐχὶ ὡρισμένως χαλκηδονίου) περιεχούσης κόκκους διαφόρων μορφῶν· πολλοὶ εἰσὶν ᾠοειδεῖς καὶ ὁμοιάζουσι τὰς ἐσωτερικὰς μοίρας τῶν ᾠολιθικῶν κόκκων, ἐνῷ πέριξ αὐτῶν ὑπάρχει δακτύλιος καθαροῦ χαλικίτου (πυρίτου λίθου) ὅστις κατέχει τὴν θέσιν τοῦ ἀσβεστοειδοῦς περικαλύμματος τοιούτου κόκκου· ἕτερα θραύσματα εἶνε, καθ' ἃ φαίνεται, τετυλιγμένα τεμάχια ὀστράκου, ἀλλ' οὐδεὶς ὡρισμένος ὀργανισμὸς δύναται νὰ ὁραθῇ. Τὸ πέτρωμα τοῦτο θεωρεῖται ὡς πυριτιώδης ᾠόλιθος παραβλητὸς πρὸς τοὺς πυριτιώδεις ᾠολίθους ἐν τῇ Πορτλανδικῇ σειρᾷ τῆς Κοιλάδος τοῦ Οὐώρδουρ, Οὐϊλτσαΐρ.

Κυθραϊκὴ Σειρά.—Ὑπάρχουσι διάφορα δείγματα ἐκ τῆς σειρᾶς ταύτης καὶ πλᾶκες διὰ μικροσκοπικὴν ἐξέτασιν παρεσκευάσθησαν ἐκ δύο τούτων. Ὅλα ἔχουσι τὴν αὐτὴν φύσιν τῶν τιτανο-πυριτιωδῶν πετρωμάτων ἅτινα ποικίλλουσι τὸ χρῶμα ἀπὸ κιτρινωπὸν ἢ φαιὸν εἰς βαθύχρουν φαιὸν ἢ ὑποφαιο-μέλαν. Πάντα τὰ δείγματα εἶνε σκληρὰ συμπαγῆ πετρώματα καὶ συνίστανται ἐκ πυριτιωδῶν ὀρυκτῶν κεχωσμένων ἐν τιτανώδῃ μήτρᾳ, ἀλλὰ τὸ ἀμμῶδες συστατικὸν μόριον δὲν εἶνε χαλαζίας. Πλεῖστα ἐξ αὐτῶν εἶνε ἐξόχως σπαθιοπυριτιακὰ καί τινα δύνανται νὰ κληθῶσι σπαθιοασβεστόλιθοι· ἄλλα εἶνε περισσότερον μαρμαρυγιακά· ἄλλα πάλιν, εἶνε τόσον λεπτόκοκκα καὶ τόσον τιτανώδη ὥστε καλύτερον ἠδύναντο νὰ περιγραφῶσιν ὡς ἀργιλλοτιτανόλιθοι, τῶν συστατικῶν μορίων ὄντων ἑνὸς πολὺ λεπτοῦ εἴδους σπαθιοπυριτιακῆς ἄμμου ἐντεθειμένης ἐν μαργοειδῇ μήτρᾳ. Ἀμφότεραι αἱ πλᾶκες περιέχουσι δύο ἢ τρεῖς μικρὰς διακρίσεις τῆς Globigerina, καί τινα θραύσματα, ἅτινα ἐνδέχεται νὰ ἦνε τεμάχια Μαλακιωδῶν κογχυλίων. Τὰ πετρώματα ταῦτά εἰσι τὰ ὑπὸ τοῦ Γωδρὺ καλούμενα «Macignos».

. . . . . .

Καίτοι ἐν τῷ ἐξαιρέτῳ ἔργῳ τῶν κ.κ. Βέλλαμυ καὶ Βράουν περὶ τῆς Γεωλογίας τῆς Κύπρου ὑπάρχουσι καὶ ἕτεραι πληροφορίαι περὶ τῆς Ἐπαρχίας Κερυνείας ἡμεῖς ἐν τούτοις περιοριζόμεθα εἰς τὰς ἀνωτέρω αἵτινές εἰσιν αἱ σπουδαιότεραι, δίδουσαι πλήρη εἰκόνα τῆς γεωλογικῆς διαπλάσεως τῆς Ἐπαρχίας ταύτης καὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τῆς ὅλης Νήσου.

Λίαν εὐχάριστον σημεῖον παρατηρεῖται ἀπό τινος ἐν Κύπρῳ ἐν τῇ ἀμίλλῃ πρὸς ἀνίχνευσιν καὶ ἐκμετάλλευσιν διαφόρων μετάλλων ἄτινα ἀπὸ τόσων αἰώνων τὸ Κυπριακὸν ἔδαφος φιλοστόργως ἐνέκρυψεν ἐν τοῖς ἐγκάτοις αὐτοῦ. Οὕτω μετὰ τὴν πρὸ διετίας τῷ κ. Κ. Τρομπέτᾳ παραχωρηθεῖσαν πρώτην ἄδειαν ἐκμεταλλεύσεως ἀμιαντωρυχείου ἐν τῷ Δάσει Τροόδους Κύπριοί τε καὶ ἀλλοδαποὶ ἀμιλλώμενοι ἐξῆλθον ἀνὰ τὰ Δάση, τὰς νεκρὰς Κυβερνητικὰς καὶ ἰδιοκτήτους γαίας πρὸς ἀνίχνευσιν διαφόρων μετάλλων καὶ αἱ ἄχρι τοῦδε παραχωρηθεῖσαι ἄδειαι καὶ ἐκμισθώσεις καταδεικνύουσιν ὁπόσον ἐπιτυχεῖς ὑπῆρξαν οὗτοι ἐν τῇ ἀνιχνεύσει ταύτῃ. Ἡ ἐπιχείρησις τοῦ ἀμιάντου φαίνεται στεφθεῖσα ἐκ πρώτης ἀφετηρίας, ὑπὸ ἐπιτυχίας, αἱ δὲ χημικαὶ ἀναλύσεις τῶν διαφόρων ἄλλων ἀνακαλυφθέντων μετάλλων ἀπέδειξαν ὅτι καὶ ταῦτα θὰ εὕρωσιν εὐπροσδέκτους ἀγορὰς καταναλώσεως καὶ οὕτως ἡ Κύπρος, ἧς τὰ χαλκωρυχεῖα ἦσαν γνωστὰ ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις, θὰ παρουσιάσῃ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ὄψιν ἑνὸς τεραστίου μεταλλείου ἐξ οὗ ἄφθονος θέλει εἰσρεύσει ὁ χρυσὸς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

Περιγραφὴ τῆς θέσεως ἑκάστου χωρίου, πληθυσμὸς κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1901, προϊόντα, κτηνοτροφία, ἐκκλησίαι κτλ.

ΑΓΡΙΔΑΚΙ. Κεῖται ἐπὶ λοφίσκου, ἐν τῷ νοτίῳ μετώπῳ τῆς βορείου ὀροσειρᾶς μὲ τὰς οἰκίας ἐκτισμένας ἀμφιθεατρικῶς. Ἔχει δεσπόζουσαν θέαν ἐπὶ τῆς πεδιάδος καὶ τῶν χωρίων τοῦ νοτίου τμήματος τῆς Ἐπαρχίας, περικυκλοῦται δὲ ὑπὸ ἐλαιώνων καὶ κερατεώνων.

Προϊόντα. — Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια κλπ.

Κτηνοτροφία. — Πρόβατα, αἶγες, χοῖροι, βόες καὶ ὄνοι.

Ἐκκλησία. — Ὁ Ἅγιος Χαράλαμπος, ἀνεγερθεῖσα τῷ 1820.

ΑΓΡΙΔΙ ἢ ΑΓΙΡΤΑ. Κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῆς νοτίου πλευρᾶς τῆς Κερυνειακῆς ὀροσειρᾶς, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν δυτικῶς τῆς λεωφόρου Λευκοσίας — Κερυνείας. Κάτοικοι 110 Μωαμεθανοὶ καὶ 4 Ἕλληνες Ὀρθ. κυρίως καταγινόμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα.— Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια κτλ.

Κτηνοτροφία.— Πρόβατα, αἶγες, ὄνοι, βόες.

Οὐδεμία Ἐκκλησία ὑπάρχει ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, εἰμὴ τζαμίον διὰ τοὺς Μωαμεθανούς. 1

Ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ χωρίου τούτου συνεκροτήθη κρατερὰ μάχη τῷ 1232—1233 μ. χ. μεταξὺ τῶν αὐτοκρατορικῶν, ἤτοι τῶν

ὀπαδῶν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Φρειδερίκου τοῦ Β', Βαρβαρόσα, καὶ τῶν Βασιλικῶν, ἤτοι τῶν ὀπαδῶν τοῦ νεαροῦ Βασιλέως τῆς Κύπρου Ἐρρίκου τοῦ Α' καθ' ἣν ὁ Ἰβελῖνος θεῖος τοῦ Βασιλέως Ἐρρίκου, κατενίκησε τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα ὑπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον τοῦ Κράτους Ριχάρδον Βελίγχερον.

ΑΣΩΜΑΤΟΣ. Κεῖται ἐπὶ γραφικοῦ ὑψώματος, ἐν τῇ πεδιάδι, νοτίως τῆς Κερυνειακῆς ὀροσειρᾶς, περιστοιχίζεται δὲ ὑπὸ εὐφόρων ἀγρῶν, παραγόντων δημητριακοὺς καρποὺς, βάμβακα, κυάμους, σησάμιον κλπ. Κάτοικοι 240, πάντες Μαρωνῖται τὸ θρήσκευμα, κυρίως γεωργοὶ καὶ βοσκοί.

Κτηνοτροφία.— Πρόβατα, αἶγες, βόες, ὄνοι κτλ.

Ἐκκλησία.— Ὁ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος, οἰκοδομηθεῖσα τῷ 1800 μ. Χ. καὶ ἐπισκευασθεῖσα τῷ 1877.

ΑΓΙΑ ΕΙΡΗΝΗ. Κεῖται ἐπὶ ὑψώματος εἰς τὸ νοτιοδυτικὸν ἄκρον τῆς ἐπαρχίας ἐν μέσῳ τοῦ δάσους, βλέπει δὲ πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Μόρφου. Κάτοικοι 85 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ 71 Μωαμεθ. πάντες γεωργοὶ ἢ βοσκοί.

Προϊόντα. — Δημητριακοὶ καρποὶ, κολοκυνθὶς ἐν μεγάλῃ ποσότητι, κτλ.

Κτηνοτροφία. — Πρόβατα, αἶγες, βόες, ὄνοι κτλ.

Ἐκκλησία.— Ἡ Ἁγία Εἰρήνη, κτισθεῖσα τῷ 1828. Πλησίον τοῦ χωρίου τούτου εὑρίσκονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως, ὅπου λαθραῖαι ἀνασκαφαὶ διεξήχθησαν τῷ 1904, αἱ τάφοι ὅμως ἐσυλήθησαν ἐν προγενεστέροις χρόνοις. Ἔν τινι περιόπτῳ θέσει κεῖται ἓν ἀνατετραμμένον μονολιθικὸν μνημεῖον μὲ τὸ πρόσωπον πρὸς τὰ κάτω, πλέον τῶν δύο μέτρων ὕψος.

Πλησίον τῆς θαλάσσης, εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ χωρίου ἀπόστασιν, εἰς τοποθεσίαν καλουμένην Πύργος, κεῖνται τὰ ἐρείπια μεγάλης

προϊστορικῆς πόλεως ἢ ἄστεως, ὅπου σώζονται λείψανα λιμένος. (1)

ΑΓΙΟΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ. Κεῖται ἐπὶ γραφικοῦ ὀροπεδίου, βορειοανατολικῶς τοῦ Πενταδακτύλου, ἔχει δεσπόζουσαν θέαν ἐπὶ τῆς κάτωθι θαλάσσης, εἶναι πλησίον τοῦ κυβερνητικοῦ δάσους Καρταλδὰγ καὶ περιστοιχίζεται ὑπὸ ἀλσῶν ἐξ ἐλαιοδένδρων καὶ κερατεῶν.

Κάτοικοι, 764 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, κηπουρικὴν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα. —Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια, περίφημα χρυσόμηλα κτλ.

Κτηνοτροφία. — Πρόβατα, αἶγες, ἵπποι, βόες, χοῖροι, ὄνοι.

Ἐκκλησία. — Ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος, κτισθεῖσα τῷ 1800. Νέα ὁμώνυμος ἐκκλησία εὑρίσκεται ὑπὸ ἀνέγερσιν. Ἅγιος Δημητριανός, ἐπὶ τῆς παραλίας δυτικῶς τοῦ Ἁγίου Ἀμβροσίου.

ΑΓΙΟΣ ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ. Κεῖται ἐπὶ ὀροπεδίου ἀνατολικῶς τῆς Κερυνείας ἔχει δεσπόζουσαν θέαν ἐπὶ τῆς ἡμίσειαν ὥραν ἀπεχού-

---

(1) Ἰδὲ Geo. Jeffery. A summary of the Architectural Monuments of Cyprus, Part. VI. Ὁ δὲ Σακελλάριος ἐν τοῖς Κυπριακοῖς αὐτοῦ Τομ. Α.′ σελ. 138—139 ἀναφέρει τὰ ἑξῆς σχετικὰ μὲ τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὸν λιμένα.

«Ἐντὸς δὲ τοῦ ἀνοικτοῦ κόλπου τοῦ Μόρφου πρὸς τὴν Κρομμύου ἄκραν, καθ' ὃ μέρος σχηματίζεται μικρὸς ὅρμος, ὁ Δαμβὶλ (Engel Kypros 1, P. 78) θέτει τὴν ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀναφερομένην πόλιν Κέρμιαν ἢ Κέρβειαν, ἣν ὁ Ἱεροκλῆς (Ἱεροκλ. Συνέκ. μδ, 707, 3.) Κιρβοίαν καλεῖ. Ἐνταῦθα δ' ἐν τῷ Σταδιασμῷ τοῦ ἀνωνύμου τίθεται ὅρμος τις θερινὸς, Μελαβρὸς καλούμενος. «ἀπὸ δὲ τοῦ Κρομμυακοῦ ἐπὶ τὸ Μελαβρόν στάδιοι ν′. ὅρμος ἐστὶ θερινὸς « (Μικρ. Ἑλλην. Γεωγρ. ὑπὸ Καρ. Μυλλέρου τόμ. 1, Σταδιασμὸς, 310, σελ. 503.)»

«Ἴσως ἡ Κέρμια ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τῆς κώμης Λουβαρᾶ, ἐν ᾗ θέσει ὑπάρχουσιν ἐρείπια διαφόρων χρόνων καὶ μάλιστα Βυζαντινὰ καὶ μεταγενέστερα».

σης θαλάσσης καὶ περιστοιχίζεται ὑπὸ ἐλαιώνων καὶ κερατεώνων.

Κάτοικοι. 525 Ἕλληνες Ὀρθόδ. καὶ 69 Μωαμεθανοί, ἀσχολούμενοι κυρίως περὶ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα. — Δημητριακοὶ καρποὶ ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια κτλ.

Κτηνοτροφία. — Πρόβατα, αἶγες, βόες, ἵπποι, ὄνοι.

Ἐκκλησίαι. — Ἅγιος Ἐπίκτητος, κτισθεῖσα τῷ 1857 (1875;) Ἅγιος Στέφανος, κτισθεῖσα τῷ 1862 καὶ Προφήτης Ἠλίας κτισθεῖσα τῷ 1901.

Κάτωθεν τοῦ Ἁγίου Ἐπικτήτου, ἐπὶ τῆς βραχώδους ἀκτῆς σώζονται τὰ ἐρείπια ἀρχαίου παρεκκλησίου ἀφιερωμένου εἰς τοὺς Ἁγίους Φανέντας (κοινῶς Ἅη Φανόντες.) Κάτωθεν τοῦ παρεκκλησίου τούτου ὑπάρχει μέγα σπήλαιον ὅπου οἱ Χριστιανοὶ προσέρχονται ἀνάπτοντες κηρία καὶ ἄλλα ἀφιερώματα ἀφήνοντες εἰς τὴν χάριν τῶν ρηθέντων Ἁγίων.

Εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς παραλίας ἀπόστασιν πρὸς τὸ χωρίον Ἅγ. Ἐπίκτητος ὑπάρχει ἐκκλησία ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον, τελεῖται δὲ λειτουργία ἅπαξ τοῦ ἔτους ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ.

Ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Ἁγ. Φανέντας σώζεται παράδοσις ὅτι οὗτοι ἦσαν ἐξόριστοι Γερμανοὶ (Ἀλαμᾶνοι) οἵτινες ἐναυάγησαν εἰς τὴν εἰρημένην τοποθεσίαν καί τινες τούτων ἠσκήτευσαν ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐκείνῳ ἐν ᾧ λέγεται ὅτι οὐ πρὸ πολλοῦ ἔτι εὑρέθησαν ὀστᾶ. Ἐκ τῶν Γερμανῶν τούτων τινὲς ἡγίασαν, ὡς ὁ Ἅγ. Κωνσταντῖνος ὁ Ἀλαμᾶνος ἐν Ὁρμίδιᾳ, ὁ Ἅγ. Βυσσαρίων, ὁ Ἅγ. Ἀναστάσιος ἐν Περιστερωνοπηγῇ κλπ.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς παραδόσεως παραπέμπομεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν εἰς τὰς ἑξῆς πηγὰς περὶ τῶν Ἁγίων τούτων.

1. Λ. Μαχ. Βιβλ. Κ. Σάθα σελ. 72
2. Φλ. Βουστρ. ἔκδοσις R. de Mas Latrie » 35

3. Van Bruny. Excerpta Cypria σελ. 8
4. B. Bordone, » » » 121
5. Drummond, » » » 218
6. M. O. Richter, Kypros, the Bibleand Homer » 223

Ἡ πληροφορία ἣν ὁ κ. Richter παρέχει ἐν σημειώσει του περὶ λειτουργίας τελουμένης εἴς τινα θέσιν περὶ τὰ $^{5}/_{8}$ τοῦ μιλίου δυτικῶς τῆς Μονῆς Ἁγίου Χρυσοστόμου ἐπὶ ξηροῦ κρημνοῦ ἐνώπιον βραχώδους ἁγίας Τραπέζης δὲν ἀναφέρεται εἰς τοὺς Ἁγίους Φανέντας, ὡς ἀσφαλῶς ἐξηκριβώσαμεν ἐσχάτως, ἀλλ' εἰς τὸν ἅγ. Ἐπιφάνιον (κοινῶς ἅης Πιφάνης) οὗτινος ἡ μνήμη ἑορτάζεται ἐν τῇ ρηθείσῃ θέσει κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἁγίου τούτου (12)25 Μαΐου). Ἡ πληροφορία τοῦ κ. Richter ὅθεν ἦτο ἐσφαλμένη.

Οἱ Τοῦρκοι καλοῦσι τὴν τοποθεσίαν ὅπου κεῖνται οἱ Ἅγ. Φανέντες Ζιαρὲτ, ὡς ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ τεμένους ὅπερ εὑρίσκεται ἐκεῖ πλησίον καὶ ὅπου οἱ Μωαμεθανοὶ προσέρχονται χάριν προσκυνήματος. Τὸ μνημεῖον εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν φύλαξιν ἑνὸς Τεκὲ Χότζα.

ΑΓΙΟΣ ΕΡΜΟΛΑΟΣ. Κεῖται ἐν τῇ πεδιάδι εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοὺς πρόποδας τῆς νοτίου πλευρᾶς τῶν Κερυνειακῶν ὀρέων.

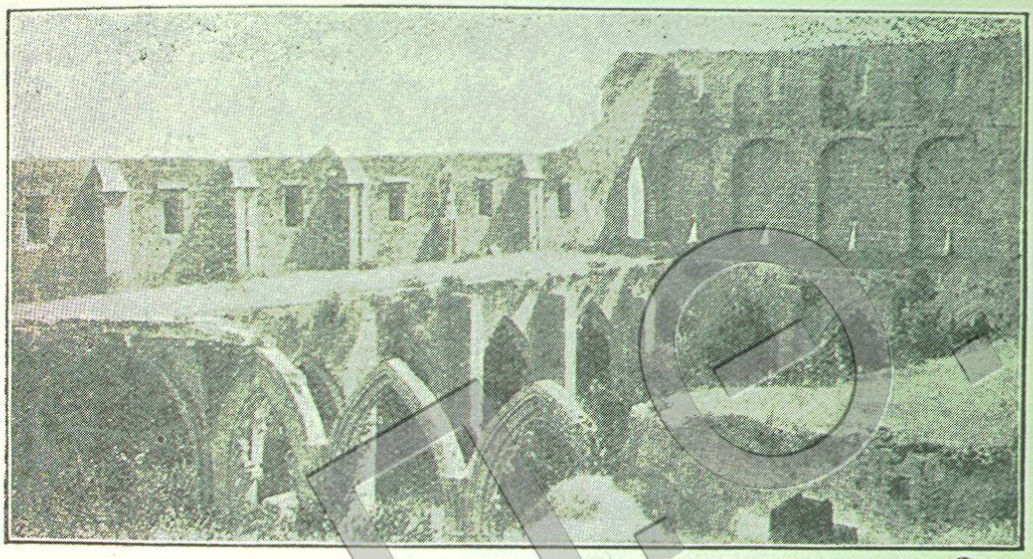
Κάτοικοι.—205 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ 48 Μωαμεθανοὶ, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν Γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποὶ, βάμβαξ, κεράτια, κλπ.

Ἐκκλησία.—Ἅγιος Ἑρμόλαος κτισθεῖσα τῷ 1858.

ΠΕΛΛΑΠΑΣΙ. (Ἴδε εἰκόνα 4.) Κεῖται ἐν μέρει ἐπὶ ὀροπεδίου καὶ ἐν μέρει ἐντὸς μεγάλης κοιλάδος εἰς τοὺς πρόποδας ὑπερκειμένου ὑψηλοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς βουνοῦ καὶ περιστοιχίζεται ὑπὸ ἀλσῶν ἐλαιῶν καὶ κερατεῶν καὶ ὑπὸ κήπων ἐξ ἐσπεριδοειδῶν δένδρων κ.τ.λ. Ἔχει θέαν δεσπόζουσαν

Εἰκὼν 4. [σελ. 127—8.]

Νοτιοδυτικὴ ἄποψις τοῦ ὡραιοτάτου Μοναστηρίου Πελ[λ]απαΐς (*Bellabaese*) ἢ Δελαπαΐς (*De Lapais*) τοῦ Τάγματος τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγ. Αὐγουστίνου, οἰκήσαντος τὴν θέσιν ταύτην ἐπὶ τῆς βασιλείας Γουϊδωνος Λουζινιανοῦ (1192—94) ἢ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀμωρὺ (1194—1205) καὶ ὡσπασθέντος τὸν Κανόνα (Τάξιν) τῶν Πρεμοντρὲ τῷ 1206 ἀδείᾳ τοῦ Λατίνου Ἀρχιεπ. *Thierry* (Θίερρυ). (Ὅρα «*L'Art Gothique*» *tom. 1. p. 202—36*). Αἱ ἀψίδες παριστῶσι τὰ προπύλαια καὶ στοὰς τῆς Μονῆς. Ἡ ἄνωθεν τούτων λευκὴ ὁριζόντιος γραμμὴ παριστᾷ τὸ ἄνδηρον τοῦ Ἐστιατορίου (*Refectoir*), τοῦ Κοιτῶνος (*Dortoir*) καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἄνωθεν τῆς λευκῆς γραμμῆς ἀριστερὸν τμῆμα παριστᾷ τὴν μεσημβρινὴν ἄποψιν σειρᾶς ὑψηλῶν θυρίδων ἐπὶ τῆς ὀροφῆς τοῦ ἑστιατορίου. Ἡ τὰ 4 μεγάλα παράθυρα περιλαμβάνουσα δεξιὰ πλευρὰ παριστᾷ τὴν δυτικὴν ἄνω ἄποψιν τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Δὲ Μᾶς Λατρῆ λέγει. «Μετὰ τὴν Νεάπολιν καὶ τὸν Βόσπορον ἡ πεδιὰς τῆς Κερυνείας καὶ τοῦ Δελλαπαΐς εἶνε ἴσως τὸ ὡραιότερον τόπιον τῆς Μεσογείου». (Ὅρα *L. De Mas Latrie, L'Ile de Chypre, 1879. p. 3.*)

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ ★ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ★
Α.Π.Θ.

τῆς κάτωθεν καταφύτου καὶ μαγευτικῆς κοιλάδος καὶ τῆς θαλάσσης. Ἰδίᾳ αὐτόχρημα πανόραμα ἀπεριγράπτου μαγείας εἶνε ἡ θέα ἥτις ἐκτυλίσσεται πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς τῶν δωματίων τῆς ὡραιοτάτης ἀρχαίας καὶ ἱστορικῆς μονῆς ἱσταμένου καὶ τὴν κάτωθι κοιλάδα καὶ τὸ Κιλικικὸν πέλαγος ἀτενίζοντος ἐπισκέπτου. Τὸ τοπίον τοῦτο ἀμιλλᾶται μὲ τὰ ὡραιότερα τοπία τῆς Ἑλβετίας. Τὸ χωρίον τοῦτο κοινῶς ὀνομάζεται «Μοναστῆρι» ὡς ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ Μονῆς.

Κάτοικοι.—498 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ 2 Μωαμεθανοί, ἀσχολούμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ δενδροκομίαν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου διακρίνονται ἐπὶ ἄκρᾳ φιλοπονίᾳ.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, κεράτια, ἐλαῖαι, κουκούλια κ.λ.π.

Ἐκ τῶν κερατίων οἱ κάτοικοι κατασκευάζουσι μαῦρον μέλι καὶ μελίπυκτον τὸ κοινῶς «Παστέλλι» καλούμενον.

Ἐκκλησίαι.—Παναγία ἡ Ἀσπροφοροῦσα, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Οὔγου Δ΄ μεταξὺ τοῦ 1324 καὶ 1339 μ.Χ.

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Βυζαντινὴ μικρὰ κατερειπωμένη Ἐκκλησία, μικρὸν νοτιοδυτικῶς τοῦ χωρίου παρὰ τὴν εἰς Δίκωμον—Λευκοσίαν διὰ τῶν ὀρέων ἄγουσαν.

Ὁ κ. Geo. Geffery ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Κύπρῳ ἀρχαιολογικῶν Μνημείων ἔργῳ του, Μέρος 6ον, σελ. 11, ἀναφέρει τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα περὶ τοῦ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ σωζομένου Κοινοβίου (εἰκὼν 4). «Τὸ Κοινόβιον τοῦ Πελλαπαϊσίου εἶνε βεβαίως τὸ μεγαλοπρεπέστατον ἐνθύμιον καὶ ἀρχιτεκτονικὸν μνημεῖον τῆς Λουζινιανικῆς δυναστείας ἐν Κύπρῳ. Ἐσχεδιάσθη ἐπὶ κλίμακος καὶ μετὰ τελειότητος ἐπαξίας τῶν βασιλικῶν αὐτοῦ θεμελίωνκαὶ τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ προστασίας. Εἶνε ἐντελῶς ἀνόμοιον πρὸς οἱονδήποτε ἄλλο τοῦ εἴδους του ὅπερ σώζεται ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ δύναται μόνον νὰ

παραβληθῇ πρὸς παρόμοια μοναστήρια ἐν Ἱσπανίᾳ ἢ Ἰταλίᾳ. Τοιοῦτό τι ὑπόδειγμα βοηθεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ κατανοήσωμεν τὰς περιγραφὰς διαφόρων Λουζινιανικῶν μεγάρων καὶ ἄλλων κτιρίων ἀλλαχοῦ τῆς νήσου, ὧν ἴχνη τώρα δὲν σώζονται. Τὸ μέγα Δομινικανὸν Μοναστήριον ἐν Λευκοσίᾳ, ἐπὶ παραδείγματος, φαίνεται ὅτι θὰ ἦτο πολὺ ἐπιβλητικώτερον σύμπλεγμα καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ τοῦ Πελλαπαϊσίου». Τὸ Μοναστήριον τοῦ Πελλαπαϊσίου ἱδρύθη τῷ 1232 ὑπὸ Ἀρχιεπισκόπου Thierry δυνάμει γράμματος τοῦ Πάπα Γρηγορίου Θ'.

ΑΝΩ ΔΙΚΩΜΟΝ. Κεῖται ἐπὶ λοφίσκου προσβλέποντος τὴν Λευκοσίαν, ἐν τῷ νοτίῳ τμήματι τῆς Ἐπαρχίας Κερυνείας.

Κάτοικοι. 338 πάντες χριστιανοί, καταγινόμενοι κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Αἱ πτωχαὶ τάξεις ἐργάζονται εἰς τοὺς δημοσίους δρόμους, αἱ δὲ γυναῖκες εἶνε πολὺ ἐπιτήδειαι περὶ τὴν θραῦσιν σκύρων διὰ ὁδοποιίαν.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, σήσαμον, βάμβαξ, κουκούλια κ.τ.λ.

Ἐκκλησίαι.—Ὁ προφήτης Ζαχαρίας, κτισθεῖσα τῷ 1864, καὶ ἐπισκευασθεῖσα τῷ 1894.

Δυτικῶς τοῦ χωρίου τούτου, κεῖται ἐν κοιλάδι ἡ Ἔπαυλις Ὀνοίσια τοῦ κ. Πασχάλη Κωνσταντινίδου ἥτις κέκτηται ἄφθονα πηγαῖα ὕδατα καὶ λίαν εὐφόρους γαίας παραγούσας δημητριακοὺς καρποὺς, βάμβακα, σήσαμον κλπ. Αὕτη κέκτηται ἐπίσης μέγα ποίμνιον. Οἱ ἐν αὐτῷ εὑρεθέντες κάτοικοι κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1901 ἦσαν 23.

ΚΑΤΩ ΔΙΚΩΜΟΝ. Κεῖται εἰς πεδιάδα νοτίως τῆς Κερυνειακῆς ὀροσειρᾶς, ἀπέχει δὲ τοῦ Ἄνω Δικώμου περὶ τὸ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας.

Κάτοικοι. 630 πάντες Χριστιανοί, ἐνασχολούμενοι κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, τινὲς δὲ εἶνε ποιμένες καὶ πολλοὶ ἀγωγιᾶται. Αἱ

πτωχαὶ τάξεις ἐργάζονται ἐπὶ τῶν δημοσίων ὁδῶν, ἰδίᾳ δὲ αἱ γυναῖκες ἀπέκτησαν ἀξιοσημείωτον ἐπιτηδειότητα περὶ τὸ θραύειν σκύρρα διὰ ὁδοποιίαν.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, βάμβαξ, κουκούλια, σήσαμον κλπ.

Ἐκκλησίαι.—Ὁ Ἅγιος Γεώργιος, ἀνεγερθεῖσα τῷ 1887. Ὁ Ἅγιος Δημητριανὸς Τσαρλᾶς, ἥτις εἶνε ὑπόγειον προσευκτήριον ἢ σπήλαιον κείμενον μεταξὺ τοῦ Ἄνω καὶ Κάτω Δικώμου.

ΔΙΟΡΙΟΣ. Κεῖται εἰς τὸ νοτιοδυτικὸν ἄκρον τοῦ Ὀροπεδίου τῆς Μύρτου καὶ ἐπιβλέπει τοῦ Κόλπου Μόρφου καὶ τῶν ἐκ πεύκων ἢ ἐλάτων ὡραίων δασῶν Διορίου, Κορμακίτου καὶ Ἁγίας Εἰρήνης.

Κάτοικοι.—319 Ἕλληνες χριστιανοὶ καὶ 185 Μωαμεθανοί, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, κεράτια, ἐλαῖαι, κύαμοι, βάμβαξ, κουκούλια κλπ.

Ἐκκλησία.—Ἡ Ἁγία Μαρίνα, κτισθεῖσα τῷ 1849.

ΕΛΑΙΑ. Κεῖται ἐπὶ λοφίσκου εἰς τοὺς πρόποδας τῆς βορείου ὀροσειρᾶς, ἐν τῷ μέσῳ ἐλαιώνων.

Κάτοικοι.—31 πάντες Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια, κ. τ. λ.

Ἐκκλησία.—Ὁ Ἅγιος Νικόλαος κτισθεῖσα τῷ 1880.

ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ ἢ ΚΑΛΟΡΚΑ. Κεῖται ἐν τῷ μέσῳ 3 λόφων καλουμένων Ξυλόβουνα, Ρούμουλα καὶ Ἐληόβουνο, πλησίον τοῦ δάσους Καρτάλδαγ. (Γυπῶν Ὄρος)

Κάτοικοι.—431 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, τινὲς δὲ εἰς τὴν ἀνθρακοποιίαν.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια, χρυσόμηλα κ.λ.π.

Ἐκκλησία.—Ὁ ἅγιος Μάμας οἰκοδομηθεῖσα ἐν ἔτει 1865. Εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς Ἀγγλικοῦ μιλίου ἀνατολικῶς τῆς Καλογραίας ἐντὸς ἀπομεμονωμένης δασώδους καὶ στενῆς κοιλάδος κεῖται τὸ ἀρχαῖον Μοναστήριον ὁ Ἀντιφωνητὴς, οὗτινος ἡ Ἐκκλησία εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Παναγίας Παρθένου. Ἡ Μονὴ αὕτη ἐκινδύνευσε νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας τῶν Μωαμεθανῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἀλλ' εὐτυχῶς ἐσώθη ἀγορασθεῖσα ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Ἀριστείδου Ἀπεγήτου ἐκ Λάρνακος ὅστις ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐνέμετο ταύτην.

Κατόπιν περιῆλθεν εἰς χεῖρας Μοναχοῦ τινος καὶ τελευταίως, ἔτει 1906ῳ, αὕτη ἐπωλήθη ὑπὸ τοῦ Μοναχοῦ τούτου εἰς τὴν πλουσίαν Μονὴν Κύκκου, διότι τούτου ἄνευ κληρονόμου ὄντος, ἡ Μονὴ ἀφεύκτως θὰ περιήρχετο μετὰ τὸν θάνατόν του εἰς τὸ Στέμμα συμφώνως τῷ Νόμῳ.

Ἡ Ἐκκλησία, ἥτις διατηρεῖ εἰσέτι μεγάλας καὶ μικρὰς τοιχογραφίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἁγίων, ἀνάγεται εἰς τοὺς ἀρχαίους Βυζαντινοὺς χρόνους.

Εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς Ἀγγλικοῦ μιλίου δυτικῶς τῆς Μονῆς Ἀντιφωνητοῦ κεῖται ἡ Μονὴ Μελανδρίνης, μικρὸν ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης. Ἡ Ἐκκλησία ἥτις φαίνεται ἀναγομένη εἰς τὴν 14ην ἑκατονταετηρίδα εἶνε ἐν καλῇ καταστάσει, ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ τοιχογραφίαι ἐντελῶς ἐξέλιπον. Αὕτη εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τὴν Παναγίαν, διατηρεῖ δὲ τὸ ἀρχαῖον κωδωνοστάσιόν της εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον. Ἡ μονὴ αὕτη κέκτηται μέγαν ἀριθμὸν ἐλαιοδένδρων καὶ χαρουποδένδρων, ὡς καὶ εὐφορωτάτας γαίας ἐπαρκῶς ἀρδευομένας.

Μικρὸν ἀνατολικῶς τῆς Μελανδρίνης εἰς θέσιν καλουμένην «Μοῦλον ἢ Μοῦλος» κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Μακαρίας ἣν ἀναφέρει ὁ Πτολεμαῖος ἐν τῇ Γεωγρ. αὐτοῦ 4, 4.

Νοτιοδυτικῶς τῆς Μελανδρίνης, ἐντὸς τοῦ δάσους Καρτάλδαγ,

εὑρίσκεται μικρὰ ἐκκλησία Βυζαντινογοτθικοῦ ρυθμοῦ ἥτις ὑπῆρξέ ποτε τὸ κέντρον μοναστικῆς κατοικίας ἧς λείψανα ὅμως τέλεον ἐξέλιπον, πλὴν τῆς παρὰ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς ἐκκλησίας πύλης τῆς εἰσόδου. Τὸ μοναστήριον τοῦτο ἐνδέχεται νὰ χρονολογῆται ἀπὸ τῆς 14ης ἑκατονταετηρίδος.

ΚΑΜΠΥΛΗ. Κεῖται ἐν τῇ νοτίως τῆς Κερυνειακῆς ὀροσειρᾶς πεδιάδι.

Κάτοικοι.—141 Μωαμεθανοὶ καὶ 10 Μαρωνῖται ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, βάμβαξ, σήσαμον, κ.λ.π.

Ἐκκλησία.—Μαρωνιτική. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Παναγίας Παρθένου, ἐπισκευασθεῖσα τῷ 1800.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Δανδίνη τῷ 1596 καὶ ὑπὸ τοῦ Μαρίτη τῷ 1769 ὡς σπουδαῖον καὶ ὡς κατοικία ἑνὸς Τούρκου Ἀγᾶ.

Τζαμίον.—Ὁ Ὀμὲρ Ἀγᾶς.

ΚΑΡΑΒΑΣ. Κεῖται ἐν μέρει ἐπὶ ὁμαλοῦ ἐδάφους, ἐν μέρει ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ ὅστις χωρίζει αὐτὸ εἰς δύο καὶ ἐπὶ λοφίσκων, περιστοιχίζεται δὲ ὑπὸ εὐφόρων γαιῶν ἀρδευσίμων ἐκτεινομένων μέχρι τῆς παραλίας τῆς Ἀχειροποιήτου. Ἱστάμενός τις παρὰ τὸν κεφαλόβρυσον τοῦ ποταμοῦ ἀπολαύει μαγευτικῆς θέας ἐπὶ τῆς κάτωθεν καταφύτου κοιλάδος, τῶν κήπων τοῦ χωρίου καὶ τῆς θαλάσσης.

Ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ χωρίου ὑπάρχουσι πολλαὶ ἀηδόνες ὧν τὸ ἡδύφθογγον κελάδημα ηὐτυχήσαμεν νὰ ἀκούσωμεν καὶ ἡμεῖς.

Κάτοικοι.—1588 πάντες Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι ἀσχολούμενοι κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κηπουρικὴν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, γεώμηλα,

κύαμοι, σήσαμον, βάμβαξ, κουκούλια, κολοκάσιον, ξυνολέμονα κλπ.

Ἐκκλησίαι.—Ὁ Ἅγιος Γεώργιος εἰς τὸ νοτιοατολικὸν ἄκρον τοῦ χωρίου κτισθεῖσα τῷ 1804.

Ἡ Ἁγία Εἰρήνη εἰς τὸ νοτιοδυτικὸν ἄκρον τοῦ χωρίου, κτισθεῖσα τῷ 1806.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Μονῆς Ἀχειροποιήτου, ἀφιερωμένη εἰς τὸ Ἅγιον Μανδήλιον, ἤτοι τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν ἐπὶ μανδηλίου τῷ Βασιλεῖ Αὐγάρῳ σταλεῖσαν. Ὁ κ. Geo Jeffery λέγει ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἐνδέχεται νὰ ἦνε ἀρχικῶς μεγάλης ἀρχαιότητος, καὶ ὅτι ἡ παροῦσα οἰκοδομὴ εἶνε Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ τοῦ Μεσαίωνος. Ἡ Ἁγ. Τράπεζα καὶ τὸ εἰκονοστάσιον κατέχουσι τὰς ἀρχικὰς αὐτῶν θέσεις, τὸ δὲ τελευταῖον ὑποστηρίζεται ὑπὸ δύο ἀρχαίων μαρμαρίνων στηλῶν.

Ὁ Ἅγιος Εὐλάλιος, μία ἐκ τῶν ὡραιοτάτων καὶ κάλλιστα διατηρουμένων Βυζαντινο-Γοτθικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Κύπρῳ, ἀνατολικῶς τῆς Μονῆς Ἀχειροποιήτου, ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τῆς Λαμπούσης (ἀρχαίας Λαπήθου).

Παρεκκλήσιον Ἁγ. Εὐλάμπιος ἀπέχον περὶ τὰ πεντήκοντα βήματα ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου τῆς Μονῆς Ἀχειροποιήτου, εἶνε λελαξευμένον ἐντὸς βράχου, ἐν μέσῳ λατομείου, οἱ δὲ τοῖχοι του ἀποτελοῦνται ἐκ βράχου περὶ τὸ ἓν μέτρον πάχους ἕκαστος, ἀλλ' εἶνε διάτρητοι εἰς ὅλας τὰς πλευρὰς μὲ νεκρικὰς ἐσοχὰς ὡς ἐν κατακόμβῃ.

Ἄλλαι ἐκκλησίαι ἐν τῇ ἀνατολικῇ περιοχῇ τῆς Λαμπούσης καὶ πέριξ τῆς κωμοπόλεως Καραβᾶ εἰσὶν αἱ ἑξῆς :

Ἅγιος Ἀνδρόνικος οἰκοδομηθεῖσα τῷ 1400 μ. Χ. ἅγιος Ἀντώνιος, ἅγιος Κυριακὸς, Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος, Ἁγία Μαρίνα, Ἅγιος Παντελεήμων, Ἀπόστολος Ἀνδρέας, Ἅγιος Παῦλος, παρὰ τὸν δρόμον Καραβᾶ—Γομαρίστρας καὶ Ἅγιος Πέτρος.

ΚΛΡΜΙ. Κεῖται εἰς ὑψηλὴν θέσιν πλησίον καὶ δυτικῶς τοῦ Ἀ-

γίου Ἱλαρίωνος. Ἔχει δεσπόζουσαν θέαν ἐπὶ τῆς ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ κερατεῶν καταφύτου πεδιάδος, ὡσαύτως δὲ ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Κάτοικοι.—518 πάντες Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι περὶ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια κ. τ. λ.

Ἐκκλησίαι.—Ἐντὸς τοῦ χωρίου. ἁγία Μαρίνα καὶ Σωτὴρ, ἀμφότεραι ἄνευ ἀρχιτεκτονικῆς ἀξίας. Πέριξ τοῦ χωρίου εὑρίσκονται τὰ ἑξῆς παρεκκλήσια : Παναγία, ἅγιος Γεώργιος, ἅγιος Παντελεήμων καὶ ἅγιος Ἠλίας ὅπερ κεῖται ἐντὸς τοῦ Δάσους Καρμίου ἢ Παλαιοπύργου, νοτιοδυτικῶς τοῦ Φρουρίου Ἁγίου Ἱλαρίωνος. Παρὰ τὸ παρεκκλήσιον τοῦτο σώζεται ἀρχαῖος Πύργος καὶ ἐρείπια κατοικιῶν· τελεῖται δὲ πανήγυρις κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Προφήτου Ἠλίᾳ.

ΚΑΡΠΑΣΙΑ. Κεῖται ἐν τῇ πεδιάδι Μύρτου, νοτίως τοῦ χωρίου τούτου, καὶ πλησίον τοῦ δάσους Καρπάσιας.

Κάτοικοι.—67 πάντες Μαρωνῖται ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα.—δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, χαρούπια, βάμβαξ, κλπ.

Ἐκκλησία.—Ὁ Τίμιος Σταυρὸς, ἧς ἡ θεμελίωσις εἶνε ἀρχαία ἀλλ' ἡ ἐκκλησία ἐπεσκευάσθη σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου τῷ 1894.

ΚΑΖΑΦΑΝΙ ἢ ΚΑΖΑ ΠΙΦΑΝΙ. Κεῖται ἐν μέσῳ πυκνῶν ἐλαιώνων καὶ κερατεώνων, ἀκριβῶς κάτωθεν τοῦ Πελλαπαϊσίου.

Κάτοικοι.— 389 Μωαμεθανοὶ καὶ 211 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, κηπουρικὴν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ἐπίσης δὲ εἰς τὴν κατασκευὴν μαύρου μέλιτος καὶ μελιπύκτου ἢ παστελίου, ἐκ κερατίων.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποὶ, ἐλαῖαι κεράτια, γεώμηλα, κύαμοι, κουκούλια, βάμβαξ, σήσαμον κλπ.

Ἐκκλησίαι.—Παναγία ἡ Ποταμίτισσα ἢ τοῦ Ποταμοῦ, κτισθεῖσα κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα. Ὁ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος, κτισθεῖσα τῷ 1850 καὶ ὁ ἅγιος Ἀνδρόνικος.

Μικρὸν παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Μάμαντος σώζεται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τῆς καλουμένης Μούττης τῆς Ρκᾶς, νοτιοδυτικῶς τοῦ Κάζα Πιφάνι, ὅπου τελεῖται πανήγυρις κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Μάμαντος.

Ἐν τῷ χωρίῳ ὑπάρχει ἓν Τζαμίον καλούμενον Ἀλτινδζῆ Ἰσμαὴλ Ἀγᾶ.

ΚΙΟΜΟΥΡΤΖΟΥ. Μικρὸν Τουρκικὸν χωρίον, κείμενον μεταξὺ τῶν χωρίων Ἀγρίδι καὶ Κρηνί, εἶνε δὲ ἐκτισμένον ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀπορρῶγος βράχου ὅστις ἐκτείνεται δυτικῶς τοῦ χωρίου Ἀγρίδι κατὰ μῆκος τῆς λαγκῶνος τῆς νοτίου ὀροσειρᾶς.

Κάτοικοι.—43 Μωαμεθανοί, 2 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι περὶ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια, βάμβαξ κ.λ.π.

ΧΑΡΤΖΑ. Κεῖται ἐν τῷ μέσῳ λόφων περιστοιχιζομένων ὑπὸ κερατεώνων καὶ πευκώνων εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Κερυνείας, ἔχει δὲ πολλὰς παλαιὰς οἰκίας μετὰ περιέργων λιθίνων ἀντιστηριγμάτων τῶν τοίχων ἐν Γοτθικῷ ρυθμῷ.

Κάτοικοι.—224 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ 19 Μωαμεθανοί, ἀσχολούμενοι περὶ τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ἀνθρακοποιίαν.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια κ.λ.π.

Ἐκκλησία.—Ὁ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος κτισθεῖσα τῷ 1850.

ΚΑΕΠΙΝΗ ἢ ΓΑΕΠΙΝΗ (ὡς κοινῶς καλεῖται), Τουρκιστὶ δὲ ΑΡΑΠ ΚΙΟΪ, ἤτοι χωρίον τῶν Μαύρων. Κεῖται ἐπὶ ὀροπεδίου καὶ προσβλέπει τὴν θάλασσαν ἐξ ἧς ἀπέχει περὶ τὰ δύο Ἀγγλικὰ μίλια.

Κάτοικοι.—144 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ 26 Μωαμεθανοί, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ἀνθρακοποιίαν.

Προϊόντα. — Δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, βάμβαξ κ.λ.π.

Ἐκκλησίαι.— Ὁ Ἅγιος Λουκᾶς κτισθεὶς περὶ τὸ 1400ον ἔτος μ.Χ. καὶ ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου κτισθεῖσα περὶ τὸ 1000ον μ.Χ.

Ἀνατολικῶς τῆς Κλεπίνης, κάτωθεν τοῦ Βουφαβέντου, εὑρίσκεται τὸ Τζιφλίκιον ἡ Τράπεζα (κοινῶς Τραπέζου) ὅπερ ἔχει 6 Ἕλληνας Ὀρθοδόξους καὶ 15 Μωαμεθανοὺς κατοίκους ἀσχολουμένους περὶ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ ἢ ΒΟΥΡΚΑΡΗΣ, τζιφλίκιον ἀνατολικῶς τῆς Κλεπίνης περὶ τὸ ἓν ἀγγλικὸν μίλιον ἀπέχον τῆς παραλίας.

Κάτοικοι 32 ἕλληνες ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι περὶ τὴν γεωργίαν.

ΚΟΝΤΕΜΕΝΟΣ. Κεῖται ἐπὶ ὀροπεδίου ἐν τῇ νοτίῳ πεδιάδι τῆς ἐπαρχίας, περιστοιχίζεται δὲ ὑπὸ εὐφόρων ἀγρῶν.

Κάτοικοι 369 πάντες ἕλληνες ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, χαρούπια, κύαμοι, βάμβαξ, κουκούλια κλπ.

Ἐκκλησία, ὁ ἅγιος Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος κτισθεῖσα τῷ 1841.

ΚΟΡΜΑΚΙΤΗΣ. Κεῖται ἐπὶ μικροῦ ὀροπεδίου, 7 μίλια ἀπέχοντος τοῦ ἀκρωτηρίου Κορμακίτου. Ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου ὑπάρχει γραμμὴ λόφων, δυτικῶς δὲ μεγάλη ἔκτασις καλλιεργουμένων γαιῶν.

Κάτοικοι 503 Μαρωνῖται, 10 Μωαμεθανοί, ἀσχολούμενοι περὶ τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ἀνθρακοποιίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, χαρούπια, βάμβαξ, κουκούλια κλπ.

Ἐκκλησίαι. Ὁ ἅγιος Γεώργιος οὗτινος ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἀνά-

γεται εἰς τὸν 15ον αἰῶνα, καὶ ἡ Παναγία, παρεκκλήσιον τοῦ 15ου αἰῶνος, δυτικῶς τοῦ χωρίου. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ καταρρευσασῶν τοιχογραφιῶν καλοῦ ρυθμοῦ.

Τζιφλίκιον Χέρισα, δυτικῶς τοῦ Κορμακίτου. Ἐνταῦθα κεῖνται ἀρχαῖαι στῆλαι. Μεταξὺ τοῦ Τζιφλικίου τούτου καὶ τῆς μεγάλης μήπω ἀναγνωρισθείσης ἐρειπωμένης πόλεως βορείως τῆς ἁγίας Εἰρήνης ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Μόρφου, εὑρίσκεται ἐκκλησία ἐρειπωμένη, ἥτις βλεπομένη ἀπὸ ἀποστάσεως φαίνεται ὅτι εἶνε τοῦ συνήθους Βυζαντινο-Γοτθικοῦ σταυροειδοῦς σχεδίου μετὰ κεντρικοῦ θόλου.

ΚΟΥΤΣΟΒΕΝΤΗΣ. Κεῖται ἐπὶ τῶν λόφων παρὰ τὴν μονὴν Χρυσοστόμου, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Βουφαβέντου.

Κάτοικοι 45 ἕλληνες ὀρθόδοξοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, χαρούπια κλπ.

Ἐκκλησίαι. Ἡ ἐντὸς τοῦ χωρίου ἐκκλησία τέλεον κατειρηπώθη, οἱ δὲ κάτοικοι ἐκκλησιάζονται ἐν τῇ παρακειμένῃ ὡραίᾳ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου.

Μεταξὺ τοῦ χωρίου καὶ τῆς Μονῆς ταύτης κεῖνται τὰ ἐρείπια ἐνδιαφέροντος Βυζαντινοῦ ναοῦ, τῆς Παναγίας τοῦ Κουτσοβέντη, ἐκτισμένου ἐκ κεραμοπλίνθων. Νοτίως τοῦ ναοῦ τούτου εὑρίσκεται παρεκκλήσιον ἢ προσευκτήριον ἐκτισμένον διὰ τοῦ αὐτοῦ ὑλικοῦ. Ἀμφότεραι αἱ ἐκκλησίαι αὗται ἐζωγραφήθησαν ἐν ὑπερόχῳ ρυθμῷ.

ΚΡΗΝΙ ἢ ΚΡΗΝΗ. Κεῖται εἰς μικρὰν ἀπόστασιν δυτικῶς τοῦ μικροῦ χωρίου Κιόμουρτζι ἄνωθεν κοιλάδος καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τῆς νοτίου ὀροσειρᾶς τῆς Κερυνείας.

Κάτοικοι 156 μωαμεθανοὶ καὶ 16 ἕλληνες ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, βάμβαξ, σήσαμον, κύαμοι κλπ.

ΛΑΠΗΘΟΣ. Ἡ μεγάλη αὕτη κωμόπολις ἥτις ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τῆς παρακειμένης ἀρχαίας Λαπήθου ἔχει γραφικωτάτην θέσιν καὶ εἶνε κλιμακηδὸν ἐκτισμένη παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὑπερκειμένου ὑψηλοῦ ὄρους τοῦ καλουμένου «Μούττη τοῦ Λειβαδιοῦ» εἰς τὸ βόρειον μέτωπον τῆς Κερυνειακῆς ὀροσειρᾶς. Ἡ κωμόπολις εἶνε διεσκορπισμένη εἰς μεγάλην ἀκτῖνα, βρίθει δὲ κήπων ἐσπεριοειδῶν δένδρων, ἐλαιώνων καὶ κερατεώνων.

Ἀπὸ τοῦ Κεφαλοβρύσου ὅστις εὑρίσκεται εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κωμοπόλεως ἀναπτύσσεται μαγευτικωτάτη θέα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ θεατοῦ, τὰ θέλγητρα δὲ τῆς γελοέσσης φύσεως, οἱ κάτωθι κείμενοι πολυάριθμοι κῆποι, ἡ ἀπέναντι παραχώδης θάλασσα τῆς Κιλικίας μετὰ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων αὐτῆς καὶ ὁ καθαρὸς κυανοῦς οὐρανὸς κρατοῦσι τὸν ἐπισκέπτην εἰς ἔκστασιν νομίζοντα πρὸς στιγμὴν ὅτι εὑρίσκεται πρὸ τοῦ μαγευτικωτέρου τοπίου τοῦ κόσμου. Οἱ κῆποι καὶ αἱ φυτεῖαι, ὡς καὶ αἱ μεταξὺ τῆς παραλίας καὶ τῆς κωμοπόλεως κείμεναι γαῖαι ἀρδεύονται ὑπὸ τῆς μεγάλης πηγῆς τῆς καλουμένης Κεφαλόβρυσος, ὅστις γυρίζει καὶ πολλοὺς ὑδρομύλους, ἐπίσης δὲ ὑπὸ ἄλλων τεσσαράκοντα περίπου μικροτέρων πηγῶν.

Κάτοικοι, 2445 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ 296 Μωαμεθανοί, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν κηπουρικὴν, τὴν γεωργίαν, καὶ κτηνοτροφίαν, τὴν ἀγγειοπλαστικὴν καὶ εἰς ἄλλας τέχνας. Αἱ δὲ γυναῖκες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ὑφαντουργίαν ἔχουσαι περὶ τοὺς 500 ὑφαντισμοὺς ἱστούς.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποὶ, ἐλαῖαι, κεράτια, γεώμηλα, κύαμοι, κρόμμυα, σήσαμον, βάμβαξ, μεγάλη ποσότης κουκουλίων, μέταξα, λεμόνια, πορτογάλλια, σπόρος κρομμύων (κονάρι) κολοκάσιον κλπ.

Ἐκκλησίαι. Ἁγία Παρασκευὴ κτισθεῖσα τῷ 1835, ἁγία Ἀναστασία κτισθεῖσα τῷ 1869, ἅγιος Θεόδωρος, κτισθεῖσα τῷ 1835, ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος κτισθεῖσα τῷ 1741, ἅγιος

Λουκᾶς κτισθεῖσα τῷ 1862, ἅγιος Μηνᾶς, τῷ 1870, ἅγιος Γεώργιος Σπηλιώτης, τῷ 1896, ἁγία Εὐδοκία, τῷ 1893, ἡ Παναγία Ἀηρκώτισσα ἢ Ἀρκιώτισσα, κτισθεῖσα τῷ 1894· ὑπάρχουσι δὲ καὶ τὰ ἑξῆς παρεκκλήσια ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς κωμοπόλεως. Ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ Ἐξωρινὸς, ὁ ἅγιος Μηνᾶς, ὁ Σωτὴρ, ὁ ἅγιος Ἀρχάγγελος, ἡ ἁγία Βαρβάρα, ἡ ἁγία Μαύρα, ἡ ἁγία Ματοῦσα. Μεταξὺ δὲ τῶν κωμοπόλεων Καραβᾶ καὶ Λαπήθου, πρὸς τὸ νότιον μέρος ὑπάρχει μικρὸν ὑπόγειον παρεκκλήσιον ἢ προσευκτήριον λελαξευμένον ἐντὸς πελωρίου βράχου, καλούμενον δὲ ἁγία Γαλαταροῦσα, ὅπου αἱ γυναῖκες προσέρχονται μετὰ ἀφιερωμάτων ὁσάκις πάσχουσιν ἐξ ἀσθενειῶν τῶν μαστῶν, ἢ ἐξ ἐλλείψεως γάλακτος. Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τούτῳ σώζονται σημαῖαι ἀρχαίων τοιχογραφιῶν.

Εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς κωμοπόλεως Λαπήθου εἰς θέσιν καλουμένην «Ἐμπρὸς Τέμενος» ἀνεκαλύφθη ἔτει 1898ῳ ἀρχαῖον μέγα ἐργοστάσιον ἀγγειοπλαστικῆς ἢ ἀποθήκης ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὑρέθησαν ἀναρίθμητα πήλινα ἀγαλμάτια ἀπεικονίζοντα διαφόρους περιέργους παραστάσεις ἐξ ὧν πολλαὶ ἔφερον ζωηρὰν βαφὴν διαφόρων χρωμάτων. Πολλὰ τοιαῦτα ἀγαλμάτια εὑρίσκονται ἐν τῷ μικρῷ Παραρτήματι τοῦ Κυπριακοῦ Μουσείου ἐν Κερυνείᾳ. Ταῦτα δὲν εἶνε μεγάλης τέχνης ἢ ἀξίας ἀλλὰ ἀνάγονται κατὰ γνωμοδότησιν αἰτηθεῖσαν ἐκ Γαλλίας ὅπου δείγματα ἀπεστάλησαν, ὑπὸ τοῦ πρώην Διοικητοῦ Κερυνείας Ταγματάρχου Τζάμπερλαιην, εἰς Κεραμευτικὴν τῆς 9ης πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος.

ΛΑΡΝΑΞ ἢ ΛΑΡΝΑΚΑΣ τῆς ΛΑΠΗΘΟΥ. Κεῖται εἰς τὸ νότιον μέτωπον τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὑψηλοῦ ὄρους Κόρνου, ὄπισθεν τοῦ χωρίου Βασίλειας καὶ Λαπήθου, περιστοιχίζεται δὲ ὑπὸ ἀλσῶν ἐξ ἐλαιῶν καὶ κερατεῶν.

Ἐκ τῶν Κυπριακῶν τοῦ Σακελλαρίου, Τομ. Α'. σελ. 139—140, ἐρανιζόμεθα τὰς ἑξῆς πληροφορίας περὶ τοῦ χωρίου τούτου.

«Περὶ τὰ πέντε δὲ λεπτὰ μακρὰν αὐτῆς (τῆς κώμης Λάρνακος Λαπήθου) εὑρίσκονται τὰ ἐρείπια μικροῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ θραύσματα μαρμαρίνων ἀγαλμάτων. Πιθανῶς δ' ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ μικρὰ πόλις Λακεδαίμων κειμένη παρὰ τὴν Λακωνικὴν Λάπηθον. Ταύτην δ' ἀναφέρει Στέφανος ὁ Βυζάντιος ὡς μεσόγειον πόλιν λέγων «Λακεδαίμων ἔστι καὶ ἑτέρα Λακεδαίμων Κύπρου μεσόγειος·» ἔτι δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος· «ἔστι δὲ καὶ Κυπρία Λακεδαίμων». (1)

Ἐν αὐτῇ δὲ εὑρέθη ἡ ἀκόλουθος ἐπιγραφή·

Αὕτη εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ βράχου καὶ εἶνε δίγλωσσος Φοινικικὴ καὶ Ἑλληνική. Καὶ ἡ μὲν Φοινικικὴ κεῖται ὑπεράνω τῆς Ἑλληνικῆς, ἐλευθέρα μετάφρασις αὐτῆς οὖσα· ἐδημοσιεύθη δὲ αὕτη ὑπὸ τοῦ M. Vogué ἐν τῷ Journal Asiatique 6, Serie t.x.p. 120. Τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον εἶνε τὸ ἀκόλουθον.

Ἀθηνᾷ Σωτείρᾳ Νίκῃ καὶ βασιλέως Πτολεμαίου
Πραξίδημος Σέσμακος τὸν βω[μὸν] ἀνέθ[ηκ]εν ἀγαθῇ τύχῃ».

Κατὰ ταύτην Πτολεμαῖος ὁ Σωτὴρ ἐνίκησε τῷ 312 π. Χ. τὸν Ἀντίγονον καὶ τοὺς συμμάχους αὐτοῦ βασιλεῖς τῆς Κύπρου »

Κάτοικοι Λάρνακος Λαπήθου, 455 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ 16 Μωαμεθανοὶ ἀσχολούμενοι περὶ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, βάμβαξ, κουκούλια κλπ.

Ἐκκλησίαι. Ἅγιος Δημητριανὸς κτισθεῖσα τῷ 1860. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, νοτιοδυτικῶς τοῦ χωρίου τούτου κεῖται ἡ ἐξόχως γραφικὴ Μονὴ Καθάρων, ἥτις ἀνήκει τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Θρόνῳ τῆς Κύπρου. Ἡ μονὴ εἶνε πλουσία εἰς εὐφόρους γαίας, ἐλαιῶνας

(1) Εὐστάθ. 2,582·

καὶ κερατεῶνας Ἡ ἐν τῇ μονῇ Ἐκκλησία εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τὴν Παναγίαν Παρθένον, ἐκτίσθη δὲ τῷ 1812.

ΜΥΡΤΟΥ. Κεῖται ἐπὶ ὑψηλοῦ ὀροπεδίου νοτιοδυτικῶς τῆς Κερυνείας περιστοιχιζομένη ὑπὸ εὐφόρων γαιῶν καὶ λαχανοκήπων, ἔχει δὲ ἔξοχον κλίμα προσελκῦον πολλοὺς πολίτας ἐκ Λάρνακος καὶ Λευκωσίας πρὸς διαθερισμόν.

Κάτοικοι, 379 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ 2 Μωαμεθανοὶ, ἀσχολούμενοι περὶ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Προιόντα, δημητριακοὶ καρποὶ, ἐλαῖαι, κεράτια, γεώμηλα, βάμβαξ, κουκούλια κλπ.

Ἐκκλησία, Ὁ ἅγιος Παντελεήμων κτισθεῖσα τῷ 1600. Ἐνταῦθα τελεῖται μία ἐκ τῶν πολυπληθεστέρων ἐτησίων πανηγύρεων ἐν Κύπρῳ εἰς μνήμην τοῦ θαυματουργοῦ ἁγίου.

Ὁ κ. Geo Jeffery περιγράφει ὡς ἑξῆς τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην.

«Ἡ ἐκκλησία ἐτροποποιήθη κατὰ πολὺ καὶ ἐμεγεθύνθη εἰς προγενεσνέρους χρόνους, καὶ πιθανῶς κατὰ τὴν 7ην ἢ 8ην ἑκατονταετηρίδα ὁ ἀρχικὸς νάρθηξ κατεδαφίσθη καὶ ἀνεκτίσθη ἐπὶ εὐρυτέρας κλίμακος μετὰ τῆς προσθήκης ἀξιοσημειώτου περιστυλίου ἢ στοᾶς ἐξ ἁψίδων γοτθικοῦ ρυθμοῦ καὶ θολοδομῆς ἐπὶ τῆς νοτίου πλευρᾶς. Ἡ στοὰ αὕτη προφανῶς ἐκτίσθη ὑπὸ προσώπου τινὸς, οὗτινος ὁ τάφος ἐν σχήματι ἱεροῦ βήματος, ὑφίσταται ὑπὸ τὴν κεντρικὴν ἁψίδα τῆς στοᾶς. Δὲν ὑπάρχουν λείψανα ἐπιγραφῆς ἐπὶ τοῦ τάφου τούτου, ἀλλὰ σώζεται παράδοσις ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ἄτομον ὑπῆρξε διάσημος ἰατρός. Μεταξὺ τοῦ νάρθηκος τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς στοᾶς ταύτης ἡ νάρθηκος εὑρίσκεται τὸ παρεκκλήσιον τοῦ πολιούχου ἁγίου ἀναγομένου εἰς ἀρχαίαν χρονολογίαν. Ὁ θόλος αὐτοῦ εἶνε βαρελλοειδὴς καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὸν νάρθηκα ὑπὸ στοᾶς ἀκανονίστου τύπου μετὰ ἡμικυκλίων ἁψίδων αἵτινες πατοῦσιν ἐπὶ καλοβάθρων καὶ φέρον-

ται ἐπὶ βραχειῶν στρογγύλων στηλῶν ἐχουσῶν περίεργα κιονόκρανα, ἀλλ' ἄνευ βάσεως. Τὸ ἀρχαιότερον τοῦτο τμῆμα τοῦ κτιρίου ἀνοίγει εἰς τὴν στοὰν διὰ πολλῶν θυρῶν καὶ παραθύρων.

. . . . . .

Τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος χωρίζεται ἐκ τοῦ ὑπολοίπου τοῦ ἐσωτερικοῦ ὑπὸ κομψοῦ σιδηροῦ παραπετάσματος. Τὸ ἀσύνηθες τοῦτο χαρακτηριστικὸν προσδίδει μέγα ἐνδιαφέρον εἰς τὸ ἐσωτερικόν.»

Ἐν τῷ χωρίῳ Μύρτου κεῖται ἡ Μητρόπολις τῆς Ἐπισκοπικῆς περιοχῆς Κερυνείας καὶ ἡ διάσημος Μονὴ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἧς τὰ δωμάτια, ἀνώγεω καὶ κατώγεω, κατέχουσι μέρος τοῦ δυτικοῦ τμήματος καὶ τὸ ὅλον νότιον καὶ ἀνατολικὸν μέτωπον τοῦ κτιρίου, τοῦ βορείου καὶ τοῦ ὑπολοίπου μέρους τοῦ δυτικοῦ τμήματος κατεχομένου ὑπὸ τῶν κτιρίων τῆς Μητροπόλεως.

Τὸ ἁγίασμα τοῦ ἁγίου τούτου κεῖται εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπὸ τῆς Μονῆς βορειοδυτικῶς ἔχει δὲ ἰαματικὰ συστατικὰ διά τινας ἀσθενείας.

ΟΡΓΑ. Μικρὸν χωρίον κείμενον ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου προσβλέπον δὲ τὸν κόλπον ἁγίου Γεωργίου ἀνατολικῶς τοῦ ἀκρωτηρίου Κορμακίτου. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶνε ἀποικία κατοίκων τῆς κωμοπόλεως Καραβᾶ οἵτινες διέρχονται κυρίως τὸ θέρος ἐνταῦθα χάριν τῶν γεωργικῶν αὐτῶν ἀσχολιῶν.

Κάτοικοι, 100 πάντες Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια κλπ.

Ἐκκλησίαι, ὁ ἅγιος Γεώργιος, κτισθεῖσα τῷ 1896· ἐπὶ λόφου κειμένου πέραν τοῦ χωρίου τούτου, σώζονται ἐρείπια μικροῦ θολωτοῦ παρεκκλησίου.

ΠΑΛΑΙΟΣΟΦΟΣ. Μικρὸν χωρίον κείμενον ἀνατολικῶς τοῦ Καραβᾶ εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Πυρόκρεμμος, ἐν τῷ μέσῳ ἐλαιώνων καὶ κερατεώνων.

Κάτοικοι, 110 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι ἀσχολούμενοι κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν δενδροκομίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια κλπ.

Ἐκκλησία, ἡ ἁγία Παρασκευή, κτισθεῖσα τῷ 1867.

ΦΩΤΤΑ. Μικρὸν Τουρκικὸν χωρίον ἐν τῇ πεδιάδι, νοτίως τῆς ὀροσειρᾶς.

Κάτοικοι, 168 Μωαμεθανοὶ καὶ 1 Ἕλλην Ὀρθόδοξος, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, κύαμοι, βάμβαξ κλπ.

ΦΤΕΡΥΧΑ. Μικρὸν χωρίον κείμενον εἰς τοὺς πρόποδας τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Πυροκρέμμου τῆς καλουμένης Κουρτέλλα, εἰς τὸ βόρειον μέτωπον τῆς ὀροσειρᾶς, ἐν τῷ μέσῳ ἀπειραρίθμων ἐλαιῶν καὶ κερατεῶν.

Κάτοικοι, 105 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, γεώμηλα, κύαμοι, σήσαμον, κουκούλια κλπ.

Ἐκκλησίαι, Παναγία, κτισθεῖσα τῷ 1908. Πλησίον τοῦ χωρίου εὑρίσκεται κατερειπωμένον τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἀρχιτεκτονικῆς τῆς 14ης ἑκατονταετηρίδος μετὰ πολὺ μικροῦ παρεκκλησίου ἐν τῷ κέντρῳ τῆς περιοχῆς.

ΠΙΛΕΡΙ. Μικρὸν χωρίον κείμενον ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου, βλέπον δὲ πρὸς φάραγγα τῆς νοτίου πλευρᾶς τῆς ὀροσειρᾶς.

Κάτοικοι, 8 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ 74 Μωαμεθανοί, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια κλπ.

ΠΛΑΙΣΙΑ. Μικρὰ θερινὴ κατοικία γεωργῶν ἐκ τῆς κωμοπόλεως Καραβᾶ κειμένη ἐπὶ λόφου πλησίον τοῦ χωρίου Πιλέρι.

Κάτοικοι, πάντες γεωργοί.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ καὶ σήσαμον.

ΣΥΣΚΛΗΠΟΣ. Κεῖται εἰς ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὰς κλιτύας τῆς νοτίου ὀροσειρᾶς, δεσπόζει δὲ τῆς πεδιάδος.

Κάτοικοι, 251 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, γεώμηλα, κύαμοι, κουκούλια, σήσαμον κλπ.

Ἐκκλησίαι. Ἡ Χρυσοελεοῦσα, κτισθεῖσα τῷ 1850, ὁ ἅγιος Γεώργιος, νεωτέρα ἐκκλησία, καὶ ἡ ἁγία Εὐδοκία, ἐρειπωμένον παρεκκλήσιον μετὰ τοιχογραφιῶν.

ΣΥΧΑΡΡΙ. Μικρὸν χωρίον κείμενον ἐπὶ λόφων τοῦ νοτίου μετώπου τῆς ὀροσειρᾶς, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Βουφαβέντου.

Κάτοικοι, 172 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, γεωργοὶ καὶ ποιμένες.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, γεώμηλα, κύαμοι, βάμβαξ, σταφυλαὶ κλπ.

Ἐκκλησίαι. Ἅγιος Μηνᾶς, ἅγιος Ἠλίας καὶ Παναγία Ἀψιθιώτισσα, ἐν ἐρειπίοις, ἀρχαῖον Μοναστήριον ἀνῆκον τῷ Ἱεροσολυμιτικῷ Θρόνῳ.

ΤΕΜΠΛΟΣ. Τουρκικὸν χωρίον δυτικῶς τῆς πόλεως Κερυνείας, κάτωθεν τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος κείμενον ἐν μέσῳ ἀλσῶν ἐκ κερατειῶν καὶ ἐλαιῶν.

Κάτοικοι, 121 Μωαμεθανοὶ καὶ 10 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, γεωργοὶ καὶ ποιμένες.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια, βάμβαξ, σήσαμον, γεώμηλα κλπ.

ΤΡΙΜΗΘΙ. Μικρὸν χωρίον, μεταξὺ Τέμπλους καὶ Καρμίου, κείμενον ἐπὶ λόφου ἐν μέσῳ ἐκτεταμένων ἐλαιώνων καὶ κερατεώνων, κάτωθεν τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος,

Κάτοικοι, 122 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, γεωργοὶ καὶ ποιμένες.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια, γεώμηλα, κύαμοι, βάμβαξ, σήσαμον κλπ.

Ἐκκλησίαι. Ἡ Παναγία ἡ Τριμηθιώτισσα, ἀπέχουσα 10 λεπτὰ κάτωθεν τοῦ χωρίου, καὶ ἡ Εὐαγγελίστρια, ἥτις εἶνε ἐνδιαφέρον δεῖγμα ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ 16ου αἰῶνος (Ἐνετικῆς) καὶ κεῖται ἐντὸς τοῦ χωρίου, ἀνῳκοδομήθη ὅμως κατὰ περίεργον τρόπον ἀπὸ τοῦ 1896 καθότι εἶχε καταρρεύσει. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Δανδίνη τῷ 1596.

ΒΟΥΝΟΝ. Κεῖται ἐπὶ λόφου νοτίως τοῦ Βουφαβέντου, μεταξὺ τοῦ χωρίου Συχαρρὶ καὶ Κουτζοβέντη.

Κάτοικοι, 125 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι γεωργοὶ καὶ ποιμένες.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, βάμβαξ κλπ.

Ἐκκλησίαι. Ἅγιος Γεώργιος, κτισθεῖσα τῷ 1850, καὶ ὁ ἅγιος Ρωμανὸς (Μαρωνιτικὴ Ἐκκλησία). Ὁ Girolamo Dandini (1596 μ.Χ.) ἀναφέρει ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο κατεῖχετο ὑπὸ Μαρωνιτῶν, νῦν ὅμως οὐδεὶς τοιοῦτος ὑπάρχει ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ. Κεῖται ἐπὶ ὑψηλοῦ γραφικοῦ λόφου, εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τῶν ὀρέων Κερυνείας, τοῦ Κόρνου, παρὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς ὀροσειρᾶς, ἔχει δὲ θέαν δεσπόζουσαν τῆς ἀπέναντι θαλάσσης καὶ τῆς κάτωθεν τοῦ χωρίου καταφύτου πεδιάδος.

Κάτοικοι, 323 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ 198 Μωαμεθανοί, γεωργοί, ποιμένες καὶ χειρώνακτες.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, γεώμηλα, κύαμοι, σήσαμον, βάμβαξ, κουκούλια κλπ.

Ἐκκλησίαι. Ἅγιος Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη, κτισθεῖσα τῷ 1865. Δυτικῶς τοῦ χωρίου εὑρίσκεται μικρὸν παρεκκλήσιον ἄνευ σπουδαιότητος. Ὑπερθεν τοῦ χωρίου κεῖται τὸ Μοναστήριον τοῦ ὄρους Σινᾶ ὅπερ ἔχει θέαν δεσπόζουσαν τῆς Βασίλειας, τῆς κάτωθι πεδιάδος, καὶ τῆς θαλάσσης. Τὸ παρεκκλήσιον τοῦ μοναστηρίου, ὅπερ φαίνεται ὅτι ἀρχικῶς ἦτο σημαντικῆς ἀρχαιότητος, ὑπέστη δυστυχῶς πολλὰς ἐπιδιορθώσεις καὶ τροποποιήσεις ὥστε νὰ καθί-

σταται λίαν δύσκολος ἡ ἐξακρίβωσις τῶν ἀρχαϊκῶν αὐτοῦ γνωρισμάτων.

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἀνεκαλύφθη κατὰ τὸ ἔτος 1898 ὀρειχάλκινον κέρας ἐλάφου, ὅπερ φαίνεται ὅτι μετὰ ἑτέρου τοιούτου ἀπετέλει ζεῦγος στέφον ἀνδριάντα τινὰ ἢ ἀναθηματικὴν στήλην κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ὀρειχάλκου 1700—900 π.Χ. Τὸ κέρας τοῦτο ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ πρώην Διοικητοῦ Κερυνείας Ταγματάρχου Τζάμπερλαινην διὰ τὴν κυβέρνησιν τῆς Κύπρου καὶ ἀπεστάλη ὑπ' αὐτοῦ εἰς Παρισίους πρὸς ἀναγνώρισιν.

Ὁ Ἔντιμος φίλος Major T. J. Chamberlayne ἀπαντῶν εὐγενῶς εἰς ἡμετέραν ἐρώτησιν ἀπευθυνθεῖσαν αὐτῷ δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν τῆς 6ης Ἀπριλίου 1908 ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ ἐν λόγῳ κέρατος λέγει ὡς ἑξῆς :

«Ἀπέστειλα τοῦτο εἰς Παρισίους ὅπου ἀμέσως ἀνεγνωρίσθη ἐν τῷ Λούβρῳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου *Héron de Ville—Fosse*. Ἐδείχθη ἐπίσης τῷ *Dr. Murray* ἐν τῷ Βρεταννικῷ Μουσείῳ, ὅστις, πιστεύω, ἔλαβε φωτογραφίαν αὐτοῦ. Ἐν Παρισίοις ἐλήφθη ἐκμαγεῖον.

Ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι οὐδὲν ἄλλο κέρας ὅμοιον τούτου ὑπάρχει εἰμὴ ἐν Βερολίνῳ, ἀλλ' ἐν Παρισίοις ἔχουσι δεῖγμα μικρᾶς ἀργυρᾶς θηλείας ἐλάφου μετὰ χρυσῶν κεράτων, τῆς αὐτῆς οἰκογενείας.

Τὸ ἐκ Βασίλειας Κέρας πιθανῶς ἐσκόπει νὰ ἐφαρμόζηται ἐντὸς κεφαλῆς ζῴου παρισταμένου ἐν ὑψηλῷ ἀναγλύφῳ ἐπί τινος τοίχου, ὡς οἱ Ἀσσυριακοὶ Ταῦροι κλπ. ἐν τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς Μουσείοις. Συνεπῶς μόνον ἡ μία πλευρὰ φαίνεται.»

Ἐκ σημειώσεως δὲ εὐγενῶς σταλείσης ἡμῖν παρὰ τοῦ ἐντίμου φίλου κ. C. D. Cobham ἔχομεν τὰς ἑξῆς συμπληρωματικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ ἐν λόγῳ κέρατος.

«Ὀρειχάλκινον κέρας Αἰγάγρου ἀνακαλυφθὲν ἐν Βασίλεια.

Ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ἔχει 0.91 τοῦ μέτρου ἡ δὲ ἐσωτερικὴ 0.77. Ζυγίζει 5 κοιλόγραμμα καὶ 732 χιλιοστὰ τοῦ κϊλογράμμου.

Τὸ ζῷον, οὗτινος τὸ σῶμα πιθανῶς ἦτο ἐκ λίθου, ἦτο Ἀφρικανικοῦ τύπου».

Héron de Ville Fosse
(Acad des Inscr. et B. L. (1901 p. 803.)

Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἀντικείμενον φυλάσσεται ἐν τῷ ἐν Κερυνείᾳ Διοικητηρίῳ.

ΘΕΡΜΕΙΑ. Μέγα ἀγροκήπιον κείμενον νοτιοανατολικῶς τῆς πόλεως Κερυνείας, ἀπέχον ταύτης περὶ τὰ 20 λεπτὰ τῆς ὥρας, εὑρισκόμενον δὲ ἐν τῷ μέσῳ ἀπεράντων ἐλαιώνων, κερατεώνων καὶ κήπων ἐξ ἐσπεριδοειδῶν δένδρων κλπ.

Κάτοικοι, 71 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κηπουρικὴν καὶ κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια, κουκούλια, σήσαμον, βάμβαξ, λεμόνια, κίτρα, πορτοκάλια κλπ.

Ἐκκλησία. Ἡ Παναγία, νέον κτίριον.

ΛΙΒΕΡΑΣ, ἢ ΛΙΒΕΡΑ. Μικρὸν χωρίον ἐκτισμένον ἐπὶ βραχωδῶν λόφων παρὰ τὸ δυτικώτερον ἄκρον τοῦ ἀκρωτηρίου ὁ Κορμακίτης.

Κάτοικοι, 54 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, γεωργοί, βοσκοὶ καὶ ἁλιεῖς.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια κλπ.

Ἐκκλησία. Ἅγιος Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη, κτισθεῖσα τῷ 1894.

ΜΕΛΑΝΙΣΗΚΟΝ ἢ ΜΕΛΑΝΗΣΟΙΚΟΝ. Μικρὸν χωρίον κείμενον ἐντὸς κοιλάδος μικρὸν ἀπεχούσης τοῦ Ἀρμενικοῦ Μοναστηρίου ὁ ἅγιος Μακάριος, ἐπὶ τοῦ βορείου μετώπου τῆς ὀροσειρᾶς.

Κάτοικοι, 18 Μωαμεθανοὶ καὶ 3 Ἀρμένιοι, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, ἐλαῖαι, κεράτια κλπ.

Ἐκκλησία. Ἐπὶ τῆς ἄκρας τῆς φάραγγος τοῦ χωρίου τούτου κεῖται ἐρειπωμένον Βυζαντινὸν Μοναστήριον οὗτινος ἡ μικρὰ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία σώζεται εἰσέτι ἀνέπαφος ὅσον ἀφορᾷ τὴν οἰκοδομὴν καὶ ἀποτελεῖ θαυμάσιον γνώρισμα ἐν τῷ τοπίῳ ἐκ διαφόρων σημείων.

ΠΑΝΑΓΡΑ. Μικρὸν χωρίον κείμενον ἐν κοιλάδι πλησίον τοῦ χωρίου Μύρτου.

Κάτοικοι, 45 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν.

Προϊόντα, δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, σήσαμον κλπ.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ. Ὁ Ἅγιος Μακάριος τῶν Ἀρμενίων ὅπερ εἶνε ἐνδιαφέρον δεῖγμα μεσαιωνικοῦ κοινοβίου, ἀνεπάφου, καθ' ἃ φαίνεται, ἀπὸ τοῦ 1814, ὅτε καὶ ἡ παροῦσα ἐκκλησία ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησίας τῆς μοναστικῆς περιοχῆς. Τὸ Μοναστήριον πιθανῶς νὰ θεωρῆται μνημεῖον τοῦ 15ου αἰῶνος.

Κάτοικοι, 12 Ἀρμένιοι, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, τῶν Ἀρμενίων, μικρὸν ἀγροκήπιον πλησίον τοῦ ἁγίου Μακαρίου, ἔχει 10 κατοίκους Ἀρμενίους.

ΜΟΝΗ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ἀνήκουσα τῷ Παναγίῳ Τάφῳ, κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ νοτίου μετώπου τῆς Κερυνειακῆς ὀροσειρᾶς ὀλίγον ἀνατολικῶς καὶ κάτωθεν τοῦ Βουφαβέντου. Ἐν τῇ περιοχῇ τῶν κτιρίων τῆς Μονῆς εὑρίσκονται δύο Ἐκκλησίαι, ἡ μὲν Βυζαντινὴ κειμένη βορείως, ἡ δὲ μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, Γοτθικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, νοτίως καὶ παραπλεύρως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ διὰ τετραγώνου ἀνοίγματος ἐν τῷ χωρίζοντι τὰς δύο Ἐκκλησίας τοίχῳ, ὅπερ ἄνοιγμα κλείει διὰ σιδηροῦ κιγκλιδώματος.

Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησία εἶνε μεγάλου ἀρχιτεκτονικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἡ μεσαιωνικὴ ὅμως δυστυχῶς ὑπέστη πολλὰς ἀλλοιώσεις καὶ ἐπιδιορθώσεις κατὰ τὸ 1891 ὑπὸ τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου. Τὸ ἀρχαῖον ὡραιοτάτης τέχνης εἰκονοστάσιον ὡς καὶ αἱ ἀρχαῖαι εἰκόνες μετεφέρθησαν ἐκ τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν νεωτέραν, ἣν καὶ στολίζουσι τώρα. Αἱ ἀρχαῖαι τοιχογραφίαι τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας δυστυχῶς ἐξέλιπον διὰ τῆς κονιάσεως τῶν τοίχων. Μεταξὺ τῶν εἰκόνων ὑπάρχει εἰκὼν τῆς Παναγίας ἥτις μετηνέχθη ἐκ τοῦ κατερειπωθέντος Μοναστηρίου τοῦ Παναγίου Τάφου ἡ Ἀψιθιώτισσα, ἧς τὰ ἐρείπια κεῖνται παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐξ ἁγίου Ἐπικτήτου διὰ Κακοσκάλας εἰς Λευκοσίαν εἰς τὸ νότιον μέτωπον τῆς ὀροσειρᾶς, μεταξὺ τοῦ χωρίου Συχαρὶ καὶ Βουνοῦ.

Κάτοικοι, τῆς Μονῆς ἁγ. Χρυσοστόμου 20.

Ἡ Μονὴ κέκτηται πολλὰς εὐφόρους γαίας, μέγαν ἀριθμὸν κερατεῶν καὶ ἐλαιῶν καὶ μέγα ποίμνιον ἐξ αἰγῶν καὶ προβάτων.

Παρὰ τὴν Μονὴν ὑπάρχει θερμὴ πηγὴ ἧς τὰ ὕδατα διὰ χημικῆς ἀναλύσεως γενομένης τὸ 1908 ἀπεδείχθησαν ὅτι δύνανται νὰ ἀποβῶσιν εὐεργετικὰ εἰς ἐπιδερμικὰ καὶ ἄλλα νοσήματα.

Ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Μονῆς εὑρίσκονται ἐπίσης λατομεῖα λευκοῦ μαρμάρου πολὺ καλῆς ποιότητος.

ΠΛΑΤΥΜΜΑΤΗΣ. Ἀγροκήπιον διάσημον διὰ τὰς εὐφόρους γαίας αὐτοῦ, ἀνῆκον εἰς κατοίκους τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου, ἀνατολικῶς καὶ μικρὸν ἀπέχον τοῦ χωρίου τούτου. Ἐν τῷ χάρτῃ τοῦ Κίτσενερ σημειοῦται ὡς Τσιφλίκιον ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος εἶνε δὲ θερινὴ κατοικία τῶν γεωργῶν. Ἐνταῦθα ὑπάρχει παρεκκλήσιον ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον. Κάτοικοι εὑρεθέντες κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1901 ἦσαν 5.

ΚΑΡΑΚΟΥΜΙ. μικρὸν Ἀγροκήπιον παρὰ τὴν ἀκτήν, μικρὸν ἀνατολικῶς τῆς πόλεως Κερυνείας.

Κάτοικοι, 41.

Ἐκκλησία. Ἅγιος Βασίλειος κτισθεῖσα κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα.

ΚΡΗΝΙΑ. Σιναΐτικον Μοναστήριον, ἐρείπια, κεῖται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Κόρνου, ἄνωθεν τῆς Βασίλειας, 3106 πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἐντὸς στενοῦ ἢ λαιμοῦ τινος τῶν βουνῶν. Ἡ Ἐκκλησία, ἥτις εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τὴν Παναγίαν τὴν Κρηνιώτισσαν, τῆς ὁποίας τελεῖται ἑορτὴ καὶ πανήγυρις τὴν 2αν ἡμέραν Φεβρουαρίου, διατηρεῖ τὴν πρὸς τὸ δυτικὸν ἄκρον λιθοδομὴν αὐτῆς καὶ μέρος τοῦ κεντρικοῦ θόλου, ἀλλαχοῦ ὅμως κατέρρευσε. Εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον ὑπάρχει περίεργος νάρθηξ ἔχων σχῆμα σφύρας.

Ἀνατολικῶς τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει ἡ βάσις μεγάλου τετραγώνου πύργου μεθ' οὗ συνέχεται ἡ Ἐκκλησία διὰ ὑψηλοῦ τοίχου.

ΑΤΤΑΛΟΥ. Ἀγροκήπιον πλησίον τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῶν Ἀρμενίων, ἔχον κατοίκους 15 Ἀρμενίους καὶ 7 Μωαμεθανούς.

ΜΑΡΓΙ. Ἀγροκήπιον, κείμενον περὶ τὸ μίλιον ἀνατολικῶς τῆς Μονῆς Μύρτου, μὲ 11 κατοίκους Ἕλληνας Ὀρθοδόξους.

Ἡ ἐνδιαφέρουσα Βυζαντινὴ Ἐκκλησία, ἥτις ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὴν Παναγίαν, εἶνε τώρα ὁλοτελῶς κατερειπωμένη· διατηροῦνται μόνον ὁ ἀνατολικὸς τοῖχος καὶ τὸ ἱερὸν, ὡς καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ βορείου, νοτίου καὶ δυτικοῦ τοίχου. Ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε νάρθηξ τοῦ αὐτοῦ περίπου μεγέθους μὲ τὴν Ἐκκλησίαν οὗτινος μόνον ἴχνη τῶν τοίχων σώζονται. Ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ νάρθηκος ὑπάρχουσι λείψανα μεσαιωνικῶν τάφων.

ΜΟΤΙΔΕΣ. Χωρίον ἢ μᾶλλον Ἀγροκήπιον ἀνατολικῶς τῆς κωμοπόλεως Καραβᾶ, μὲ 38 κατοίκους Ἕλληνας Ὀρθοδόξους.

Ἐκκλησία, νέα.

ΠΛΑΚΑ. Ἔπαυλις τῶν Ἀρμενίων παρὰ τὴν ἀκτὴν κάτωθεν τῆς Τραπέζης καὶ Βούλγαρη, μὲ 8 κατοίκους, Ἀρμενίους.

ΒΑΒΥΛΑΣ. Ἀποθῆκαι χαρουπίων παρὰ τὴν θάλασσαν, κάτωθεν τοῦ χωρίου Βασίλειας, καὶ ὅρμος φορτώσεως χαρουπίων.

ΑΤΑΣ. Ἔπαυλις τοῦ κ. Σεβέρη ἐκ Λευκοσίας, περὶ τὰ 20 λεπτὰ τῆς ὥρας νοτίως τῆς πόλεως Κερυνείας, ἐπὶ ὑψηλῆς μαγευτικῆς θέσεως.

Κάτοικοι, 8, Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, σηροτροφίαν καὶ δενδροκομίαν.

ΠΑΛΑΙΟΕΚΚΛΗΣΙΑ ἢ ΠΑΛΗΟΚΛΗΣΙΑ. Ἔπαυλις ἀνήκουσα τοῖς κληρονόμοις Γρ. Δημητριάδου ἐκ Κερυνείας, παραπλεύρως καὶ δυτικῶς τοῦ Ἀτᾶ ἐν ὑψηλοτέρᾳ ὅμως τούτου καὶ μαγευτικωτέρᾳ θέσει, μὲ 15 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, δενδροκομίαν καὶ σηροτροφίαν.

ΕΠΑΥΛΙΣ τοῦ κ. Φιεροῦ δυτικῶς τῆς Παληοκλησιᾶς μὲ 4 κατοίκους ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ δενδροκομίαν.

Αἱ τρεῖς αὗται ἐπαύλεις κέκτηνται εὐφόρους γαίας καὶ πολυαρίθμους κερατέας καὶ ἐλαίας.

ΕΠΑΥΛΙΣ ΦΟΥΝΤΖΙ ἀνῆκον τῷ κ. Νεοπτολέμῳ Π. Κωνσταντινίδῃ ἐκ Λευκοσίας, κείμενον δὲ κάτωθεν τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος.

Ἡ ἔπαυλις αὕτη εἶνε ἡ πλουσιωτέρα εἰς εὐφόρους γαίας, εἰς ἐλαίας καὶ κερατέας, πάντων τῶν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Κερυνείας Ἐπαύλεων, ἔχει δὲ ἄφθονον καὶ διαυγέστατον πηγαῖον ὕδωρ καὶ 16 κατοίκους Ἕλληνας ἀσχολουμένους περὶ τὴν γεωργίαν, δενδροκομίαν καὶ σηροτροφίαν.

ΚΕΡΥΝΕΙΑ. Πόλις παράλιος, ἔχουσα λιμένα, ἀρχαῖον Φρούριον ἀνέπαφον καὶ ἄλλα ὀχυρωματικὰ ἔργα. Εἶνε πρωτεύουσα τῆς Ἐπαρχίας καὶ ἔχει Διοικητήριον, Δικαστήριον, Κτηματολογικὸν καὶ Ἀστυνομικὸν Γραφεῖον, Στρατῶνας, Φυλακάς, Τελωνεῖον, λαμπρὸν Νοσοκομεῖον, Ἑλληνικὴν Δημοτικὴν Σχολήν, Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον καὶ Τουρκικὸν Σχολεῖον.

Κάτοικοι, 830 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι. 487 Μωαμεθανοὶ καὶ 19 Ἄγγλοι, τὸ ὅλον 1336.

Τὰ ἰθαγενῆ στοιχεῖα ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ναυτιλίαν, τὴν γεωργίαν, δενδροκομίαν, σηροτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Κατωτέρω δίδομεν βραχεῖαν περιγραφὴν τῶν μικροτέρων Ἀγροκηπίων καὶ θερινῶν κατοικιῶν τῶν γεωργῶν ἀνὰ τὴν Ἐπαρχίαν.

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον δυτικῶς τῆς Βασίλειας μὲ 21 κατοίκους Ἕλληνας.

Ἐνταῦθα ὑπάρχει μικρὰ Ἐκκλησία παρὰ τὴν ἀκτήν, Βυζαντινο-Γοτθικοῦ ρυθμοῦ.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ, ἐρείπια, νοτίως τοῦ Καραβᾶ ἐπὶ τοῦ δρόμου Γομαρίστρας, μὲ 1 κάτοικον.

ΑΓΡΟΚΗΠΙΟΝ ΚΑΡΠΟΥΖΑΝ. Κείμενον ἐν τῇ πεδιάδι νοτίως τῆς ὀροσειρᾶς μὲ 5 κατοίκους Μωαμεθανούς.

ΚΟΥΡΟΥ ΓΙΑΝΝΗ. Μὲ 10 κατοίκους Ἕλληνας.

ΚΑΤΖΟΥΡΗΣ. Δυτικῶς τῆς Λαπήθου, ἐντὸς κοιλάδος, εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς ὀροσειρᾶς, μὲ 18 κατοίκους Ἕλληνας.

ΜΑΣΤΙ. Δυτικῶς τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης διὰ τοῦ στενοῦ τῶν Πανάγρων εἰς Μύρτου, μὲ 8 κατοίκους Ἕλληνας.

ΚΡΕΜΑΣΜΑ ΚΑΜΗΛΟΥ ἢ ΚΡΕΜΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΜΗΛΟΥ. Ἐν τῷ στενῷ τῶν Πανάγρων ἀνατολικῶς τῆς εἰς Μύρτουν ἀγούσης ὁδοῦ, μὲ 23 κατοίκους Ἕλληνας.

ΠΑΛΑΙΟΜΥΛΟΣ. Ἀγροκήπιον, ἀνῆκον τῇ Μονῇ ἁγ. Παντελεήμονος νοτίως τῶν Πανάγρων, μὲ 30 κατοίκους Ἕλληνας, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν.

ΠΕΤΕΛΕΙΑ. Ἀγροκήπιον Μονῆς Μύρτου, ἐντὸς τοῦ δάσους Κορμακίτου, μὲ 4 κατοίκους.

Ἐνταῦθα σώζονται τὰ ἐρείπια δύο Ἐκκλησιῶν μεσαιωνικοῦ

ρυθμοῦ ὧν ἡ μία ὀνομάζεται Ἀρχάγγελος, τοῦ ὀνόματος τῆς ἑτέρας μὴ διατηρηθέντος.

ΠΛΑΤΑΝΟΙ. Ἀγροκήπιον, παρὰ τὴν ὁδὸν Κερυνείας—Καραβᾶ πλησίον τῆς θαλάσσης, μὲ 4 κατοίκους Ἕλληνας.

ΠΙΚΡΟΝ ΝΕΡΟΝ. Θερινὴ κατοικία γεωργῶν, μὲ δύο κατοίκους.

Ἐνταῦθα σώζονται λείψανα θεμελίων Παρεκκλησίου τοῦ ἁγίου Μηνᾶ.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΑΣΙΣ

Τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἐπαρχίας Κερυνείας κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1901ῳ διενεργηθεῖσαν ἐπίσημον ἀπογραφὴν ἀνέρχεται εἰς 16,808 κατοίκους διῃρημένους εἰς τὰς ἑξῆς φυλάς:

Εἰς Ἕλληνας Ὀρθοδόξους	15,923
Εἰς Μαρωνίτας	792
Εἰς Ἀρμενίους	74
Εἰς Ἄγγλους	19

Λεπτομέρειαι τοῦ πληθυσμοῦ ἐδόθησαν ἀνωτέρω κατὰ τὴν περιγραφὴν ἑκάστου χωρίου κλπ.

Ἡ ἔκτασις τῆς Ἐπαρχίας Κερυνείας εἶνε 246 τετραγ. μίλια.

ΣΧΟΛΕΙΑ

Πρὸ τῆς Ἀγγλοκατοχῆς ἐλειτούργουν μόνον τρία Ἑλληνικὰ δημοτικὰ σχολεῖα εἰς ὅλην τὴν Ἐπαρχίαν Κερυνείας ἤτοι, ἓν ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ἐπαρχίας, ἓν ἐν Καραβᾷ καὶ ἓν ἐν Λαπήθῳ.

Σήμερον δὲ (1908) λειτουργοῦσιν 28 ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἤτοι, 21 Ἀρρεναγωγεῖα καὶ 7 Παρθεναγωγεῖα, διευθυνόμενα ὑπὸ 24 διδασκάλων καὶ 10 διδασκαλισσῶν, εἰς τὰ ὁποῖα φοιτῶσι 1243 μαθηταὶ καὶ 626 μαθήτριαι. Ἡ ἐκ μέρους τῶν κοινοτήτων δαπάνη πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων τούτων ἀνέρχεται εἰς £825 κατ' ἔτος.

Κατὰ τὸ διαρρέον Σχολικὸν ἔτος δέκα τρία Μωαμεθανικὰ σχολεῖα εὑρίσκονται ἐν λειτουργίᾳ διευθυνόμενα ὑπὸ 14 διδασκάλων, εἰς τὰ ὁποῖα φοιτῶσιν 20 μαθηταὶ καὶ 110 μαθήτριαι. Ἡ ἐκ μέρους τῶν κοινοτήτων δαπάνη πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων τούτων ἀνέρχεται εἰς £172 κατ' ἔτος.

Τρία δὲ Μαρωνιτικὰ ἀρρεναγωγεῖα λειτουργοῦσιν ἐν Μαρωνιτικοῖς χωρίοις διευθυνόμενα ὑπὸ 4 διδασκάλων, εἰς τὰ ὁποῖα φοιτῶσι 47 μαθηταὶ καὶ 21 μαθήτριαι.

Πάντα τὰ σχολεῖα ταῦτα συντηροῦνται δαπάνῃ τῶν κοινοτήτων προβλεπομένη δι' εἰδικῶν νόμων τῆς Πολιτείας, ἥτις παρέχει χορηγίαν τινὰ ἀπέναντι τῆς ὅλης δαπάνης. Ἡ Κυβερνητικὴ χορηγία κατενεμήθη ἐφέτος, ὅτε μικρά τις αὔξησις τοῦ κονδυλίου τῆς Παιδείας ἐπετεύχθη, ὡς ἑξῆς: Εἰς Ἑλληνικὰ σχολεῖα £327.10.0., Μωαμεθανικὰ £75.10.0. καὶ Μαρωνιτικὰ 26.0.0. τὸ ὅλον £429.0.0.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ

Ἡ Ἐπαρχία διοικεῖται ὑπὸ ἑνὸς Ἄγγλου Διοικητοῦ ἔχοντος, πλὴν τοῦ κυρίως ὑπουργήματός του, καὶ τὸ ὑπούργημα τοῦ Θανατικοῦ Ἀνακριτοῦ, τοῦ Παραλήπτου τῶν Ναυαγίων, τοῦ Διευθυντοῦ τῶν Φυλακῶν τῆς Ἐπαρχίας του, τοῦ πρώτου ὑπαλλήλου τοῦ Κτηματολογίου καὶ τοῦ πρώτου ὑπαλλήλου τοῦ Τελωνείου, Προέδρου τοῦ Ἐπαρχιακοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπαρχιακῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπείας κλπ.

Τὸ προσωπικὸν τῆς Διοικήσεως ταύτης σύγκειται ἐξ ἑνὸς Γραμματέως τοῦ Διοικητοῦ, ἑνὸς Ταμίου, ἑνὸς Γραμματέως τῶν Δημοσίων προσόδων, ἑνὸς Δασονόμου, ἑνὸς Ναζίρου ἢ ἐπόπτου τῶν δεκάτων, ἑνὸς Μουδίρου ἢ ὑπαλλήλου τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ δύο εἰσπρακτόρων τῶν δημοσίων προσόδων.

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Τὸ Ἐπαρχιακὸν Δικαστήριον Κερυνείας συγκροτεῖται ἐξ ἑνὸς Προέδρου Ἄγγλου καὶ ἐκ δύο Παρέδρων Δικαστῶν, τοῦ ἑνὸς Ἕλληνος καὶ τοῦ ἑτέρου Μωαμεθανοῦ. Τὸ δὲ προσωπικὸν τοῦ Δικαστηρίου σύγκειται ἐξ ἑνὸς Πρωτοκολλητοῦ καὶ ἑνὸς Γραμματέως.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Ἡ Ἀστυνομία τῆς Ἐπαρχίας διευθύνεται ὑπὸ ἑνὸς ἀξιωματικοῦ, (ἀστυνόμου ἢ ὑπαστυνόμου) σύγκειται δὲ αὕτη ὑφ' ἑνὸς ἐφίππου Δεκανέως, 15 ἱππέων. 1 πεζοῦ Λοχίου, 2 πεζῶν Δεκανέων, 30 πεζῶν χωροφυλάκων καὶ 1 Γραμματέως. Ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ὑπάρχουσιν ἓξ Ἀγροτικοὶ Ἀστυνομικοὶ Σταθμοὶ συνεστημένοι πρὸς τήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως, ἐν τοῖς ἑξῆς κέντροις: Ἐν Λαπήθῳ, Μύρτῳ, Ἀγριδίῳ, (Ἀγίρτᾳ) ἁγίῳ Ἀμβροσίῳ, ἁγίῳ Ἐπικτήτῳ καὶ Βασίλειᾳ.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Δίκτυον ἁμαξιτῶν ὁδῶν ὑφίσταται μεταξὺ Λευκοσίας—Κερυνείας, μεταξὺ Κερυνείας Πελλαπαϊσίου, Κερυνείας ἁγίου Ἐπικτήτου καὶ μεταξὺ Κερυνείας Μόρφου μέσον Καραβᾶ, Λαπήθου, Βασίλειας, Μύρτου.

ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ

Τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς Διοικήσεως διευθύνεται ὑφ' ἑνὸς πρώτου Γραμματέως καὶ 7 ἄλλων λειτουργῶν, διατελεῖ δὲ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν τοῦ Διοικητοῦ.

ΔΗΜΑΡΧΕΙΑ

Ὑπάρχουσι 3 Δημαρχεῖα ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Κερυνείας, 1 ἐν τῇ

πόλει Κερυνείας καὶ ἀνὰ 1 ἐν ταῖς κωμοπόλεσι Καραβᾶ καὶ Λαπήθου διοικούμενα ὑπὸ συμβουλίων ἐξ ἰθαγενῶν.

ΤΕΛΩΝΕΙΟΝ

Τὸ προσωπικὸν τοῦ Τελωνείου συνίστατα ἐξ ἑνὸς Τελώνου καὶ 4 τελωνοφυλάκων.

ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ ΚΑΙ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ

Τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἰατρικοῦ Τμήματος τῆς Ἐπαρχίας σύγκειται ἐξ ἑνὸς Ἐπαρχιακοῦ ἰατροῦ ἐδρεύοντος ἐν Κερυνείᾳ, καὶ ἑνὸς Φαρμακοποιοῦ. Τὸ ἐπαρχιακὸν Νοσοκομεῖον διευθύνεται ὑπὸ δύο πτυχιούχων Ἀγγλίδων Νοσοκόμων ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Ἐπαρχιακοῦ Ἰατροῦ.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΤΗΛΕΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἐν τῇ πόλει Κερυνείας λειτουργεῖ Ταχυδρομεῖον καὶ Τηλεγραφεῖον. Ταχυδρομικὴ συγκοινωνία ὑφίσταται μεταξὺ Λευκωσίας Κερυνείας καὶ ἐντεῦθεν μέσον Καραβᾶ, Λαπήθου, Βασίλειας εἰς Μύρτου δι' ἁμάξης.

ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ

Ἔκθεσις δεικνύουσα τὰς κατὰ προσέγγισιν ἀποστάσεις, εἰς ἀγγλικὰ μίλια, ἑκάστου χωρίου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἀπὸ τοῦ ἐπαρχιακοῦ Δικαστηρίου Κερυνείας.

Ἀγριδάκι	μίλια	14
Ἀγρίδι (Ἀγίρτα)	»	7
Ἀχειροποίητος (Μοναστήριον)	»	7 1/2
Ἀντιφωνητὴς (Μοναστήριον)	»	26
Ἀρμενικὸν Μοναστήριον ἅγιος Μακὰρ	»	17
Ἀσώματος	»	17
Ἁγία Εἰρήνη	»	22

Ἅγιος Ἀμβρόσιος	»	24
Ἅγιος Ἐπίκτητος	»	4 ½
Ἅγιος Ἑρμόλαος	»	13
Ἅγιος Γεώργιος (μεταξὺ Κερυνείας καὶ Καραβᾶ)	»	4
Πελλαπαΐσι	»	3
Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου	»	15
Δίκωμον Ἄνω	»	8 ½
Δίκωμον Κάτω	»	9
Διόριος	»	17
Ἐλῃὰ ἢ Ἐλαία	»	7
Καλορκὰ ἢ Καλογραία	»	27
Καμπυλὴ ἢ Καμπύλη	»	17
Καράκουμι	»	1 ½
Καρπάσια	»	71 ½
Καραβᾶς	»	8
Κάρμι	»	4 ½
Κάθαρη (Μονὴ)	»	15
Καζάφανι ἢ Κάζα Πιφάνι	»	2 ½
Κιόμουρτζι	»	7
Χάρτζα	»	21
Κλεπίνη	»	8
Κοντεμένος	»	16
Κορμακίτης	»	18 ½
Κουτζοβέντης	»	15 ½
Κρεμμὸς τοῦ Καμήλου	»	14
Κρηνὶ	»	8
Κρινιὰ (Μοναστήριον Σινᾶ)	»	13 ½
Λάπηθος	»	10
Λάρνακας τῆς Λαπήθου	»	15
Λιβερὰς	»	23

Α.Π.Θ.

Μοναστήριον Μελανδρίνης	»	25
Μελανήσοικον	»	22
Μότηδες	»	8
Μύρτου	»	17
Ὄργα	»	17
Παλαιόσοφος	»	8 ½
Πάναγρα	»	15
Φώττα	»	10 ½
Φτέρυχα	»	8
Πυλέρι	»	10
Πλαίσια	»	10 ½
Πλατυμμάτης (Τζιφλίκιον)	»	15
Σύσκληπος	»	13
Συχαρρὶ	»	12
Τέμπλος	»	2
Θέρμεια	»	1 ½
Τραπέζου	»	12
Τριμίθι	»	3 ½
Τριμιθιὰ (Τζιφλίκιον)	»	20
Βουνὸν	»	13
Βασίλεια	»	13

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΛΙΜΕΝΟΣ (ΠΑΡΑΣΚΑΛΑ)

Καθ' ὅλον τὸ μέτωπον τῆς βορείου ἀκτῆς τῆς Κερυνείας ὑπάρχουσι τὰ ἀκόλουθα παράσκαλα ἐξ ὧν ἀδεία τοῦ Διοικητοῦ γίνονται φορτώσεις ἰδίως κερατίων.

Κόρνος, παρὰ τὸν Κορμακίτην
Ὄργα
Βαβυλᾶς, (Βασίλεια)
Ἀσπρόβρυσις (Λάπηθος)

Α.Π.Θ.

Ἀχειροποίητος (Καραβᾶς)
Βίκλα (Κλεπίνη)
Πλατυμμάτης
Ἅγιος Ἀμβρόσιος
Μελανδρίνα

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Ὁ λαὸς τῆς Ἐπαρχίας Κερυνείας εἶνε φιλήσυχος καὶ φιλόξενος, ἔχει δὲ ἐν ἑαυτῷ τὸ αἴσθημα τῆς φιλοπονίας καὶ φιλομουσίας ἀνεπτυγμένον ἐν μεγάλῳ βαθμῷ. Καὶ τὴν μὲν φιλοπονίαν αὐτοῦ δύναταί τις νὰ διακρίνῃ ἀμέσως ἰδίᾳ ἐν τῇ ἐπιμεμελημένῃ καλλιεργείᾳ τῆς κερατέας, ἐλαίας καὶ ἄλλων καρποφόρων δένδρων ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἐπαρχίας, τὴν δὲ φιλομόυσίαν του ἐν τῷ μοναδικῷ ἐν τῇ Νήσῳ γεγονότι ὅτι πάντα τὰ χωρία τῆς Ἐπαρχίας ἀπολαμβάνουσι τῶν ἐκπολιτιστικῶν φώτων τῆς Παιδείας.

Εἶνε ἀλάνθαστον τὸ ἀξίωμα ὅτι ὅπου ἡ Παιδεία προάγεται καὶ ἀκμάζει τὰ πάντα συμπροάγονται καὶ συνακμάζουσιν αὐτῇ.

Περαίνοντες ἐνθάδε τὴν τῆς Κερυνείας περιγραφὴν προβαίνομεν θαρραλέως εἰς τὴν περιγραφὴν καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχαιοτάτων πόλεων τῆς Κύπρου ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι παρέχομεν τερπνὸν θέμα τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις.

ΠΗΓΑΙ
ΔΙΑ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Κλασικοὶ Ποιηταὶ καὶ Πεζογράφοι Ἕλληνες καὶ Ρωμαῖοι ὧν εἰδικὴ μνεία γίνεται ἐν ταῖς ἑπομέναις σελίσιν.

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου ἔκδοσις Τρίτη, 1896.

Παγκόσμιος Ἱστορία ὑπὸ Oscar Jaeger, μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Ἀθανασίου Ἀργυροῦ, 1898.

Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ, Ἑλληνικὴ Ἱστορία Ἐρνέστου Κουρτίου, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Γερμανικῆς ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου, 1900.

Ἱστορία Χρονολογικὴ τῆς Νήσου Κύπρου ὑπὸ Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ, 1788.

Περὶ τῶν Ἀρχαίων Κυπρίων, ὑπὸ Ἱερωνύμου Μυριανθέως, ἔκδοσις Δευτέρα, 1869.

Εἰδήσεις Ἐκκλησιαστικαὶ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ὑπὸ Φιλίππου Γεωργίου, 1875.

Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη Κ. Σάθα, Τομ. 2ος, 1873.

Τὰ Κυπριακὰ, ὑπὸ Ἀθανασίου Σακελλαρίου, Τομ. 1ος 1890.

Kypros, Eine Monographie, ὑπὸ Wilh. H. Engel, 1841.

The Decline and fall of the Roman Empire, ὑπὸ Edward Gibbon, 1890.

W. Deecke, die Griechisch—Kyprischen Inschriften in epichorischer Schrift, in Collitz, Samlung der Griechischen Dialekt—Inschriften I., 1883.

L. Palma di Cesnola, Cypern, 1877.

Catalogue of the Greek Coins of Cyprus, ὑπὸ G. Francis Hill, 1904.

Catalogue des Monnaies Grecques par M. Ernest Babelon, Paris, 1893.

Devia Cypria. Notes in an Archaeological Journey in Cyprus in 1888, ὑπὸ D. G. Hogarth, 1889.

Ἰσοκράτους λόγοι κατ' ἐκλογὴν μετὰ σχολίων, ὑπὸ Ἀνέστη Κωνσταντινίδου Τομ. Β', 1886 Εὐαγόρας.

Kypros, ὑπὸ M. O. Richter, 1893.

A Greek-English Lexicon by Henry George Liddell and Robert Scott, Oxford, MDCCCXCVII=1897.

Journal of Hellenic Studies, Vol. XII, No 1. April 1891.

do do do do No 2. October 1891.

On a Digraphic inscription found in Larnaca by D. Pierides.

Excavations in Cyprus 1900, ὑπὸ A. S. Murray, A. H. Smith, H. B. Walters.

A Dictionary of the Classical Antiquities etc. etc. from the German of Dr. Oskar Seyffert, revised and edited, with additions, by Henry Nettleship and J.E. Sandys, London, 1891.

Γερμανικὸν Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης ὑπὸ Francis Passow, 1847.

Hand Book of Cyprus, by J. T. Hutchinson and C. D. Cobham 1907.

Cyprus, ὑπὸ R. Hamilton Lang 1878.

Histoire Ancienne des Peuples de l'Orient, par G. Maspero, 1878.